

KONTAKTIEN RAKENTAMISTA JA SITOUTTAMISTA

**Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotoiminnan
tavoitteet, sisältö ja kehittymismahdollisuudet vuosina 2014–2015**

Itä-Suomen yliopisto, teologian osasto

Ortodoksinen teologia

Pro gradu -tutkielma, elokuu 2016

Käytännöllinen teologia

Mikko Mentu

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologian osasto	
Tekijät – Author Mikko Mentu			
Työn nimi – Title Kontaktien rakentamista ja sitouttamista: Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotoiminnan tavoitteet, sisältö ja kehitysmahdollisuudet 2014–2015			
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Käytännöllinen teologia	Pro gradu -tutkielma	x	5.8.2016 90 s. + 8 s.
	Sivuainetutkielma		
	Kandidaatin tutkielma		
	Aineopintojen tutkielma		
Tiivistelmä – Abstract			
<p>Tutkimuksessa selvitetään Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten nuorisotyön toteutus ja tavoitteet kohtaavat. Ensinnäkin selvitetään, millainen kokonaisuus nuorisotyöstä muodostuu ja mikä on sen tavoite. Toiseksi nuorisotyön tavoitteista ja toteutuksesta syntyvän kuvan perusteella kysytään, miten nuorisotyön kokonaisuutta tulisi kehittää, jotta sille asetetut tavoitteet saavutettaisiin paremmin.</p> <p>Tutkimuksen aineisto muodostuu neljästä seurakunnan työntekijöille suunnatusta teemahaastattelusta sekä nuorilta kerätystä kyselyaineistosta. Kyselylomakkeessa käytetään strukturoidun ja avoimen kysymyslomakkeen välimuotoa. Haastattelujen ja kyselylomakkeiden avoimiin kysymyksiin saatujen vastausten sisältö analysoidaan teemoittelemalla. Strukturoituihin kysymyksiin saatujen vastausten sisältö analysoidaan tyypittelemällä ja tarkastelemalla seurakunnallisen osallistumisen ja ryhmien välisiä yhteyksiä.</p> <p>Työntekijöiden näkökulmasta Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön tavoitteiksi voidaan nostaa nuorten sitouttaminen seurakuntaan, kontaktin rakentaminen perheiden ja kirkon välille sekä aktiiviseen jumalanpalveluselämään sitouttaminen. Suomen ortodoksista kirkkoa ohjaavassa materiaalissa sekä teologisessa teoriapohjassa nuorisotyötä tarkasteltiin uskontokasvatuksen näkökulmasta. Seurakunnan tavoitteet ovat linjassa tämän näkökulman kanssa, ja niihin sisältyy ortodoksisen uskontokasvatuksen tavoite yhteisöön sosiaalistamisena.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan toiminnalla ei täysin päästä nuorisotyön tavoitteisiin. Nuoret osallistuivat melko aktiivisesti seurakunnan nuorisotoimintaan, mutta jumalanpalvelusaktiivisuus on heikkoa. Toiminnan kehittämistä koskevat ideat kohdistuvat neljään alueeseen: toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja sisältöön, sekä tiedotukseen ja nuorten liturgisen elämän kehittämiseen. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa huomioon innostava näkökulma ja pyrkiä aktivoimaan ja osallistuttamaan nuoria seurakunnan toimintaan. Seurakunnan tulisi myös kehittää tiedotusta ja näkyvyyttä, sekä lisätä koululaisjumalanpalveluksia, joilla havaittiin olevan positiivinen vaikutus nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen.</p>			
Avainsanat – Keywords ortodoksinen kirkko, seurakunta, nuorisotyö, uskontokasvatus, nuoret			

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Theology		
Tekijät – Author Mikko Mentu				
Työn nimi – Title Building contacts and commitment: Lappeenranta Orthodox Church youth activities in the objectives, content and potential for development 2014-2015				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level		Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Practical theology	Pro gradu -tutkielma	x	5.8.2016	90 p. + 8 p.
	Sivuainetutkielma			
	Kandidaatin tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>The study examined the Lappeenranta church youth work. The aim of the study is to find out how the implementation of youth work and its objectives encounter. First, determine the general view of youth work and what is its goal. Second, on the basis of the image resulting from the objectives and the implementation of youth work, is asked how the wholeness of youth work should be developed in order to better achieve its objectives.</p> <p>The study material consists of four interviews from employees of the parish and inquiry data collected from youth. The questionnaire is an intermediate format and consists of structured and open-question form. Content of the replies to the questionnaire open questions and interviews are analyzed through thematizing. Structured content of the replies to the questions are analyzed through typing and looking linkages between groups and the congregational participation.</p> <p>Objectives of Lappeenranta parish youth work from workers point of view are to enforce engagement of young people towards parish, building contact between families and the church and commitment to active worship life of the church. Normative material of Finnish Orthodox Church, as well as a theological theory examine youth work from the perspective of religious education. The parish goals are in line with this perspective, and include aim of the Orthodox religion education as socialization.</p> <p>The results showed that youth activity does not fully reach its objectives. Young people participated quite actively in church youth activities, but the church worship life is weak. Ideas for the development of activities are directed to four areas: planning of activities, their implementation, information and development of young people's liturgical life. The planning and implementation should take into account the inspiring perspective, and try to activate and to fortify the participation of young people to the church activities. The parish should also develop its information and visibility, as well as to add teaching worships, which was found to have a positive effect on the participation of young people in church worships.</p>				
Avainsanat – Keywords				
The Orthodox Church, congregation, youth work, religious education, youth				

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	1
1.1 Seurakunnallinen nuorisotyö tutkimuskohteena.....	1
1.2 Tutkimuksen tehtävä, lähteet, menetelmät ja toteuttaminen.....	4
1.3 Aiempi tutkimus.....	6
1.4 Tutkimuksen eteneminen.....	12
2 Nuorisotyö ja yhteisön jäsenyyteen kasvaminen.....	14
2.1 Nuorisotyön periaatteet Suomen ortodoksisessa kirkossa.....	14
2.2 Nuorisotyö uskontokasvatuksen näkökulmasta.....	19
2.3 Kasvatuksellinen nuorisotyö.....	28
2.4 Yhteenveto.....	33
3 Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan työntekijöiden käsitykset nuorisotyöstä.....	35
3.1 Nuorisotyön tavoitteet ja sisältö.....	35
3.2 Nuorisotyön haasteet.....	41
3.3 Nuorisotyön kehittämismahdollisuudet.....	46
3.4 Yhteenveto.....	50
4 Nuorisotyö nuorten näkökulmasta.....	52
4.1 Nuorten sosiaaliset systeemit.....	52
4.2 Osallistuminen seurakunnan toimintaan.....	56
4.3 Nuorten toivomuksia ja ajatuksia nuorisotoiminnasta ja sen ongelmista.....	66
4.4 yhteenveto.....	68
5 Johtopäätökset ja kehitysideat.....	71
5.1 Tutkimustuloksista nousevat johtopäätökset.....	71
5.2 Nuorisotyön kehitysideat.....	76
5.3 Huomioita tutkimuksen toteutuksesta sekä jatkotutkimuksesta.....	84
6 Lähteet ja kirjallisuus.....	86

1 Johdanto

1.1 Seurakunnallinen nuorisotyö tutkimuskohteena

Kirkkokunnan jatkuvuuden kannalta on olennaista se, kuinka kirkon ajattelu saadaan siirrettyä seuraaville sukupolville. Lapsi ja nuorisotyö ovat välitysprosessin kannalta tärkeässä asemassa. Tässä tutkimuksessa kirkollisen perinteen välittämisen prosessia tarkastellaan yhden seurakunnan, Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan, kontekstissa.

Lappeenranta on kahden keskuksen seurakunta, jossa on neljä vakituista työntekijää: kaksi pappia, kanttori, ja yksi osa-aikainen kanttori. Nuorisotyö kuuluu toisen papin vastuualueeseen. Toiminta ympäristönä seurakunta omistaa sekä Lappeenrannassa että Imatralla seurakuntatalot keittiö- ja oleskelutiloineen. Nuorisotyön toimintakuvauksen mukaan seurakunnan nuorisotyön suunnitteluun osallistuvat nuorisotyöstä vastaavan papin lisäksi kirkkoherra ja kasvatustoimikunta. Kasvatustoimikunta kokoontui vuoden 2015 aikana kolme kertaa. Toimikunta määritteli tällöin seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön päälinjat, joiden pohjalta toinen pappi laati tarkemmat ohjelmat nuorisotyön toteutuksesta. Lisäksi lasten ja nuorten kesäleiriä sekä kristinoppikoululeiriä varten järjestettiin erillinen suunnittelupäivä, johon osallistuivat kaikki leirien ohjaajat. Myös nuorten syysleiriä ja nuorten kerhoa varten järjestettiin suunnittelukokous, johon osallistui kymmenen seurakunnan nuorta. Nuoria siis osallistutetaan jollain tasolla myös toiminnan suunnitteluun.

Nuorisotoimintaa järjestetään leirimuotoisena. Vuoden 2015 aikana seurakunnassa oli järjestettiin lasten ja varhaisnuorten leirit, joissa oli toimintakuvauksen mukaan kiitettävästi osallistujia (44 lasta sekä 8 ohjaajaa).¹ Lasten ja nuorten leirin lisäksi seurakunnassa suunniteltiin nuorten leiriä, jonka yhteydessä olisi järjestetty lähimmäisenpalvelukurssi, mutta tämä ei herättänyt riittävää innostusta nuorissa.² Seurakunnan kristinoppikoululeiri järjestettiin vuonna 2015 Uuden Valamon luostarissa, yhteistyössä Valamon opiston, Haminan, Kotkan ja Lahden seurakuntien kanssa. Leirille osallistui yhteensä 19 nuorta Lappeenrannan seurakunnasta ja

¹ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus vuodelta 2015, 1.

² Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus vuodelta 2015, 2.

Lappeenrannan seurakunnan nuorisopappi osallistui leirille yhtenä pappina ja opettajana.³ Leirin päätösliturgia järjestettiin seurakunnan omassa kirkossa Imatralla, ja kristinoppikoulun suorittaneille annettiin lahjaksi rukous- ja hartauskirja.

Nuorille ei toimintakuvauksen mukaan vuonna 2015 järjestetty kerhomuotoista toimintaa. Sen sijaan sekä Lappeenrannassa että Imatralla toimi lastenkerho, joka kokoontui yleensä kerran viikossa. Kerhojen sisältöön kuului lastenkuoro, papin opetustuokio sekä erilaista askartelua.⁴ Seurakunta järjestää kerran vuodessa lastenretken sekä erilaisia lasten tapahtumia, jotka oli pääosin sidottu kirkkovuoden kiertoon.⁵ Sekä Imatralla että Lappeenrannassa järjestettiin lasten laskiaistapahtuma sovintosunnuntaina ja lasten pääsiäinen kirkkaan viikon maanantaina. Lasten pääsiäisen liturgian jälkeen seurakuntasaleilla järjestettiin ohjelmaa ja tarjoilua lapsille. Lappeenrannassa järjestettiin myös seurakunnan yhteinen joulujuhla. Lisäksi lapsiperheille järjestettiin ”Kirkkonrotta”-tapahtuma, jonka ohjelmaan kuului rukoushetken lisäksi leikkejä, laulua ja kierros Etelä-Karjalan maakuntamuseossa. Juhlaan osallistui noin 25 lasta.

Seurakunnassa on pyritty eri tavoin yhteistyöhön koulujen kanssa. Tähän kuuluu yhteydenpito vanhempiin sekä uskonnonopettajien kanssa yhteistyössä järjestetty koululaisliturgia kirkkaalla viikolla.⁶ Sen lisäksi lapsia ja nuoria osallistutettiin liturgiseen elämään kutsumalla heidät elokuussa Lappeenrannan ja Imatran kirkoissa toimitettuihin liturgioihin, joita seurasi siunaus alkavalle lukuvuodelle.⁷ Lisäksi nuorisotyöstä vastaava pappi on pyrkinyt vierailemaan ortodoksisen uskonnon opetusryhmissä.⁸

Lappeenrannan seurakunta on erinomainen kohde nuorisotyön tutkimuskohteeksi. Sen työntekijärakenne ja työjako muistuttaa suurta osaa suomen ortodoksisista seurakunnista. Seurakunnista 36 % omaa työntekijöinään 2 pappia ja 1-2 kanttoria.⁹ Lisäksi 82 % seurakunnista ei ole erikseen palkannut nuorisotyöntekijää, vaan yksi

³ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 2.

⁴ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 1.

⁵ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 2.

⁶ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 2.

⁷ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 3.

⁸ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön toimintakuvaus 2015, 2.

⁹ Suomen ortodoksinen kirkko, seurakunnat. - [<https://www.ort.fi/seurakunnat>].

työntekijöistä vastaa nuorisotyöstä muiden tehtävien ohella.¹⁰ Lappeenrannan työympäristössä tehdyn tutkimuksen tuloksia voidaan siis yleistää koskemaan valtaosaa seurakunnista.

Oman ominaispiirteensä Lappeenrannan seurakunnalle antaa sen vahva venäläisvähemmistö. Tämän tutkimuksen yhteydessä suoritettiin Lappeenrannan seurakuntaan kuuluvien nuorten keskuudessa kysely, johon vastanneista nuorista peräti 54 % puhui venäjää äidinkielenään tai toisena kielenään. Vähemmistö, 44 %, puhui ainoana kielenään suomea. Nuorisotyö Lappeenrannan seurakunnassa on siis vahvasti yhteydessä maahanmuuttajatyöhön, ja seurakunnalla on oma roolinsa kotoutuksessa. Seurakunnan toiminnalla on integroiva vaikutus, ja seurakunnan kautta maahanmuuttajille tarjoutuu kohtaamispaikkaa myös paikalliseen kulttuuriin. Maahanmuuttajille suunnattua nuorisotyötä koskeva tutkimus antaa tärkeää tietoa myös muille seurakunnille. Lisääntyneen maahanmuuton myötä nuorisotyö on muodostunut uudella tavalla tärkeäksi seurakunnalliseksi toimintamuodoksi.

Nuorisotyön tutkimus on tärkeää muistakin syistä. Ensinnäkin kysymys nuorten integroitumisesta seurakuntayhteisöön on jo itsessään kiinnostava; Miten seurakuntien työntekijät saisivat rakennettua kontaktipintoja nuoriin seurakuntalaisiin?

Toisekseen on tärkeää että seurakunta toimii merkityksellisenä yhteisönä kaikille jäsenilleen. Nuoret ikäluokat ovat yksi kiinteä osa seurakuntaa ja heidät täytyy ottaa huomioon. Vain näin voidaan tukea nuorten integroitumista kirkkoon ja ylläpitää nuorten uskonnollista identiteettiä. Tässä tutkimuksessa tuodaan esille myös nuorten itsensä ääni ja heidän käsityksensä seurakunnan nuorisotyöstä ja sen kehittamisestä.

Kolmanneksi nykyinen taloustilanne tekee sekin nuorisotyön ajankohtaiseksi aiheeksi. Taloustaantumassa lapsiperheet voivat joutua ahtaalle ja tähän seikkaan kiinnitetään myös huomiota kirkon strategiassa: "Suomalaisen yhteiskunnan sosiaaliset ongelmat ja nopeasti lisääntyvä työttömyys on haaste kirkolle ja erityisesti sen nuoriso-, perhe, diakonia- ja vapaaehtoistyölle."¹¹ Kirkon strategiassa kannetaan huolta myös 0-17-vuotiaiden lasten ja nuorten huostaanottojen lisääntymisestä.

¹⁰ Suomen ortodoksinen kirkko, seurakunnat - [<https://www.ort.fi/seurakunnat>].

¹¹ Kirkon strategia 2010-2015, 4.7.

"Lapsiperheiden tarvitsemien palvelujen ja etuuksien heikkeneminen on uhka lasten hyvinvoinnille. Perheet jäävät vaille varhaista tukea, jolloin ongelmat pääsevät kasaantumaan."¹² Tässä tilanteessa kirkko voi nuorisotyön kautta tukea perheitä ja nuoria.

1.2 Tutkimuksen tehtävä, lähteet, menetelmät ja toteuttaminen

Tässä tutkimuksessa tutkitaan Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten nuorisotyön toteutus ja tavoitteet kohtaavat. Selvitän ensinnäkin, millainen kokonaisuus nuorisotyöstä muodostuu ja mikä on sen tavoite. Olen haastatellut seurakunnan työntekijöitä saadakseni selville, miten nuorisotyötä tehdään ja mitkä ovat sen tavoitteet. Olen lisäksi suorittanut kyselytutkimuksen Lappeenrannan seurakunnan alueella asuvien nuorten keskuudessa. Voidakseni arvioida nuorisotyön toteutuksen ja tavoitteiden kohtaamista selvitän, millaisia ajatuksia nuorilla itsellään on nuorisotyöstä. Toisekseen nuorisotyön tavoitteista ja toteutuksesta syntyvän kuvan perusteella kysyn, miten nuorisotyön kokonaisuutta tulisi kehittää, jotta sille asetetut tavoitteet saavutettaisiin paremmin. Työn lopussa esitän joukon kehittämisajatuksia.

Kirkkoa ja seurakuntaa tarkastellaan tässä tutkimuksessa systeemiteorian valossa. Systeemiajattelussa ihmiset ottavat osaa erilaisiin sosiaalisiin ympäristöihin, systeemeihin, jotka ovat ihmisten keskinäisten vuorovaikutussuhteiden kokonaisuuksia.¹³ Ortodoksiperhe voidaan tässä valossa nähdä mikrotason systeeminä, joka koostuu isä-lapsi-suhteesta, äiti-lapsi-suhteesta, sisarusten välisistä suhteista sekä vanhempien välisestä suhteesta. Systeemin sisällä kaikki nämä suhteet vaikuttavat keskenään toisiinsa. Vaikuttamalla mikrotasolla positiivisesti yhteen perheen jäsenen, voidaan vaikuttaa positiivisesti kaikkiin perheen välisiin suhteisiin. Tukemalla yhtä systeemin osaa, voidaan siis tukea koko perhesysteemiä.

Aineistonkeruumetodina käytin seurakunnan työntekijöille suunnattuja teemahaastatteluja ja nuorille suunnattua kyselyä. Lähteet muodostuvat kyselyistä ja haastatteluista saamastani materiaalista, jota analysoin teoriakirjallisuuden pohjalta.

¹² Kirkon strategia 2010–2015, 4.7.

¹³ Bronfenbrenner 1979, 22.

Seurakunnan työntekijöiden näkökulmaa nuorisotyöhön lähestyin kvalitatiivisesti. Aineistonkeruumenetelmänä hyödynsin teemahaastattelua. Haastattelu metodina oli luonteva lähdemateriaalin niukkuuden vuoksi. Lisäksi sain näin kunkin työntekijän henkilökohtaista näkökulmaa nuorisotyöhön. Haastattelut suuntautuivat kolmelle seurakuntatyöntekijälle: Kirkkoherralle, seurakunnan nuorisotyöstä vastaavalle toiselle papille ja seurakunnan toiselle kanttorille.

Kullekin nuorisotyöhön osallistuvalla työntekijällä lähetin heille laaditut kysymykset, ja haastattelu rakentui kysymysten teemojen ympärille.¹⁴ Kysymysmuodot vaihtelivat, mutta teemat olivat kaikilla samat. Ensinnäkin selvitin kysymyksillä työntekijöiden asennoitumista nuorisotyöhön, nuorisotyön tavoitteita ja toiminnan sisältöä. Haastatteluun kuului myös kysymyksiä toiminnan suunnittelusta, toimintasuunnitelman tekoprosessista sekä tiedotuksesta. Kyselyn loppuun oli kullekin sijoitettu toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä: Miten nuorisotyötä tulisi kehittää, mitkä ovat nuorisotyön haasteet ja mitkä sen mahdollisuudet? Haastattelut analysoin kvalitatiivisesti ja sisällön analyysissä hyödynsin teemoittelua.¹⁵

Nuorten näkemyksiä tutkin kvantitatiivisesti. Kysely suunnattiin yläaste- ja lukioikäisille. Kyselylomakkeessa käytin strukturoidun ja avoimen kysymyslomakkeen välimuotoa. Koin metodin luontevaksi, koska samalla sain tietoa sekä seurakunnan nuorista että heidän henkilökohtaisesta ajattelustaan. Nuorten kyselylomake sekä työntekijöiden haastattelun teemat on sijoitettu liitteisiin.

Nuorille suunnatun kyselylomakkeen kysymykset voidaan jakaa neljään teemaan. Ensimmäinen teema liittyi nuorten sosiaalisten systeemien kartoitukseen. Seuraava teema liittyi ortodoksisuuden näkymiseen heidän lähisysteemeissään. Kolmas teema liittyi nuorten omaan kirkolliseen elämään osallistumiseen. Neljäs teema liittyi nuorten omiin ajatuksiin seurakunnan nuorisotoiminnasta. Näillä avoimilla kysymyksillä pyrittiin osallistumiseen innostavaan lähestymistapaan ja tuomaan esille nuorten ideoita sekä osallistumishaluja. Nuorilta saadun kyselyaineiston analysoin kvantitatiivisesti tyyppitelemällä ja tarkastelemalla seurakunnallisen

¹⁴ Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.

¹⁵ Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.

osallistumisen ja ryhmien välisiä yhteyksiä.¹⁶ Lisäksi tarkastelen avointen kysymysten vastauksia kvalitatiivisesti hyödyntäen teemoittelua.

Nuorten kyselyt toteutettiin uskontotunneilla yhteistyössä uskonnonopettajan kanssa. Tarkoitus oli saada vastauksia mahdollisimman suurelta joukolta Lappeenrannan seurakunnan nuoria, eli tavoitteena oli tavoittaa nuoret parhaalla mahdollisella tavalla ja taata mahdollisimman korkea vastaamisprosentti. Koska ammattikoulua käyvät eivät osallistu seurakunnan tiloissa järjestettäville uskontotunneille, kysely rajoittui yläaste- ja lukionuoriin.

1.3 Aiempi tutkimus

Aiempi ortodoksista nuorisotyötä koskeva tutkimus on painottunut leireihin ja uskontopedagogiikkaan. Uskontokasvatuksen näkökulmaa nuorisotyöhön antaa Constance J. Tarasar, joka on pyrkinyt väitöskirjassaan kehittämään ja validoimaan ortodoksisen uskontokasvatuksen prosessimallin. Tarasarin tutkimus ei suoranaisesti käsittele nuorisotyötä, mutta sen sisältö ja tulokset ovat merkittävässä määrin sovellettavissa nuorisotyöhön. Hän lähestyy uskontokasvatusta yhteisöllisestä näkökulmasta nähdessä uskontokasvatuksen päämääräksi kirkkoyhteisön jäsenyyden.¹⁷ Tätä varten Tarasar kehitti kolmeosaisen matriisin, jolla hän pyrkii määrittelemään sekä opetuksen sisältöä, että opetusprosessia. Tämä kolmijako koostuu jumalanpalveluksesta, opetuksesta ja käytännöstä.¹⁸

Tarasarin prosessimallisissa nuorisotyö liittyy käytännön osa-alueeseen, mutta tapahtuu vuorovaikutuksessa tiedollisen kasvatuksen ja jumalanpalveluksen kanssa. Eri osa-alueet integroituvat yhteen tuottaen yhdessä lopputuloksena eheytyneen, kokonaisvaltaisesti ajattelevan persoonan.¹⁹ Hänen näkemyksen mukaan ortodoksista uskontokasvatusta täytyy tarkastella kokonaisuutena, jossa on läsnä kaikki kolme osa-aluetta. Tällä hän korostaa ortodoksisen kasvatusmallin holistisuutta ja näin myös nuorisotyö voidaan nähdä uskontokasvatuksena. Tarasarin ajattelun pohjalta voidaan tehdä päätelmä, että ortodoksisen elämäntavan todeksi elämiseen tähtäävä

¹⁶ Hirsjärvi & Hurme 2000, 174.

¹⁷ Tarasar 1989, 10.

¹⁸ Tarasar 1989, 10.

¹⁹ Tarasar, 1994, 25-26.

nuorisotyö on yhtä tärkeää kuin tiedollisen aineiston jakaminen, mutta toimivassa uskontokasvatuksessa molempia tarvitaan.

Suomalaista uskontokasvatusta koskevaa tutkimusta edustaa Sari Vatasen pro gradu -työ "Kohtaavatko koti ja uskonnonopetus". Tutkimuksessa selvitettiin perheiden käsityksiä uskontokasvatuksesta Taipaleen seurakunnassa, ja se toteutettiin kyselemällä vanhempien arvioita uskontokasvatuksesta. Perheitä koskeva tutkimus on siinä mielessä tärkeä, että sosiologisen tutkimuksen mukaan perhe on perussysteemi, jossa sosiaalistuminen tapahtuu. Vatanen lähestyy uskontokasvatusta Tarasarin tapaan holistisesta näkökulmasta, jossa uskonnonopetus ei rajoitu koulumaailmaan.²⁰

Tutkimuksen mukaan vanhemmille olivat tärkeitä eri tavoitteet kuin kirkolle. Vanhempien mielestä tärkeimpiä olivat lähimmäisenrakkauden ja toisten vakaumuksen kunnioitus, kun taas peruskoulun ortodoksisen opetussuunnitelman mukaan keskeisiä tavoitteita tutkimuksen tekoaikaan olivat uskonvakaumuksen ja kirkon perinteen ja jumalanpalveluksen tunteminen.²¹ Vanhemmille kirkon perinteen opetus ja jumalanpalvelukset eivät taas olleet tärkeällä sijalla. Vatasen tutkielman perusteella saadaan vaikutelma, ettei opetus tavoita lapsille ja vanhemmille tutun maailman relevanssirakenteita. Opetus tulisikin mahdollisesti muuttaa käytännönläheisemmäksi. Vatanen pohtiikin, pitäisikö uskonnonopettajien luopua jumalanpalveluksia koskevan opetuksen kohdalla teoreettisesta näkökulmasta ja sen sijaan opettaa niiden merkitystä ihmisen uskonnollisen elämän ja kehityksen kannalta.²²

Vatanen tulee myös tulokseen, ettei vanhemmilla ole riittävästi tietoa uskontokasvatuksesta. Kummien roolia ei tunneta, kummi saattaa olla luterilainen tai kummia ei ole ollenkaan.²³ Tulos tarkoittaa, että kirkon työntekijöiden tulisi opettaa ja ohjata sekä vanhempia että kummeja heidän tehtävissään. Vanhemmat myös toivoivat yhteydenpitoa uskonnonopettajan ja seurakunnan työntekijän taholta. Vatanen kuitenkin toteaa että syy yhteydenpidon puuttumiselle on seurakunnan

²⁰ Vatanen 2000, 8.

²¹ Vatanen 2000, 58.

²² Vatanen 2000, 59.

²³ Vatanen 2000, 59.

lisäksi vanhempien passiivisuudessa.²⁴ Vatanen myös korostaa sitä, miten työntekijöiden ja uskonnonopettajien tulisikin entistä enemmän ottaa asiakseen kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen. Tätä varten hän ehdottaa seurakunnallisia toimintamuotoja: vanhempainiltoja, perheleirejä ja retkiä.²⁵

Yksi tutkimuksen tuloksista oli havainto, että vanhempien kuuluminen eri uskontokuntiin vaikuttaa negatiivisesti sekä lasten uskontokasvatuksen määrään, että kodin hengelliseen ja seurakunnalliseen aktiivisuuteen.²⁶ Näin olisikin tärkeää edistää vuorovaikutusta ja vahvistaa myönteistä suhtautumista ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomien perheenjäsenten keskuudessa.

Toinen uskontokasvatusta koskeva tutkimus on Markku Ylösen pro gradu -tutkielma koskien ortodoksioppilaan liturgiseen elämään sosiaalistamista koululaisjumalanpalvelusten näkökulmasta tarkasteltuna. Aihe sivuaa nuorisotyötä siinä mielessä, että koululaisjumalanpalvelukset ja leireillä tapahtuva liturgiseen elämään sosiaalistaminen ovat yksi osa nuorisotyötä. Tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa ja kuvata ortodoksioppilaan kasvamista kirkon liturgiseen elämään kodin ja koulun näkökulmista sosialisointia viitekehyksestä tarkasteltuna.²⁷

Tutkimuksen tekoajankohtana osallistumattomuus liturgiaan koettiin ongelmaksi sekä papiston että opettajien taholta.²⁸ Tutkimustuloksissa tehdään oletus, että nuoret kuitenkin hahmottavat liturgiajumalanpalveluksia oikein, mutta yhteisön jäsenyyttä ei ensisijaisesti koeta eukaristiaiyhteyden kuulumiseksi.²⁹ Liturgiseen eukaristiseen elämään kasvatuksessa Ylönen peräänkuuluttaa eri tahojen, koulun, perheen ja seurakunnan työntekijöiden yhteistyötä.

Leirityötä koskevaa tutkimusta edustaa Risto Aikosen vuonna 1987 ilmestynyt pro gradu -tutkielma, joka käsittelee ortodoksista kristinoppileiriä ja uskonnollista sosiaalistumista. Aikonen näkee nuorisotyön tavoitteena nuorten sosiaalistamisen kirkkoyhteisön jäseniksi.³⁰ Tutkimus lähestyy leirityötä sosiokulttuurisen oppimisen

²⁴ Vatanen 2000, 59.

²⁵ Vatanen 2000, 59.

²⁶ Vatanen 2000, 58.

²⁷ Ylönen, 1985, 2.

²⁸ Ylönen 1985, 62, 61.

²⁹ Ylönen 1985, 63.

³⁰ Aikonen 1987, 19.

näkökulmasta, jonka keskiössä on sosialisatiion käsite. Sosialisatiolla tarkoitetaan vuorovaikutusprosessia, jossa yhteisö välittää ajattelu- ja toimintatapansa seuraaville sukupolville. Tarkemmin määriteltynä sillä voidaan tarkoittaa kahta asiaa: "kasvua kykeneväksi elämään yhdessä toisten kanssa kulttuurin ajattelu- ja toimintatavat sisäistäneenä ja kasvua kykeneväksi muokkaamaan niitä aktiivisesti, omasta minuudesta tietoisena, omia kykyjään ja taipumuksiaan kehittävänä yksilönä".³¹ Tämä on edellytys kyseisen yhteisön elämäntavan merkitykselliseen ymmärtämiseen ja identiteetin rakentumiseen yhteisön jäsenenä.

Aikosen tutkimuksen tavoitteena oli kuvailla ortodoksista kristinoppinurisoa ja heidän käsityksiään kristinoppikoulusta. Toisekseen Aikonen selvitti myös nuorten osallistumista seurakuntaelämään, jumalanpalveluksiin ja nuorisotoimintaan. Tärkeimmät osallistumissyöt seurakunnan nuorisotoimintaan olivat uusien kavereiden tapaaminen tai että ystävä oli jo mukana toiminnassa.³² Tutkimus osoitti että vuonna 1987 ystäväpiirillä on tärkeä painoarvo seurakunnan toimintaan osallistumisessa. Toisaalta kodin antama malli heijastui siihen, miten paljon nuoret puhuivat keskenään uskonnollisista teemoista, samoin kuin se, kuinka paljon nuoret olivat saaneet tietoa uskonnollisista teemoista perheeltä, papilta ja uskonnonopettajalta.³³ Perheen osallistuminen seurakunnan toimintaan heijastui myös nuorten seurakunnalliseen aktiivisuuteen rippikoululeirin jälkeen.³⁴

Toimintaan osallistumattomuuteen suurin syy oli toiminnan kiinnostamattomuus.³⁵ Nuorisolle suunnattujen aktiviteettien sisältö ei siis tavoittanut nuorten kiinnostuksenaloja. Toiminnan sisällöltä olisi toivottu viikoittaisuutta ja vapaamuotoisuutta sekä retkiä. Lisäksi yli puolet vastanneista toivoi vuosittaista valtakunnallista nuorisotapahtumaa.³⁶

Kristinoppikouluun osallistumisen keskeisimpinä syinä nuoret pitivät toisten samanikäisten ortodoksinuorten tapaamisen, jumalanpalveluselämän oppimisen ja uusien ystävien saamisen.³⁷ Aikosen tutkimuksen lopputulos oli, että nuorten

³¹ Antikainen, Rinne & Koski 2013, 42.

³² Aikonen 1987, 103.

³³ Aikonen 1987, 145.

³⁴ Aikonen 1987, 147.

³⁵ Aikonen 1987, 104.

³⁶ Aikonen 1987, 105.

³⁷ Aikonen 1987, 146.

uskonnolliseen sosiaalistumiseen vaikuttivat koulun uskonnonopetus tietojen antajana, sekä toveripiiri perhettä vahvemmin kirkkoon kohdistuvien asenteiden ja arvostuksen muokkaajana.

Ortodoksista leiritoimintaa on tutkittu myös Joensuun ammattikorkeakoulussa 2003. Tuolloin Tarja Juntunen ja Eeva Timonen selvittivät nuorisotoiminnan suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta ja nuorten osallisuutta. Lisäksi nuorisotyön laajuutta tarkasteltiin erilaisten toimintamuotojen ja toimintaan osallistuneiden määrien perusteella.³⁸ Tuolloin Lappeenrannan seurakunnan nuorten osallistumisprosentti seurakunnan toimintaan oli 10 prosenttia. Tutkielma ei anna enempää tietoa juuri Lappeenrannan seurakunnan tilanteesta. Yksi Juntusen ja Timosen tutkimuksen tuloksista oli se, niissä seurakunnissa, joissa oli palkattuna ammattitaitoinen nuorisotyöntekijä, useampi nuori osallistui seurakunnan toimintaan.³⁹ Juntusen ja Timosen mukaan nuorisotyöstä vastaaville tulisi järjestää jatkuvaa täydennyskoulutusta.⁴⁰ Lisäksi pienet henkilöstöresurssit omaavien seurakuntien kannattaisi tämän tutkimuksen mukaan miettiä yhteistyötä ympäröivien seurakuntien ja ONL:n kanssa.⁴¹

Tutkimuksessa vertailtiin myös seurakunnan ja nuorten näkökulmia nuorisotyöhön. Nuorisotyön toteuttajien näkökulmasta tavoitteet olivat ideologisia, nuorten näkökulmassa korostui toiminnan sosiaalinen funktio.⁴² Seurakunnallisen nuorisotyön tärkeimpiä tavoitteita olivat ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja aktiivisten seurakuntalaisten kasvattaminen. Nuoret puolestaan kokivat muiden ortodoksien tapaamisen tärkeäksi, koska ortodokseja on vähän ja he asuvat hajallaan ympäri maata.⁴³ Tässä suhteessa motiivit nuorisotoimintaan osallistumisessa eivät ole muuttuneet Aikosen kyselytutkimuksen jälkeen.

Nuorten yleistä suhtautumista nuorisotyöhön voidaan tarkastella myös valtaväestöä koskevista tutkimuksista. Anne Birgitta Yeung, joka on tutkinut vapaaehtoistyötä, sivuaa artikkelissaan myös luterilaisen kirkon nuorisotoimintaa. Vuonna 2002 39%

³⁸ Juntunen & Timonen 2003, 1.

³⁹ Juntunen & Timonen 2003, 15.

⁴⁰ Juntunen & Timonen 2003, 23.

⁴¹ Juntunen & Timonen 2003, 23.

⁴² Juntunen & Timonen 2003, 14.

⁴³ Juntunen & Timonen 2003, 21.

suomalaisista 15–24-vuotiaista oli ollut mukana vapaaehtoistoiminnassa.⁴⁴ Toimintaan heitä motivoi uuden oppimisen halu sekä ystävien innostus.⁴⁵ Esteenä osallistumiselle nuoret näkivät sen, että vaikka heillä olisi kiinnostusta, heitä ei ole pyydetty mukaan, tai he eivät ole tulleet ajatelleeksi asiaa ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuutta.⁴⁶ Tämä tulos korostaa nuorten kohdalla tiedotuksen tärkeyttä.

Sekä toimintaan osallistumisen motiiveissa että toimintaan osallistumisen esteissä merkittävässä roolissa olivat sosiaaliset kontaktit ja verkostot.⁴⁷ Toimintaan osallistuttiin jos joku ystäväpiiristä osallistui tai koettiin että toiminnasta saataisiin uusia ystäviä. Näin valtaväestöstä tehdyn tutkimuksen tulokset vastaavat Aikosen, Juntusen ja Timosen ortodoksisia nuoria koskevien tutkimusten tuloksia. Myös toiminnan sisällössä olivat keskeisellä sijalla sosiaaliset kontaktit sekä yhdessä tekemisen tapa.⁴⁸

Yeung viittaa myös luterilaisen seurakunnan nuorisotoimintaa koskevaan Rosholmin (2001) tutkimukseen, jonka mukaan nuorten osallisuudelle ja toiminnalle on keskeistä sosiaalisen verkoston merkitys. Myös Yeungin oman uskonnolliseen toimintaan osallistumista koskevan 1998 julkaistun tutkimuksen tulokset vastaavat Rosholmin tulosta.⁴⁹

Yeung korostaa nuorisotyön osallistuttavaa aspektia. Hänen mukaansa nuorten maailma on täynnä valmiiksi ajateltuja toimintamalleja ja seurakunta voi tarjota toisen puolen jossa nuoret voivat olla itse mukana suunnittelemassa heille tarjottua toimintaa.⁵⁰ Tähän päästään jos toiminta on jatkuvaa, säännöllistä ja se sisältää yhdessä tekemistä. Tämän lisäksi tarvitaan yllättäviä tempauksia ja projekteja. Toimivaa nuorisotoimintaa varten luterilaisten seurakuntien tulisi selvittää nuorisotyönsä kokonaiskuva ja tavoitteet. Tässä avainsanoina Yeung pitää mielekästä, tavoitteellista ja monipuolista kokonaishahmotusta.⁵¹

⁴⁴ Yeung 2002, 77.

⁴⁵ Yeung 2002, 77.

⁴⁶ Yeung 2002, 78.

⁴⁷ Yeung 2002, 78.

⁴⁸ Yeung 2002, 78.

⁴⁹ Yeung 2002, 80.

⁵⁰ Yeung 2002, 84.

⁵¹ Yeung 2002, 74.

Käsittämäni tutkimukset näkevät ortodoksisen nuorisotyön tavoitteena yhteisöön kasvamisen ja ortodoksisen identiteetin vahvistamisen. Tämä on myös Tarasarin määrittelemän uskontokasvatuksen prosessimallin päämäärä. Juntusen ja Timosen tutkimuksen mukaan tavoite on hyvin seurakunnissa tiedostettu. Juntusen, Timosen ja Aikosen tutkimusten mukaan nuoret näkevät nuorisotyön tärkeimpänä päämääränä verkostoitumisen muiden nuorten kanssa. Tämä tavoite ei ole ristiriitainen kirkon tavoitteen kanssa, sillä nuorten verkostoituminen ja keskinäinen vuorovaikutus tukevat sosialisaatioprosessia. Nuorten verkostoitumisen tarve voi toimia toimintaan hakeutumisen motivoijana. Aikosen tuloksissa myös todetaan, miten nuorten vertaisryhmä muokkaa nuorten asenteita ja arvostusta kirkkoa kohtaan.

Aikonen toteaa yhdeksi sosialisaatioprosessin tukijaksi koulun tietojen antajana. Tarasarin prosessimallissa tietojen oppiminen tukee muita uskontokasvatuksen osa-alueita. Tarasarin kasvatusmallin mukaan uskonnonopetus toimii siis tietojen antajana, mutta kokonaisvaltaiseen kasvatukseen tarvitaan myös paikka, jossa toteuttaa tietoja käytännössä. Nuorisotyön tavoitteena voidaan nuorten verkostoitumisen tukemisen lisäksi nähdä tämän tilan tarjoamisen.

Teoreettisen näkökulman lisäksi Juntunen ja Timonen ovat käsitelleet nuorisotyön käytännön toteutusta ja siihen liittyviä haasteita. Juntunen ja Timonen korostavat nuorisotyöntekijöiden koulutuksen tärkeyttä. Toimivaan nuorisotoimintaan tarvitaan siis sekä rahallisia että työntekijöiden tiedollisia resursseja. Pienelle seurakunnalle toimiva ratkaisu olisi tässä valossa ONL:n ja seurakuntien keskinäinen yhteistyö nuorisotyön järjestämisessä.

1.4 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimuksen lähteidenkeruu toteutettiin välillä 2014–2015. Keväällä 2014 suoritin haastattelun seurakunnan työntekijöille, jotka työskentelevät nuorten parissa. Vuosi tämän jälkeen (keväällä 2015) haastattelin vielä uudestaan seurakunnan nuorisotyöstä vastaavaa pappia saadakseni kuvan siitä, miten nuorisotyötä oli kehitetty vuoden aikana. Kirkkoherran kanssa oli sovittu myös neuvoston tapaamisesta, mutta en lopulta saanut kutsua kokoukseen. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja teemotettiin keväällä ja kesällä 2015. Nuoria varten suunnitellun

kontrolloidun kyselyn toteutin syksyllä 2015. Kysymyslomakkeet toimitin uskonnonopettajalle, joka jakoi kyselyt yläaste ja -lukionnuorille.

Tutkimustyön aikana seurakunnan nuorisotyötä on kehitetty osallistuttavampaan suuntaan. Vuoden 2015 toimintakuvauksen mukainen nuorisotoiminta poikkeaa jo huomattavasti vuoden 2014 haastattelujen antamasta kuvasta etenkin toiminnan suunnittelua koskien. Tutkimuksessani olen tehnyt havaintoni pääosin vuoden 2014 työntekijähaastatteluihin perustuen, mutta pyrin myös huomioimaan seurakunnassa tehdyt muutokset.

Tutkimuksen sisältö alkaa teoreettisen lähtökohdan esittelyllä, jota seuraa haastattelujen ja lomakekyselyiden analyysi. Luvussa kaksi esitän seurakunnassa tehtävän nuorisotyön teoreettiset lähtökohdat ja tavoitteen. Tämän jälkeen esittelen ja analysoin luvussa kolme Lappeenrannan seurakunnan työntekijöiden näkemyksiä nuorisotyöstä. Luvussa neljä analysoin nuorten itsensä ajatuksia nuorisotyöstä. Näiden osa-alueiden kautta pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Työn viimeisessä luvussa teen kokoavat johtopäätökset ja esitän tulosten pohjalta nousseita kehitysideoita Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön kehittämiseksi.

2 Nuorisotyö ja yhteisön jäsenyyteen kasvaminen

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen. Luvussa 2.1 tarkastelen nuorisotyön periaatteita Suomen ortodoksisessa kirkossa, luvussa 2.2 nuorisotyötä uskontokasvatuksen näkökulmasta ja lopuksi luvussa 2.3 esittelen lähestymistapoja kasvatukselliseen nuorisotyöhön. Esitän tiivistyksen teoreettisesta viitekehyksestä luvussa 2.4.

2.1 Nuorisotyön periaatteet Suomen ortodoksisessa kirkossa

Suomen kirkon kaikkea toimintaa ja näin myös nuorisotyötä määrittelevät viime kädessä kanonit. Kanonisessa perinteessä kirkon työtä tarkastellaan holistisesta näkökulmasta, eli kirkon työ on suunnattu koko seurakunnalle erottelematta eri ikäryhmiä. Nuorisotyötä ei mainita erikseen, mutta kanonit korostavan piispan ja papin kasvatustehtävää. Pyhien apostolien sääntöjen kanonin 58 mukaan piispa tai papiston jäsen joka ei huolehdi opetustehtävästä kuuluu "pidättää kirkollisista toimituksista".⁵² Sama määräys toistuu Trullon konsiilin kanonissa 19. jonka mukaan kirkkojen esimiesten tulee: "joka päivä, mutta varsinkin sunnuntaisin koko kleerukselle ja kansalle opettaa hurskauden sanoja, jumalallisesta kirjoituksesta ääneen lukemalla totuuden ajatelmia ja arvostelmia, poikkeamatta jo säädetyistä määräyksestä tai Jumalan innoittamien isien perinteestä."⁵³ Sardikan paikallissynodi kieltää piispaa olemasta yli kolmea viikkoa poissa omasta kirkostaan, jossa hänellä on opetusvastuu.⁵⁴ Opetustehtävän laiminlyöminen kieltää myös Karthagon synodin kanonit 71, 121 ja 123.⁵⁵ Lisäksi Laodikean kanonin 19 mukaan pyhät lahjat saa kantaa esiin vasta piispan puheen jälkeen.⁵⁶

Mainittujen esimerkkien pohjalta voi todeta, että opetuksella on keskeinen osa papiston tehtävissä. Opetustehtävä mainitaan myös piispaa vihkiessä tälle osoitetussa virkakirjassa, sekä pappisvihkimyksen yhteydessä. Nykyään eukaristian toimittaa

⁵² Ortodoksisen kirkon kanonit selityksineen 1980, 106.

⁵³ Ortodoksisen kirkon kanonit selityksineen 1980, 357.

⁵⁴ Paikallissynodien kanonit 1983, 43–44.

⁵⁵ Paikallissynodien kanonit 1983, 73, 91, 92.

⁵⁶ Paikallissynodien kanonit 1983, 32.

yleensä pappi piispan valtuutuksella, mikä tarkoittaa että vastuu kanonien toteuttamisesta on myös papilla.

Laki Suomen Ortodoksisesta kirkosta seuraa kanonista näkökulmaa, eikä siihen ole erikseen kirjattu säädöstä nuorisotyöstä. Säädöksessä 2§ kirkon yhdeksi tehtäväksi on kirjattu ortodoksinen kasvatus ja opetus.⁵⁷ Seurakuntien tehtäviä käsittelevään lakisäädökseen 44 § on myös kirjattu ortodoksisesta kasvatuksesta ja opetuksesta vastaaminen sekä "muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä" huolehtiminen.⁵⁸

Suomen ortodoksisen kirkon kirkkojärjestykseen ei myöskään ole erikseen kirjattu kohtaa nuorisotyölle, mutta kristillinen kasvatus, opetus ja sielunhoito sen sijaan löytyvät kohdasta 9§. Kohta jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäisessä todetaan perheen vastuu kasvatuksessa ja toisessa kirkon. Ensimmäisen kohdan mukaan "vanhempien, huoltajien ja kummien tulee antaa lapsille kristillistä kasvatusta ja kirkon perinteen mukaista opetusta".⁵⁹ Tämän tehtävän tukemiseksi on kirkon strategiaan kirjattu: "Laaditaan ortodoksisen varhaiskasvatuksen suunnitelma ja otetaan käyttöön ortodoksinen aikuiskasvatussuunnitelma kotien, seurakunnan ja uskonnonopetuksen tueksi."⁶⁰

Säädöksen 9§ loppuosan mukaan papiston tehtäviin luetaan seurakuntalaisten kristillinen kasvatus, opetus ja sielunhoito.⁶¹ Kanttorin on puolestaan huolehdittava seurakuntalaisten kirkkomusiikkikasvatuksesta.⁶² Kirkkomusiikkikasvatuksen voi myös nähdä potentiaalisesti kasvatustyön välineeksi. Kuuluuhan ortodoksisen kirkkomusiikkitoimintaan sekä tiedollinen, että käytännöllinen puoli.

Seurakunnan on myös järjestettävä jäsenilleen mahdollisuus osallistua kristinoppikouluun. Kristinoppikoulua käsittelevässä kohdassa tulee myöskin esiin kasvatuksellinen tehtävä: "Kristinoppikoulun tulee ohjata kirkon opin ja hengellisen elämän tuntemiseen."⁶³ Myös kirkkoherralle on kirjattu vastaavanlaisia tehtäviä.

⁵⁷ Laki ortodoksisesta kirkosta, 1,2§

⁵⁸ Kirkkojärjestys, 6,44§

⁵⁹ Kirkkojärjestys, 2,9§

⁶⁰ Kirkon strategia 2010–2015, 6,1.

⁶¹ Kirkkojärjestys, 2,9§

⁶² Kirkkojärjestys, 2,9§

⁶³ Kirkkojärjestys, 2,9§

Kirkkolain säädöksen 61§ mukaan kirkkoherran on huolehdittava seurakuntansa uskonnollisesta kasvattamisesta.⁶⁴

Kasvatustehtävä on kirjattu kirkkojärjestyksessä myös neuvoston tehtäviin, jonka vastuulla on muun muassa kasvatustoiminnan järjestäminen.⁶⁵ Seurakuntavaltuuston tehtävänä on puolestaan toiminnan valvonta. Valtuuston tehtäviä käsittelevän säädöksen ensimmäisessä kohdassa nuorisotyön ohjaaminen ja valvonta todetaan seurakuntaneuvoston tehtäväksi. Yksi seurakuntavaltuuston tehtävistä on "edistää seurakunnan hengellistä elämää sekä ohjata ja valvoa kasvatusta, nuoriso- ja diakonia toimintaa".⁶⁶ Tässä nuorisotyö mainitaan erillisenä kohtana, vaikka nytkin se kuuluu yhteen kasvatustehtävän kanssa.

Nuorisotyötä sivutaan myös kirkon strategiassa 2010–2015: "Arvomaailman muodostumisen kannalta on tärkeää millaisessa kulttuurillisessa ja yhteiskunnallisissa olosuhteissa lapsuuden sosialisointi tapahtuu."⁶⁷ Kirkko omaksuu tässä sosialisointi-termin Seurakuntaan kasvava ihminen sisäistää ympäristönsä kulttuurin, ajattelun ja toimintatavat sosialisointiksi kutsutun prosessin kautta ja alkaa identifioimaan itsensä ortodoksina. Uskonnollisessa sosialisoinnissa on kyse vuorovaikutussuhteesta, ja nuorten sosialisointia tuetaan osallistuttamalla nuoret seurakunnan toimintaan.

Kirkon strategiassa 2010–2015 huomioidaan, että nyky-yhteiskunnassa koetaan yhteisen arvoperustan murtumista, eli yhteiskunta on siirtymässä "perinteisistä yhteisökeskeisistä arvoista uusiin minäkeskeisiin arvoihin".⁶⁸ Tässä muutoksessa "ikä asemoi ihmisen tiettyyn elämänvaiheeseen ja tiettyyn vaiheeseen historiassa".⁶⁹ Nuoret ikäpolvet elävät erilaisessa yhteiskunnassa kuin aiemmat ikäluokat, ja tämä tarkoittaa, että kosketus kirkkoon on myös erilainen kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Nuorisotyön tavoitteena ovat nuorten vastaanottamisen lisäksi heidän kulttuuritaustansa huomioiminen.

⁶⁴ Laki ortodoksisesta kirkosta, 6,61§

⁶⁵ Kirkkojärjestys, 9,94§

⁶⁶ Kirkkojärjestys, 9,87§

⁶⁷ Kirkon strategia 2010–2015, 4.10.

⁶⁸ Kirkon strategia 2010–2015, 4.10.

⁶⁹ Kirkon strategia 2010–2015, 4.10.

Vuoden 2015–2020 kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmassa hahmotellaan puolestaan seurakunnallisen nuorisotyön suuntaviivoja. Asiakirja asettuu jatkumoon edellisen viisivuotiskauden strategian kanssa: "Edellisen strategian analyysiosassa esitetyt yhteiskunnalliset trendit vaikuttavat edelleen"⁷⁰ Vuosien 2016–2020 tavoitteista asiakirja toteaa seuraavasti:

Alkavan viisivuotiskauden keskeisin tavoite on vahvistaa yhteisöllisyyttä, tavoittaa ja aktivoida entistä useampia kirkon jäseniä ja sitouttaa heidät kirkon toimintaan. Tämä edellyttää entistä osallistavampien toimintamuotojen kehittämistä.⁷¹

Näkee kirkon yhteisönä ja kirkon toiminnan tulee sisällöllään aktivoida ja sitouttaa jäseniään seurakuntayhteisöön. Tavoitteeseen pyritään osallistuttavia toimintamuotoja kehittämällä.

Toimintasuunnitelman päälinjauksista käydään läpi nuorisotyötä käsittelevät kohdat. Linjausten ensimmäiseen kohtaan kuuluu "Aktiivinen jumalanpalveluselämä, jäsenyyden ja identiteetin vahvistaminen" kirkon lähetystehtävänä.⁷² Päälinjausten kolmas kohta määrittelee "uudistumisen ja kehittymisen" kirkon kasvatuksellisenä tehtävänä ja tässä kohdassa määritellään myös nuorisotyön suuntaviivoja:

Lasten ja nuorten kohtaaminen ja aktivoiminen kirkon toimintaan on olennaisen tärkeää. Oman uskonnonopetuksen järjestäminen koulussa on vahvassa muutoksessa. Kirkon tulee omalta osaltaan järjestää systemaattista lasten ja nuorten uskonnollista kasvatusta etenkin siellä, missä oman uskonnon opetus ei toteudu toivotulla tavalla. Kodin ja kirkon yhteinen kasvatusvastuu on tiedostettava ja kirkollista perhetyötä on järjestettävä.⁷³

Toimintasuunnitelmassa siis huomioidaan uskonnonopetuksen muutostila ja tästä seuraava kirkon roolin korostuminen. Seurakunnan työntekijöiden täytyy nykytilanteessa ottaa aktiivisempi rooli nuorten kohtaamisessa ja aktivoimisessa.

⁷⁰ Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2015–2020.

⁷¹ Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2015–2020.

⁷² Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2015–2020.

⁷³ Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2015–2020.

Myös kodin rooli uskontokasvatuksessa huomioidaan ja tässä tehtävässä kirkko voi tukea vanhempia ja kummeja perhetyöllä.

Kirkon 2013 ilmestyneessä aikuiskasvatuksen oheismateriaalissa todetaan nuorisotyön tehtävästä ja sisällöstä seuraavasti: "Seurakuntien lapsi- ja nuorisotyö sekä kirkolliset järjestöt perehdyttävät eri toiminnoillaan kirkolliseen elämään ja sen käytänteisiin leirien ja kerhojen muodossa."⁷⁴ Oppimateriaali kuvaa myös leiritoiminnan sisältöä: "Oma erikoisuutensa seurakunnallisessa toiminnassa ovat muun lapsi- ja nuorisotoiminnan ohessa kristinoppikoululeirit tai kristinopin leirikoulut."⁷⁵ Kristinoppileirit on suunnattu leirivuonna 15 vuotta täyttäneille tai täyttävälle ortodoksinuorille ja niiden ohjelma on käytännön ortodoksiaa, jolla tarkoitetaan: "Monipuolista jumalanpalveluselämään tutustumista, käytännön diakoniaa ja uusien asioiden kuten kirkkolaulun opiskelua."⁷⁶

Aikuiskasvatuksen oheismateriaali käsittelee myös uskontokasvatusta. Seurakunnan tehtävä on antaa uskontokasvatusta ja tähän opetustehtävään sisältyy sekä "tietojen välittäminen (opetus), että niiden käytäntöön saattaminen (kasvatus)".⁷⁷ Uskontoa opetetaan kokonaisvaltaisen (holistisen) pedagogisen lähestymistavan mukaan, eli "asia tai ilmiö liitetään teologisesti laajempaan asiayhteyteen." Lisäksi: "Oman uskonnon perintöön kuuluu kokemuksellisuutta tukevat omakohtainen osallistuminen, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Ne välittyvät kirkon perinteeseen erottamattomasti kuuluvan yhteisöllisen elämän, liturgisen kokemisen kautta."⁷⁸ Opetus on siis tämän materiaalin mukaan myös kokemuksellista ja yhteisöllistä. Jumalanpalvelus ja liturginen elämä nähdään tärkeänä osana uskonnonopetusta ja eri osa-alueiden kokoajana: "Ortodoksiseen perinteeseen kuuluu vahvasti liturginen ulottuvuus, jota edustavat kirkon rukous- ja palvelustekstit luettuna tai laulettuna. Ne ovat erottamaton osa kirkon (eli uskonnollisen yhdiskunnan) perinteen mukaista opetusta."⁷⁹

Kirkkolaki ja kanonit, jotka osoittavat seurakunnan työntekijöiden tehtävät, korostavat kirkon työntekijöiden opetus- ja kasvatustehtävää. Seurakuntien lapsi- ja

⁷⁴ Aikonen 2013, 73.

⁷⁵ Aikonen 2013, 72.

⁷⁶ Aikonen 2013, 73.

⁷⁷ Aikonen 2013, 80.

⁷⁸ Aikonen 2013, 83.

⁷⁹ Aikonen 2013, 82.

nuorisotyö sekä kirkolliset järjestöt perehdyttävät eri toiminnoillaan kirkolliseen elämään ja sen käytänteisiin leirien ja kerhojen muodossa. Kirkon aikuiskasvatuksen opintomateriaali nimeää nuorisotyön välineiksi kerhot ja leirit, jotka nähdään osaksi seurakunnan perustoimintaa. Kasvatustyötä tarkastellaan holistisesta näkökulmasta ja nuorisotyö on yksi sen osa-alueista. Nuorisotoiminnan keskiössä ovat kirkollinen elämä ja sen käytänteet. Sen tulee sekä välittää ortodoksista perinnettä, että soveltaa käytäntöön. Kerhojen tarkempi sisältö jää kunkin seurakunnan määriteltäväksi. Leiritoiminnassa keskeistä on käytännöllisyys ja osallistuttaminen ja innostaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoret kuuluu nähdä dialogin toisena osapuolena, ei kasvatuksen kohteena.

2.2 Nuorisotyö uskontokasvatuksen näkökulmasta

Suomen ortodoksisen kirkon toimintaa määrittelevät aineistot, kanonit ja kirkkolaki näkevät uskontokasvatuksen yhtenä kirkon keskeisistä tehtävistä. Myös nuorisotyötä tarkastellaan kasvatusnäkökulmasta. Seuraavaksi tarkastelen ortodoksista näkökulmaa uskontokasvatukseen. Aloitan katsauksen alkukirkon kasvatusnäkemyksestä edeten käsittelemään holistisuutta ortodoksisen uskontokasvatuksen lähestymistapana. Tämän jälkeen esitän yhteisöllisyyteen kasvamista uskontokasvatuksen ensimmäisenä päämäärän. Tästä etenen käsittelemään liturgista katekeesia. Väliluvun lopussa käsittelen sosialisatioteorian kirkollisen kasvatustyön kuvaajana ja päätän katsauksen esittämällä jumalalistumisen uskontokasvatuksen toisena ja lopullisena päämääränä.

Pohja ortodoksisen nuorisotyön kasvatukselliselle näkökulmalle voidaan löytää kirkon traditiosta. Ortodoksisen uskontokasvatuksen päälinjat ovat muodostuneet varhaiskirkon aikana. Osa varhaiskirkon teologeista pyrki kasvatuksen kohdalla luomaan synteisiä antiikin opetusperinteen ja kirkon tradition välillä.⁸⁰ Platonistisessa kasvatusajattelussa kaiken näkyvän takana on asian kuolematon idea, jota näkyvä muoto heijastaa. Aleksandrialainen koulukunnan mukaan Jumala on näiden ideoiden lähde.⁸¹ Tiedon, eli todellisten ideoiden, etsiminen on siis samalla Jumalan etsimistä.

⁸⁰ Elias 2002, 32.

⁸¹ Elias 2002, 31.

Uskontokasvatus voidaan siis nähdä ihmisen ohjaamisena kohti Jumalaa. Kleemens Aleksandrialainen (k. 220), jonka ajattelu rakentui klassisen filosofian pohjalle, jakoi kasvatuserityksensä opettavat kahteen ryhmään.⁸² Tavallisten kristittyjen kohdalla opetuksessa ohjattiin uskossa vahvistumiseen ja Jeesuksen esimerkin seuraamiseen. Oppineita kristittyjä puolestaan ohjattaisiin todelliseen tietoon, gnosiin. Tämä tieto oli lähtöisin Jumalasta ja löytyi ihmisen sisimmästä.⁸³ Ihmissielu, joka oli luotu Jumalan kuvaksi, sisälsi myös jumalallisen tiedon. Jumalan kuvana elämisen katsottiin olevan yhteydessä siihen miten ihminen seurasi Kristusta.⁸⁴ Tiedon etsinnässä oli siis läsnä käytännöllinen aspekti. Kleemensin kaksi ryhmää eivät ole niin kaukana toisistaan. Molemmissa tapauksissa kasvatuksen päämääränä on Jumalan kuvan kirkastaminen ihmisessä, ja sitä kautta todellisen tiedon löytäminen. Sekä Kleemensille, että hänen seuraajalleen Origenekselle (k. 254) koko ihmisen elämä oli kasvatuseritystä, jossa Jumala toimi ylimmäisenä opettajana.⁸⁵

Jumalaa kohti kasvaminen koettiin tapahtuvan käytännön elämässä ja tätä varten tarvittiin hengellistä ohjausta. Kristusta kohti ohjaamista kutsuttiin maallisesta filosofiasta omaksutulla termillä Agoge.⁸⁶ Kreikkalaisessa filosofiassa kasvatusta kuvattiin myös termillä morphosis, jolla tarkoitettiin muodon antamista.⁸⁷ Kristillisessä ajattelussa agogen tarkoitus oli muovata ihmistä tukemalla oppilaan omia oivalluksia hänen elämäänsä liittyen ja suunnata häntä näin kohti Kristusta. Tätä uudelleensuuntautumista kutsuttiin termillä metanoia, jolla tarkoitetaan katumusta tai kääntymystä.⁸⁸ Kasvatuksen päämääränä oli transformaatio ja jumalalistuminen.⁸⁹ Heikki Makkonen huomioi että Agoge piti sisällään myös yhteisöllisen puolen, sillä Kristuksen mallin mukaiseen elämään ohjaamisen lisäksi termillä tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoitus on johdattaa ensisijaisesti lapsia ja nuoria, mutta myös aikuisia kirkon yhteyteen.⁹⁰ Kristuksen mallin mukainen elämään muovaaminen on siis samalla ihmisen muovaamista yhteisön jäseneksi, jossa transformaatio kohti jumalalistumista voi tapahtua.

⁸² Elias 2002, 28.

⁸³ Elias 2002, 28.

⁸⁴ Elias 2002, 31.

⁸⁵ Elias 2002, 29-30.

⁸⁶ Makkonen 1995, 44.

⁸⁷ Vrame 1999, 136; Makkonen 1995, 43.

⁸⁸ Vrame 1999, 137.

⁸⁹ Vrame 1999, 136.

⁹⁰ Makkonen 1995, 42.

Hengellisessä ohjauksessa, eli agogessa tukeuduttiin platonistiseen metodologiaan, jossa kasvatus nähtiin opettajan ja oppilaan vuorovaikutuksena. Aleksandrian opettajien mukaan uskontopedagogin tehtävä olikin toimia tiedon välittäjänä.⁹¹ Opettajan tehtävä ei ollut antaa tietoa valmiina, vaan auttaa ja tukea oppilaan itsenäistä oivaltamista tämän etsiessä asioiden taustalla olevia ideoita. Augustinoksen (k. 430) joka systematisoi Aleksandrialaisen koulukunnan aloittaman uskontopedagogisen teorian, kirjoitti siitä, miten ihmisopettajan tehtävä oli suunnata opetettävien huomio objekteihin tai ideoihin sekä stimuloida oppilaita oppimaan itse.⁹² Opettaja toimi siis vuorovaikutuksen kautta oivallusten tukijana ja tiedossa kasvamisen mahdollistajana. Oppimisen vuorovaikutuksellisuus ja dialogisuus johtavat siihen, että Augustinoksen ajattelussa oppimisen ja opettamisella raja hämärtyy. Vuorovaikutusprosessissa oppilaat saattoivat toimia itse omina opettajinaan ja opettajat oppivat opettaessaan oppilaita. Kristinuskossa opetusmetodi sai mystisen painotuksen, koska Jumala nähtiin tiedon lähteenä ja tosiopettajana. Vuorovaikutussuhteessa oli opettajan ja kasvatettavan lisäksi Jumala, jolle opettajan täytyi antaa toimintatila.

Kirkon historiassa on nähtävissä myös toisenlaisia näkökulmia uskontokasvatuksen metodologiaan. Lännessä teologiseksi paradigmaksi nousi Tuomas Akvinolaisen aristoteelinen teologia, jossa opettajan rooli korostui tiedon antajana.⁹³ Aristoteelisen näkökulman mukaan ihminen voi logiikan avulla päätellä asioiden todellisen olemuksen. Tämä positivistinen tietokäsitys on toiminut nykyisen formaalin opetusjärjestelmän pohjana. Tämän kaltainen ajattelu on kuitenkin vierasta ortodoksiselle kasvatusajattelulle. Uskontokasvatusteoreetikko Sophie Koulomzin toteaa jyrkästi, että uskontokasvatuksen tarkoitus ei ole tarjota tietoa Jumalasta vaan opettaa kasvatettava tuntemaan Jumala.⁹⁴

Idän kirkon agoge on holistista kasvatusta. Tällöin hengellisen elämän osa-alueet: Tiedossa kasvaminen, Jumalaa kohden suuntautuminen ja käytännön elämä ovat yhteydessä toisiinsa. Ortodoksisessa kasvatusprosessissa on myös yhtäaikaaisesti läsnä sekä persoonallinen että yhteisöllinen taso. Oppi ihmisestä Jumalan kuvana,

⁹¹ Elias 2002, 31.

⁹² Elias 2992, 42.

⁹³ Elias 2002, 62.

⁹⁴ Koulomzin 2004, 20.

jonka Kristus on kirkastanut, johtaa siihen että ihminen voi löytää Jumalan itsestään. Tämän pohjalta kirkon agoge pyrkii persoonallisella tasolla suuntaamaan kasvatettavaa kohti Kristusta tukemalla tämän omaa elämää koskevia oivalluksia. Agogen kautta ihminen transformoituu, hän uudistuu ja saavuttaa todellisen tiedon, gnosiksen. Toisaalta kuten Makkonen huomioi, agogessa on läsnä myös yhteisöllinen ja sosiaalinen aspekti.⁹⁵ Kristusta kohti kasvaminen on samalla yhteisöön kasvamista, koska Kristuksen mallin mukainen elämä tulee esille kirkkoyhteisön elämäntavassa.

Ortodoksisen opin näkökulmasta transformaatio kohti jumalalistumista tapahtuu siis kirkon yhteisöllisessä elämäntavassa, joka on Kristuksen mallin mukaista elämää. 1900-luvun lopun uskontokasvatusteoreetikot ovat käsitelleet juuri tätä persoonallisen kasvun ja yhteisöllisyyden yhteyttä. Tätä teemaa on käsitellyt muun muassa Constance J. Tarasar, joka mukaan teologia ja uskontokasvatus pohjautuvat ymmärrykseen Jumalasta kolminaisuutena ja yksilön suhteesta Jumalaan ja toisiin ihmisiin.⁹⁶ Pyhä Kolminaisuus tarjoaa prototyypin ihmispersoonalle suhteessa yhteisöön ja tarjoaa päämäärän, johon uskontokasvatuksessa tähdätään. Tarasar tiivistää tämän neljään kohtaan:

Ensinnäkin Jumala on kolminaisuus, kolme persoonaa ja yksi luonto. Toiseksi Pyhä kolminaisuus on Jumalallinen yhteys tai liitto persoonien välillä, jonka olemassaolo perustuu persoonalliseen vapauteen ja rakkauteen. Kolmanneksi persoonalla on valinnanvapaus ja mahdollisuus määrittää itse suhteensa toisiin. Neljänneksi Pyhä Kolminaisuus paljastaa elämän täyteen yhteisössä ja kutsuu Jumalan kuvaksi luotuja ihmispersoonia vapauden ja rakkauden tilassa imitoimaan omaa yhteisöllistä olemisen tapaansa.

Neljäs kohta tiivistää kolme ensimmäistä kohtaa ja esittää Tarasarin uskontokasvatuksen yhteisöllisyyden ihanteen. Uskontokasvatus tapahtuu yhteisössä, joka heijastaa Pyhän Kolminaisuuden olemisen tapaa. Jotta yhteisöllisyys voi toteutua Kolminaisuuden mallin mukaisena elämäntapana, se ei voi olla mitä tahansa yhteisöllistä olemisen tapaa, vaan sen täytyy olla yhteydessä kirkon elämään.⁹⁷ Yhteisöllisessä elämässä näin on läsnä liturginen näkökulma. Tarasar liittyy isä Alexander Schmemmannin käsitykseen liturgisesta katekeesista, jonka päämääränä on

⁹⁵ Makkonen 1995, 71.

⁹⁶ Tarasar 1995, 85.

⁹⁷ Tarasar 1995, 84.

ihmisen tuominen kirkon elämään.⁹⁸ Schmemann näkee liturgian seurakunnan ydintoimintona, jossa kirkkoyhteisö saavuttaa sen olemassa olon tavoitteen eli kirkosta tulee Kristuksen ruumis.⁹⁹ Tällöin toteutuu kolminaisuuden mallin mukainen elämäntapa täyteydessään.

Kirkon yhteisöllinen elämäntapa Schmemannin ja Tarasarin mukaan saavuttaa täydellisyyden liturgisessa elämässä. Ihmisen tuominen kirkon elämään vaatii Schmemannin mukaan kasvatusprosessia, jonka tarkoitus on tehdä liturgisesta elämästä merkityksellistä kasvatettavalle. Schmemann korostaa kokemuksellista ja innostavaa metodologiaa, jossa opettaja toimii oppimisprosessin tukijana. Lapsia ja nuoria täytyy kannustaa osallistumaan liturgisiin palveluksiin sekä selittää heille niitä. Schmemann kuitenkin korostaa, että selitystä täytyy seurata myös kokemus, koska ilman sitä tieto jää tyhjäksi.¹⁰⁰

Schmemann käsittelee liturgista elämää jumalanpalvelusten näkökulmasta. Tarasarin mukaan liturginen kasvatus ei kuitenkaan rajoitu pelkästään jumalanpalvelukseen vaan tarkoittaa holistista elämäntapaa, joka koskettaa ihmisen kaikkia elämänalueita. Tarasarin mukaan teologia ja uskontokasvatus täytyy välittää täyteydessään tai kokonaisuudessaan.¹⁰¹ Kaikki kirkon teologia ja sen käytännöllinen elämä sivuavat toisiaan ja niiden arvo välittyy, kun niitä lähestytään holistisessa valossa. Tarasarin ajattelu ei näin poikkea juurikaan Aleksandrialaisen koulukunnan ajattelusta, jossa koko ihmisen elämä nähtiin uskontokasvatuksena.

Liturginen yhteisö on Tarasarin ja Schmemannin ajattelussa sekä uskontokasvatuksen päämäärä, että paikka jossa kasvamisprosessi tapahtuu. John Booramra on tarkastellut yhteisössä tapahtuvaa kasvamista yhteisön jäseneksi Bergerin ja Luckmanin sosialisatioteorian näkökulmasta.¹⁰² Heidän mukaansa yhteisön symbolijärjestelmän sisäistäminen on edellytys yhteisön maailmankuvan ja sen jäsenten mielekkäälle ymmärtämiselle.¹⁰³ Booramran mukaan sisäistämässä kirkon symbolisysteemi alkaa määrittää ihmisen itsensä subjektiivista tietoisuutta.¹⁰⁴

⁹⁸ Schmemann 1974, 11.

⁹⁹ Schmemann 1974, 12.

¹⁰⁰ Schmemann 1974, 14.

¹⁰¹ Tarasar 1995, 85.

¹⁰² Booramra 1989, 31.

¹⁰³ Berger & Luckman 1994, 148.

¹⁰⁴ Booramra, 1989, 36.

Näin sisäistämisen kautta ihminen alkaa mieltää itsensä tietyn yhteisön jäsenenä ja tämän yhteisön jäsenyys vaikuttaa myös siihen miten hän hahmottaa ympäröivän maailman.

Sisäistäminen tapahtuu sosialisoinnin kautta, joka voidaan määritellä: "yksilön kokonaisvaltaiseksi ja johdonmukaiseksi perehdyttämiseksi yhteiskunnan tai sen osa-alueen objektiiviseen maailmaan".¹⁰⁵ Ihmisen täytyy "ottaa haltuunsa" maailma jossa toiset jo elävät.¹⁰⁶ Tähän vaaditaan sitä, että "vietämme riittävästi aikaa yhdessä ja toimimme yhteisessä sosiaalisessa kehyksessä, joka liittää kummankin eri tilanteissa hankkimat kokemukset intersubjektiivisesti yhteen".¹⁰⁷ Sosialisointiteorian näkökulmasta uskontokasvatus nähdään kasvatettavan osallistuttamisena yhteisön symboliseen toimintaan, vuorovaikutuksessa muiden yhteisön jäsenien kanssa.

Boojamran mukaan sosiaaliset ja kirkon ekleettiset rakenteet syntyvät vastaamaan ihmisen luonnollista tarvetta ulkoistaa sisäisiä havaintoja henkisestä todellisuudesta.¹⁰⁸ Ihminen objektiivisoi subjektiivisia mielensisäisiä prosessejaan.¹⁰⁹ Sisäiset prosessit ilmenevät tietoa välittävinä objektivoitumina, jotka ryhtyvät symbolijärjestelmiksi. Kirkon ekleettiset symbolit ovat Boojamran mukaan Jumalan ja Jumalan kansan suhteen objektivoitumia, mutta ovat olemassa myös suhteen ulkopuolella.¹¹⁰ Liturgia voidaan Boojamran sosiologisessa ajattelussa nähdä keskeiseksi yhteisön hengellisen todellisuuden kollektiiviseksi objektoitumaksi, joka Schmemmannin mukaan osoittaa yhteisölle sen olemassaolon merkityksen, joka on tulla Kristuksen ruumiiksi. Yhteisölliseen elämään osallistuminen vaatii yhteisön symbolijärjestelmän ymmärtämistä, jonka avain voidaan nähdä liturgiassa.

Yhteisöllä ja sosiaalisilla verkostoilla on keskeinen merkitys sosialisointiprosessissa. Sosiokulttuurinen kasvatus vaatii ihmisten välistä sosiaalista kohtaamista ja tämä tapahtuu Boojamran mukaan erilaisissa systeemeissä. Boojamra hahmottaa seurakuntayhteisöä Urie Bronfenbrennerin systeemiteorian kautta. Tämän teorian mukaan ihminen ottaa osaa neljään erilaiseen systeemiin jotka ovat mikrosysteemi, mesosysteemi, eksosysteemi ja makrosysteemi. Mikrosysteemillä tarkoitetaan

¹⁰⁵ Berger & Luckman 1994, 149.

¹⁰⁶ Berger & Luckman 1994, 148.

¹⁰⁷ Berger & Luckman 1994, 148.

¹⁰⁸ Boojamra, 1989, 35.

¹⁰⁹ Berger & Luckman 1994, 45.

¹¹⁰ Boojamra, 1989, 35.

ympäristöä, johon ihminen juuri sillä hetkellä ottaa aktiivisesti osaa. Mesosysteemi puolestaan kuvaa mikrosysteemeistä muodostuvaa systeemiä.¹¹¹ Esimerkiksi ortodoksista perhettä voidaan kuvata mesosysteeminä. Eksosysteemillä tarkoitetaan yhtä tai useampaa ympäristöä, joissa persoona ei ole aktiivisena osanottajana mutta, jotka vaikuttavat persoonaan.¹¹² Seurakuntaa kokonaisuudessaan voidaan tarkastella eksosysteeminä. Makrosysteemi on kokoonpano, joka koostuu alemmista systeemeistä.¹¹³ Makrosysteemeillä tarkoitetaan laajempia kokonaisuuksia kuten kulttuuria, ideologiaa tai uskomuksia, jotka vaikuttavat persoonan tietoisuuteen.

Systeemiteorialla voi kuvata sitä miten seurakunta liturgisena yhteisönä välittyy maailmaan moninaisten suhdeverkostojen kautta. Sillä voidaan hahmottaa myös sitä, miten rakentamalla suhteita yksittäisiin seurakuntalaisiin, seurakunnan työntekijä voi vaikuttaa laajemmissa suhdeverkostoissa. Toisaalta se myös kuvaa kuinka, erilaiset suhdeverkostot vaikuttavat nuoreen.

Bergerin ja Luckmanin teoriassa sosialisatio jakautuu primaarisosialisaatioksi ja sekundaarisosialisaatioksi. Primaarisosialisaatio on tiedostamatonta ja on edellytys lähimmäisten toiminnan ymmärtämiselle ja maailman kokemiselle mielekkääksi sosiaalisesti todellisuudeksi.¹¹⁴ Tämä on puoliautomaattista lapsuudessa ja perhesysteemissä tapahtuvaa sosialisatiota.¹¹⁵ Primaarisosialisaatiossa sisäistettävät merkitykset eivät ole valittavissa, joten siinä sisäistetty maailma on linnoittautunut tietoisuuteen paljon lujemmin kuin sekundaarisosialisaatiossa sisäistetyt maailmat.¹¹⁶ Primaarisosialisaation pysyvyyden vuoksi uskontokasvatusteoreetikot korostavat kodissa tapahtuvan uskontokasvatuksen arvoa. ja esimerkiksi Makkonen toteaa, että kotikasvatus tarjoaa pohjan lapsen tai nuoren myöhemmälle sosialisatiolle.¹¹⁷ Mitä enemmän lapsella on merkityksellisiä kontakteja kirkkoon tässä vaiheessa, sitä merkityksellisempää kirkon todellisuus hänelle myöhemmin on.

¹¹¹ Bronfenbrenner 1979, 25.

¹¹² Bronfenbrenner 1979, 25.

¹¹³ Bronfenbrenner 1979, 26.

¹¹⁴ Berger & Luckman 1994, 148

¹¹⁵ Berger & Luckman 1994, 162.

¹¹⁶ Berger & Luckman 1994, 153.

¹¹⁷ Makkonen 1995, 71.

Toinen sosialisointitason taso tarkoittaa institutionaalisten tai instituutioperustaisen "osamaailmojen" sisäistämistä.¹¹⁸ Sekundaarisosialisointi seuraa primaarisosialisointia, joten se kohdistuu jo muotoutuneeseen minuuteen ennalta sisäistettyyn maailmaan. Sekundaarisosialisointi on siis hauraampi ja siitä on helppo irtautua. Sekundaarisosialisointi ei voi rakentaa subjektiivista totuutta tyhjästä.¹¹⁹ Sitä täytyy tukea erilaisia pedagogisia metodeja käyttäen.¹²⁰ Tieto täytyy tehdä kasvatettavalle relevantiksi ja tehdä niistä kasvatettavalle yhtä eläviä kuin kasvatettavalle tuttu maailma. Tämä tapahtuu tekemällä tieto kasvatettavalle merkitykselliseksi liittämällä aihe tutussa maailmassa oleviin relevanssirakenteisiin.¹²¹ Sophie Koulomzinin kirjoittaakin siitä, miten nuorten kohdalla uskontokasvatuksen päämääränä ei ole niinkään sanella uskontotouksia, vaan nuorten täytyy saada rakentaa uskonnosta osa omaa elämäkokemusta ja jaettavan tiedon täytyy tukea tätä prosessia.¹²²

Sekundaarisosialisointi ei rajoitu vain yhteen yhteisöön, vaan on kyse todellisuuksien kilpailutilanteesta.¹²³ Jotta kasvatettava ei irtaudu yhteisön todellisuudesta, sekundaarisosialisointia voidaan vahvistaa lisäämällä yhteisön todellisuuteen liittyvää tunnelatausta.¹²⁴ Yksi kasvatuksellisen nuorisotyön päämäärä onkin lapsuusiästä lähtien luoda merkityksellisiä kokemuksia, jotka lisäävät kirkkoyhteisöön liittyvää positiivista tunnelatausta.

Koska sekundaarisosialisointi on heikompaa kuin primaarisosialisointi, tarvitaan sen vahvistamiseen myös legitimaatiokoneisto, johon liittyy usein rituaalisia tai materiaalisia symboleja.¹²⁵ Kirkon jumalanpalvelukset, etenkin liturgia ja eukaristia, ovat keskeisiä rituaalisia toimintoja, joissa yhteisö tulee todeksi ja jotka vahvistavat yhteisöllistä yhteenkuuluvuutta. Anton C. Vrame on tarkastellut myös yhteisön erään fyysisen ulkoistuman, ikoneiden, kautta tapahtuvaa kasvatusta.

Vrame asettuu ortodoksisen kirkon uskontokasvatuksen traditiojatkumoon nähdessään uskontokasvatuksen lopullisena päämääränä theosiksen. Ortodoksisen

¹¹⁸ Berger & Luckman 1994, 157.

¹¹⁹ Berger & Luckman 1994, 159.

¹²⁰ Berger & Luckman 1994, 162.

¹²¹ Berger & Luckman 1994, 162.

¹²² Koulomzin 2004, 74.

¹²³ Berger & Luckman 1994, 164.

¹²⁴ Berger & Luckman 1994, 164.

¹²⁵ Berger & Luckman 1994, 157.

kirkon agogen päämääräksi nähtiin Jumalaa kohden kasvaminen. Ihmisen näkeminen Jumalan kuvana tarkoittaa, että Jumalaa kohden kasvaminen on Jumalan etsimistä ihmisen omasta sisimmästä. Vramen mukaan ikonit tukevat agogea monella tapaa, ensinnäkin informoijina, eli tiedon välittäjinä.¹²⁶ Tiedon välittymiseen tarvitaan katekeettia, yhteisön symbolijärjestelmään syventynyttä opettajaa, jonka kanssa tulkita ikonin sisältöä. Informaatio siis välittyy yhteisön kautta, jonka symbolijärjestelmään ne kuuluvat. Vramen kuvaama kasvatusteoreettinen prosessi vastaa uskontokasvatusteoreetikkojen näkemyksiä sosiokulttuurisesta oppimisesta, jonka voi tiivistää kasvatukseksi; joka tapahtuu "yhteisössä, yhteisöön, yhteisön välinein".¹²⁷

Ikonien tarjoama informaatio muovaa kasvatettavaa, sillä ikonit esittävät opetettaville uskontokasvatuksen päämäärän, jonka ikoneissa kuvatut pyhät ovat saavuttaneet.¹²⁸ Ikonitaiteen tarkoitus on luoda ihmisessä emotio, joka ohjaa hänet toimintaan imitoimaan ikonin tarjoamaa esikuvaa.¹²⁹ Näin ikonit tarjoavat reitin katumukseen (metanoia), joka on vuorostaan reitti jumalaistumiseen.

Ikonien edessä seisoessa ihminen näkee oman tilansa, peilatussaan itseään kuvan esittämästä pyhydestä.¹³⁰ Ikonit tarjoavat katsojalleen reitin todellisuuteen kuten kirkko sen näkee: "Ikoneiden, ja niitä ympäröivien toimintojen kautta, ortodoksikristitty voi kokea mitä muut ovat kokeneet ja muovautua eläväksi ikoniksi."¹³¹ Ikonien tarjoamaa kuvaa eletään todeksi yhteisössä jonka materiaalisia ulkoistumia ikonit ovat ja näin sisäistetään kirkon todellisuus. Ikonisen muovaamisen Vrame liittäkin Boojamran tapaan sosialisointiin.¹³²

Vrame kuitenkin laajentaa kasvatusteoriaansa vielä kolmanteen vaiheeseen, transformaatioon, joka tarkoittaa theosista. Tämä muutos manifestoituu ihmisessä persoonallisesti, sosiaalisesti ja kosmisesti.¹³³ Persoonan tasolla theosis tarkoittaa ikonista elämää Jumalan kuvana, yhteydessä Jumalaan ja heijastaen Kristuksen tietoa

¹²⁶ Vrame 1999, 145.

¹²⁷ Ubami 2013, 39.

¹²⁸ Vrame 1999, 56.

¹²⁹ Vrame 1999, 54.

¹³⁰ Vrame 1999, 162.

¹³¹ Vrame 1999, 147.

¹³² Vrame 1999, 146.

¹³³ Vrame 1999, 159.

ja elämää.¹³⁴ Sosiaalinen muutos tarkoittaa muutosta kohti yhteisöllistä elämää, joka saa täyteytensä liturgiassa.¹³⁵ Kosmisella transformaatiolla Vrame tarkoittaa muutosta, joka tapahtuu palauttamalla luonnollinen suhde ihmisen ja luomakunnan välille.¹³⁶ Luomakunta on luotu lahjaksi ja pelastuksen välikappaleeksi, ja näin suhde luomakuntaan heijastaa myös ihmisen sisäistä tilaa.

Tässä kappaleessa on tarkasteltu ortodoksisen uskontokasvatuksen teologisia lähtökohtia ja sisältöä. Tiivistetysti ortodoksinen uskontokasvatus on hengellistä ohjausta, agogea, jonka tarkoitus on muovata ihmistä Kristuksen mallin mukaiseen elämään. Agoge on dialogisen metodin kautta tehtävää ohjausta, jolla pyritään kasvatettavan omaa elämää koskeviin oivalluksiin. Ohjaus on dialogista vuorovaikutusta kasvatettavien, opettajan ja Jumalan välillä. Opettajan rooli nähdään oivallusten tukijana ja tiedossa kasvamisen mahdollistajana. Kasvattajan täytyy tämän kasvatusnäkömyksen mukaan antaa tilaa kasvatettavassa itsessään tapahtuvalle prosessille.

Kristuksen antaman mallin mukainen elämä nähdään yhteisöllisenä elämäntapana josta esimerkkinä toimii Pyhä Kolminaisuus. Ortodoksiksi kasvaminen tapahtuu siis yhteisön jäsenyydessä, yhteisön symbolijärjestelmän sisäistämisen kautta, kun yhteisön symbolijärjestelmä alkaa määritellä yksilön subjektiivista todellisuutta. Kristuksen mallin mukaisessa elämässä ihminen transformoituu eläväksi ikoniksi, eli saavuttaa yhteyden Kristukseen omassa sisimmässään. Tämä sisältää sekä persoonallinen, yhteisöllisen että sosiaalisen tason. Agoge on siis samalla yhteisöön kasvamisen, sosialisoinnin tukemista, ja tätä käytännöllistä päämäärää tukemaan voidaan nostaa lähestymistapoja sosiaalipedagogiikasta.

2.3 Kasvatuksellinen nuorisotyö

Edellisessä kappaleessa tarkastelin nuorisotyön teologista pohjaa. Tässä luvussa nostan esiin ortodoksisen tradition mukaisia lähestymistapoja nuorisotyöhön. Kristusta kohti kasvaminen nähdään rinnakkaisena yhteisöön kasvamisen kanssa.

¹³⁴ Vrame 1999, 63.

¹³⁵ Vrame 1999, 164.

¹³⁶ Vrame 1999, 170.

Yhteisöön kasvaminen tapahtuu uskonnollisen sosialisoinnin kautta, johon tarvitaan kasvatettavan yhteisön viitekehyksessä tapahtuvaa yhteisön ja yksilön välistä vuorovaikutusta. Tämä tarkoittaa sitä että kasvatettava tulee osallistuttaa Jumalan tuntemiseen kirkon elämässä. Tämän prosessin tukemisessa voidaan soveltaa nuorisotyön osallistuttavaa lähestymistapaa.

Sophie Koulomzin kirjoittaa, miten aktiivisen osallistumisen kautta lasten ymmärrys itsestään osana kirkkoruumista kasvaa.¹³⁷ Nuorisotyön kasvattava vaikutus on juuri osallistumisen ja aktiivisuuden tukemisessa. Sophie Koulomzinin mukaan nuorten pitää saada rakentaa uskonnosta osa omaa elämäkokemusta, ajattelua ja motivaatiota vapaiden keskustelujen, osallistumisen ja ystäväsuhteiden kautta.¹³⁸ Koulomzinin mukaan toimivassa ja luovassa nuorisotyössä yhdistyy vapaus ja ilmaisuuden spontaanisuus nuorten ajattelua rikastavalle kristinuskon koskevalle tiedolle altistamiseen.¹³⁹ Tiedolle altistaminen voi tapahtua kirkon todellisuuden ulkoistumien, kuten jumalanpalvelusten ja ikoneiden sekä niiden tarjoaman informaation, todeksi eläminen katekeetin kanssa.

Nuorisotyössä osallistuttamisella tarkoitetaan nuorisotyön lähestymistapaa, jossa nuorille luodaan mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan, sekä samalla laajennetaan nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen piiriä.¹⁴⁰ Tavoitteena on tukea nuorten verkostoitumista ja innostaa oma-aloitteiseen tavoitteelliseen toimintaan.

Osallistuminen on sosiaalisen oppimisen kannalta välttämätöntä. Etienne Wenger on määritellyt teoksissaan oppimisen ja osallistumisen välistä yhteyttä. Wenger oli mukana kehittämässä 1990-luvulla tilannesidonnaisen sosiaalisen oppimisen teoriaa. Hän omaksui tässä Bergerin ja Luckmanin sosialisointiteorian. Sosiaalisen oppimisen näkökulmasta tietäminen on yhteydessä siihen, mitä merkityksiä yhteisö antaa maailmalle, sekä näiden yhteisöllisten merkitysten muokkaamista yhteisön toimintaan osallistumisen kautta.¹⁴¹ Oppiminen on yhteydessä yhteisön jäsenyydestä osallistumiseen sekä myös oman identiteetin rakentumista suhteessa näihin

¹³⁷ Koulomzin, 2004, 24.

¹³⁸ Koulomzin 2004, 74.

¹³⁹ Koulomzin 2004, 74.

¹⁴⁰ Haikola, Horelli & Sotkasiira 2007, 217.

¹⁴¹ Wenger 1998, 4.

yhteisöihin. Myöskin tässä voidaan nähdä yksilöllisen kasvun ja yhteisöllisyyden yhteys.

Osallistumisessa on kyse jaetusta yhteisestä kokemuksesta, joka Bergerin ja Luckmanin mukaan on myös edellytys yhteisön symbolijärjestelmän sisäistämiseksi ja yhteisöön sosiaalistumiselle. Alaluvussa 2.2. nousi esille ajatus jaetusta kohtaamisesta, joka ei ole vieras myöskään kirkon opettajille, jotka näkivät hengellisen ohjauksen dialogina. Jumalalliset ideat ovat asioita, jotka ovat aina olemassa olevia, mutta ne voidaan saavuttaa täyteydessään yhteisöllisen dialogisen kohtaamisen kautta. Dialogin edellytys on, että myös opettaja on avoin kohtaamiselle, jonka vaikutus voi olla molemminpuolinen. Wengerin mukaan osallistumisen vaikutukset laajenevat myös kohtaamistilanteen ulkopuolelle.¹⁴² Ihminen rakentaa identiteettinsä suhteessa yhteisöön ja hänen identiteettinsä vaikuttaa sekä persoonallisella että sosiaalisella tasolla siihen miten ihminen mieltää maailman ja suhtautuu siihen. Osallistuminen on siis välttämätöntä yhteisöön kasvamisen ja yhteisöllisen identiteetin muodostumisen kannalta.

Osallistuttaminen ja innostaminen kuuluvat samaan nuorisotyön lähestymistapaan. Innostamisella tarkoitetaan sosiaalipedagogiikassa nuorten ohjaamista yhteen, sekä sellaisten kokemusten luomista, jotka vahvistavat nuorten uskaltamista ilmaista itseään persoonallisesti yhteisössä.¹⁴³ Näin vahvistetaan nuorten yhteisöön kuulumisen tunnetta, joka saa nuoret toimimaan yhdessä yhteisten tavoitteiden suuntaan. Innostaminen on siis suunnitelmallista toimintaa joka sisältää aina päämäärän, jolla motivoidaan nuoria yhteiseen liikkeeseen.

Innostaminen sisältää useita elementtejä. Ensinnäkin innostamisella pyritään sosiaalisen liikkeen aikaansaamiseen, muutoksen luomiseen ja sen vahvistamiseen.¹⁴⁴ Ensimmäisessä vaiheessa herätellään nuorten aloitteellisuutta ja vastuullisuutta. Seuraavaksi dynamisoidaan sosiaalisia verkkoja ja rohkaistaan nuoria liittymään eri tavoin yhteen. Seurakunnan työntekijän tehtävä on toimia innostajan roolissa rohkaisijana, ulkoisten mahdollisuuksien luojana ja tietojen välittäjänä. Lisäksi hän rohkaisee ja auttaa nuoria hyötymään kokemuksistaan.

¹⁴² Wenger 1998, 57.

¹⁴³ Kurki 2007, 212.

¹⁴⁴ Kurki 2007, 212.

Toisekseen innostaminen tukeutuu aktiiviseen ja osallistuttavaan pedagogiikkaan ja siitä nousevaan metodologiaan.¹⁴⁵ Sosiokulttuurinen innostaminen perustuu nuorten omaan osallistumiseen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Tällöin seurakunnan työntekijän ja nuorten välinen suhde perustuu tasavertaiseen dialogiin. Dialogisen metodin kautta innostaminen linkittyy opettavan omia voimavaroja tukevaan ortodoksiseen pedagogiseen perinteeseen, jota myös kirkon opettajat kuten Augustinus edustavat. Dialogin kautta seurakunnan työntekijä pyrkii saamaan esiin nuoren oman potentiaalin ja kutsumuksen ja rohkaisee tätä itsenäisiin ratkaisuihin. Lisäksi työntekijä tähtää nuorista itsestään lähtevän toiminnan käynnistymiseen ja on valmis väistymään kun toiminta on lähtenyt liikkeelle.

Kolmanneksi innostamisessa tunnustetaan nuoren oma kyky toimia oman elämänlaatunsa luoja ja aktiivisena osallistujana yhteisönsä kehitykseen.¹⁴⁶ Seurakunnan nuorisotyössä ei ole tarkoitus toimia palveluntarjoajana, vaan osallistuttaa nuoret yhteisön jäsenyyteen. Tähän kuuluu myös päätösvalta oman toiminnan järjestämisestä.

Neljänneksi innostaminen luo ja vahvistaa sekä itsenäisten sosiaalisten ryhmien että toimivien ryhmäprosessien syntymistä.¹⁴⁷ Ryhmä ja sen toimintaan liittyvät prosessit ovat edellytykset yhteisöön sosiaalistumisen kannalta. Innostaminen toimii eräänlaisena agogena, luodessaan edellytyksiä sosialisatiolle.

Viidenneksi innostaminen koostuu sosiaalisista käytännöistä, jotka saavat aikaan aloitteellisuutta, osallistumista sekä toiminnan ja sen merkityksen pohdinnan vuorovaikutusta.¹⁴⁸ Tämä vastaa Koulomzinin ajattelua nuorisotyöstä, jossa nuorten pitää saada rakentaa uskonnosta osa omaa elämäkokemusta, ajattelua ja motivaatiota. Seurakunnan työntekijän tulisi pohtia asioita nuorten kanssa nuorten näkökulmasta. Aikosen tutkimuksen mukaan suurin syy toimintaan osallistumattomuudessa oli se, ettei toiminta tavoittanut nuorten kiinnostuksenaloja.¹⁴⁹ Innostavassa nuorisotyössä pyritään lähtemään liikkeelle

¹⁴⁵ Kurki 2007, 212.

¹⁴⁶ Kurki 2007, 212.

¹⁴⁷ Kurki 2007, 213.

¹⁴⁸ Kurki 2007, 213.

¹⁴⁹ Aikonen 1987, 104.

asioista, jotka ovat merkityksellisiä nuorille itselleen, ja ohjaamaan heidät tätä kautta kirkon elämään.

Edellisissä elementeissä on korostettu innostamisen dialogisuutta ja vuorovaikutuksellisuutta nuorten aktiivisuuden lisääjänä. Nuoret nähdään päätösvaltaisina itsenäisinä toimijoina seurakuntayhteisön jäseninä. Näin ollen innostamisen kuudennen elementin mukaan innostamiseen eivät sovi tukahduttavat, sanelevat ja antialogiset menetelmät.¹⁵⁰ Koulomzinin mukaan autoritaarinen saneleva uskontokasvatus vaarantaa nuorten integroitumisen osaksi kirkkoyhteisöä, nuorten ollessa sellaisessa kehitysvaiheessa, jossa heidän täytyy itse oivaltaa mitä uskonto merkitsee heille.¹⁵¹ Jos kasvatuksessa käytetään antialogisia menetelmiä, nuoret eivät näe kirkkoa omana yhteisönään, vaan toiseutena, instituutiona jonka ulkoistumien vaikutus kaventuu saneleviksi säännöiksi ilman syvempää merkitystä.

Innostamisen seitsemännen elementin mukaan sosiokulttuurinen innostaminen on toimintaa, joka tähtää yhteisöjen ja yhteiskuntien muuttamiseen inhimillisemmiksi ja paremmiksi paikoiksi kuin mitä ne nyt ovat.¹⁵² Seurakunta yhteisönä on kaikkien yhteisöjen tapaan jatkuvassa muutos- ja kehitystilassa. Nuoret voivat omilla ajatuksillaan rikastuttaa seurakunnan toimintaa monilla tavoin tuoden siihen uusia elementtejä.

Innostamisen kahdeksannen elementin mukaan innostaminen on yhteisöllisen ja ryhmien välisen kommunikaation järjestelmä sekä horisontaalisella että vertikaalisella tasolla.¹⁵³ Horisontaalisella tasolla tarkoitetaan nuorten keskinäistä kommunikaatiota kun taas vertikaalisella tarkoitetaan nuorten ja seurakunnan päättäjien, valtuuston, neuvoston, kirkkoherran ja piispojen välistä kommunikaatiota. Nuorisotyöntekijä tukee nuoria näillä kummallakin tasolla ja toimii tietojen välittäjänä.

Nuorisotyön tehtävinä voitaisiin nähdä nuorten ja seurakunnan vertikaalisen tason kommunikaation parantaminen ja tukeminen sekä nuorten päätösvallan ja itsenäisen toiminnan tukeminen. Näin mahdollistettaisiin sellaisten nuorille mielekkäiden

¹⁵⁰ Kurki 2007, 213.

¹⁵¹ Koulomzin 2003, 22.

¹⁵² Kurki 2007, 213.

¹⁵³ Kurki 2007, 214.

toimintamuotojen kehittäminen, jotka silti kumpuavat seurakunnan omista toiminnoista. Tarkoitus ei ole eriyttää seurakuntaa nuortenpalveluja tarjoavaksi instituutioksi, eikä myöskään sosiaalista nuoria omaksi yhteisökseen, vaan osallistuttaa heidät innostamisen kautta osaksi seurakuntayhteisöä. Tällä lähestymistavalla nuorisotyö tukisi nuorten integroitumista osaksi yhteisöä ja vahvistaisi nuorten uskonnollista identiteettiä. Osallistuttaminen ja innostava nuorisotyö voi vaatia kasvua ja ymmärrystä myös muulta yhteisöltä, mutta toisaalta nuorten näkökulman vahvistuminen seurakunnassa voi myös rikastuttaa seurakunnan toimintaa.

2.4 Yhteenveto

Tässä luvussa käytiin läpi ortodoksista näkökulmaa nuorisoyöhön, jonka nähtiin olevan yhteydessä uskontokasvatukseen. Lisäksi luvussa tarkasteltiin ortodoksista näkökulmaa uskontokasvatukseen sekä nuorisotyötä kasvatuksellisena toimintana.

Suomen ortodoksisen kirkon toimintaa määrittelevät asiakirjat määrittävät nuorisotyön osaksi kirkon kasvatuksellista tehtävää. Kanoneissa kasvatustehtävä nähtiin jumalanpalvelusten ja liturgian toimittamisen ohella tärkeäksi osaksi seurakunnan työntekijöiden toimenkuvaa. Sama näkökulma toistui lakitekstissä jossa uskontokasvatus nähtiin työntekijöiden tehtäväksi ja jonka toteutumisesta seurakunnan hallinnon, seurakuntaneuvoston ja valtuuston tuli pitää huolta. Lisäksi lakitehtävissä huomioitiin seurakunnan työntekijöiden ohella perheiden kasvatusvastuu.

Kasvatuksellinen nuorisotyö huomioidaan myös 2010–2015 strategiassa sekä kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmassa vuosille 2015–2020. Vuoden 2010–2015 strategiassa pitää tärkeänä sitä, millaisessa kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa ympäristössä lapset sosiaalistuvat. Nykyisessä tavoite- ja toimintasuunnitelmassa peräänkuulutetaan seurakunnan työntekijöiden tärkeää roolia nuorten kohtaamisessa ja aktivoimisessa sekä huomioidaan tarve kehittää nuorille osallistuttavien toimintoja.

Uskontokasvatuksen teologinen pohja perustuu ortodoksiseen ihmiskäsitykseen ja käsitykseen jumalasta tietona. Jumala nähdään kaiken alkulähteenä ja ihmisen kasvu on samalla kasvua kohti Jumalaa. Tämä tarkoittaa Jumalan etsintää kasvatettavan sisimmästä, sillä ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Dialogisen metodin avulla kasvatettavaa ohjataan kääntymään kohti Jumalan mallin mukaista elämää jossa ihminen voi muotoutua Jumalan kuvaksi ja löytää Jumalan itsestään. Jumalan mallin mukainen elämä nähdään liturgisena yhteisöllisenä elämäntapana.

Yhteisöön kasvua voidaan kuvata sosialisatioteorialla. Ensimmäinen kasvatuksellisen nuorisotyön tavoite onkin uskonnollisen sosialisaaion tukeminen. Sosialisaaion tukeminen voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäisessä tuetaan lapsuusiässä tapahtuvaa primaarisosialisaaiota lapsi ja perhetyön avulla. Tavoitteen toinen vaihe on nuoruudessa tapahtuvan sekundaarisosialisaaion tukeminen. Jotta nuori sosiaalistuu yhteisöön tarvitaan osallistumista yhteisölliseen toimintaan johon nuoria voitiin ohjata nuorisotyön innostavalla lähestymistavalla. Toinen tavoite on yhteisössä tapahtuvan hengellisen kasvun tukeminen.

3 Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan työntekijöiden käsitykset nuorisotyöstä

Tässä luvussa tarkastelen aluksi Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön tämänhetkistä sisältöä ja tavoitteita. Luvussa 3.1 tarkastellaan nuorisotyön haasteiden näkökulmaa ja luvussa 3.2 toiminnan sisällön ja tavoitteiden kohtaamisen kysymystä. Keskeiset havainnot kootaan yhteen luvussa 3.3.

3.1 Nuorisotyön tavoitteet ja sisältö

Seuraavaksi käyn läpi seurakunnan työntekijöiden käsityksiä nuorisotyön tavoitteista sekä esitän heidän kuvauksensa keskeisistä nuorisotyön toimintamuodoista ja toiminnan tiedottamisesta. Haastatteluissa seurakunnan nuorisotyön tavoitteista ja sisällöstä piirtyivät esiin seuraavat teemat: Nuorten sitouttaminen kirkkoon, kontaktin rakentaminen lapsiperheiden ja kirkon välille sekä aktiiviseen jumalanpalveluselämään innostaminen. Toiminnan sisältö koostui lastenkerhoista sekä leiritoiminnasta, joiden ympärille pääasiallinen seurakunnan järjestämä nuorisotoiminta rakentui. Lisäksi mahdollisuus toimia ohjaajina pyrittiin tarjoamaan mahdollisimman monelle kristinoppileirin käyneelle nuorelle. Seurakunnan järjestämän nuorisotoiminnan lisäksi korostuivat nuorisotoiminnassa uskonnonopetuksen ja oman uskonnontuntien arvo sosiaalistajina, tiedotuskanavina ja verkostoitumisympäristöinä. Rakennan esitykseni näiden teemojen varaan ja tarkastelen niitä suhteessa teoriapohjaan ja aiempaan ortodoksisen nuorisotutkimukseen.

Papisto näki nuorisotyön keskeisenä tavoitteena ensinnäkin nuorten sitouttamisen kirkkoon. Tässä seurakunnan työntekijät liittyvät ortodoksisen kasvatuserinteeseen, jossa kirkon agogella tarkoitetaan Kristuksen mallin mukaiseen elämään ohjaamisen lisäksi toimintaa, jonka tarkoitus on johdattaa ensisijaisesti lapsia ja nuoria, mutta myös aikuisia kirkon yhteyteen.¹⁵⁴ Seurakunnan nuorisotyöstä vastaava toinen pappi liittää kirkkoon sitouttavaan tavoitteeseen nuorten innostamisen seurakunnan toimintaan, sekä ohjaamisen ortodoksisen uskon ja arvojen mukaiseen elämään. Tavoitteista tulee siis esiin sekä uskontokasvatuksen

¹⁵⁴ Makkonen 1995, 42; Tarasar 1989, 10.

yhteisöön sosiaalistamisen tavoite, sekä osallistuttaminen ja innostaminen nuorisotyön sisällön lähestymistapoina.

Vuosien 2014–2015 välillä nuorisotyötä oli kehitetty osallistuttavammaksi. Ensimmäisten haastattelujen aikaan vuonna 2014 nuoret eivät vielä osallistuneet toiminnan suunnitteluun, mutta vuoden 2015 toimintakuvauksessa näkyy, että nuoret on osallistutettu osaksi suunnitteluprosessia. Lasten ja nuorten kesäleiriä sekä kristinoppikoululeiriä varten järjestettiin suunnittelupäivä, johon osallistuivat leirien ohjaajat ja nuorten syysleiriä ja nuorten kerhoa varten järjestettiin suunnittelukokous.¹⁵⁵ Lisäksi nuoret osallistuvat toiminnan järjestämiseen leirinohjaajina. Seurakunnassa ei kuitenkaan ole erillistä nuorisotoimikuntaa.¹⁵⁶

Toinen papiston yhteisistä tavoitteista oli kontaktin rakentaminen seurakunnan ja lapsiperheiden välille. Tähän toinen pappi liittää perheiden ortodoksijäsenten uskonnollisen identiteetin vahvistamisen, sekä myönteisen suhtautumisen vahvistamisen ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomien perheenjäsenten ja opettajien keskuudessa. Tämä on tärkeää, sillä kuten Vatanen osoittaa, vanhempien kuuluminen eri uskontokuntiin vaikuttaa negatiivisesti sekä lasten uskontokasvatukseen määrään, että kodin hengelliseen ja seurakunnalliseen aktiivisuuteen.¹⁵⁷ Luomalla positiivista pohjaa perheissä tapahtuvalle uskontokasvatukselle tuetaan lapsuusiän primaarisosialisaatiota kirkkoyhteisöön.

Kirkkoherra ja seurakunnan toinen pappi pitivät vanhempien asennoitumista ratkaisevana, vaikkakin toinen pappi huomioihin lasten päätösvallan kasvavan lapsen varttuessa. Perheillä oli seurakunnan työntekijöiden näkemyksen mukaan tärkeä rooli lasten ja varhaisnuorten toimintaan osallistuttajina, mutta toisaalta tällä luodaan myös pohjaa nuoruusiän sekundaarisosialisaatiolle.

Perheessä tapahtuva uskontokasvatus on rovasti Heikki Makkosen sanoin luonteeltaan "tunteenomaista ja välitöntä".¹⁵⁸ Koti kasvattaa havaitsemisen, eläytymisen ja esimerkin kautta. Kanttori korosti haastattelussaan juuri perheessä tapahtuvan mallioppimisen tärkeyttä. Lapset, jotka osallistuivat perheineen

¹⁵⁵ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön vuosikertomus vuodelta 2015, 1.

¹⁵⁶ Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyön vuosikertomus vuodelta 2015, 1.

¹⁵⁷ Vatanen 2000, 58.

¹⁵⁸ Makkonen 1995, 140.

seurakunnan toimintaan, oppivat käytännön kautta ortodoksisuudesta ja toimivat taas samalla tavalla omien lastensa kohdalla. Käytännön elämän kautta tapahtuva mallioppiminen on myös Tarasarin kolmiosaisen prosessimallin käytännöllisen osan ydin ja sama teema toistuu sekä Booramalla, Vramella että Schmemannilla.¹⁵⁹ Lapsuusiässä tapahtuvan primaarisosialisaation aikana luodut merkitysrakenteet ovat Bergerin ja Luckmanin mukaan pysyvämpiä kuin nuoruusiän rakenteet ja tukevat nuoruusiän sekundaarisosialisaatiota.¹⁶⁰ Tällöin kirkon todellisuus voidaan helpommin tehdä relevantiksi liittämällä aihe tutussa maailmassa oleviin relevanssirakenteisiin.¹⁶¹

Aktiiviseen jumalanpalveluselämään innostamisen kokivat tärkeäksi sekä papisto että seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöhön erikoistunut kanttori. Seurakunnan kanttorin tavoitteet liittyivät jumalanpalveluksessa tapahtuvaan kirkkolauluun, mutta hänen ajattelussaan näkyi myös holistinen näkökulma. Pää tavoitteekseen hän näki kuorolaisten kasvatuksen, jotta "ihmiset voivat laulaa ja saataisiin muodostettua kuoro laulamaan jumalanpalveluksissa". Uusien kuorolaisten kasvatus tapahtui tietojen ja taitojen antamisen lisäksi tarjoamalla lapsille kirkollinen ilmapiiri, jossa "heidän on hyvä kasvaa ja myös oppia musiikillisia taitoja". Kanttori piti myös tietojen välitystä tärkeänä asiana, mutta kuoroa ja kerhoja hän ei nähnyt pelkästään tiedonvälityskanavana vaan osallistumisena kirkolliseen ilmapiiriin:

Minusta se ei paha että tavallinen ihminen osaa laulaa ja kuitenkin hän kasvaa sellaisessa ilmapiirissä. Se hyvä ilmapiiri. Ja se hyvä ihmiselle. Se vaikuttaa sielulle ja se ei ole paha jos laulaa.

Ortodoksisen ilmapiiriin osallistuttaminen on sekä Booramalla että Koulomzinin mukaan olennainen osa uskontokasvatusta.¹⁶² Lisäksi Vrame korostaa ortodoksisen ilmapiirin kasvattavaa vaikutusta.¹⁶³ Kuoro tarjoaa epäformaalille uskontokasvatukselle edullisen ympäristön, jossa kasvatus tapahtuu ortodoksisen sosiaaliseen kontekstiin osallistumalla vuorovaikutuksessa kontekstiin orientoituneen katekeetin, kanttorin, kanssa. Ortodoksisen ilmapiirin tärkeys tuli esiin myös kirkkoherran kanssa leireistä keskustellessa.

¹⁵⁹ Tarasar, 1994, 25-26; Schmemann 1974, 14; Vrame 1999, 57.

¹⁶⁰ Berger & Luckman 1994, 159.

¹⁶¹ Berger & Luckman 1994, 162.

¹⁶² Booram, 1989, 36; Koulomzin 2004, 74.

¹⁶³ Vrame 1999, 49.

Seurakunnassa pyritään myös lasten ja nuorten jumalanpalveluksiin osallistuttamiseen. Seurakunnassa järjestetään kerran vuodessa Lappeenrannan ja Imatran kirkoissa koululaisjumalanpalvelus. Vuoden 2015 nuorisotyön toimintakuvauksen mukaan koululaisliturgioiden lisäksi lapsia on osallistunut erityisen paljon lasten pääsiäisen liturgiaan sekä elokuussa liturgiaan, jonka päätteeksi oli koululaisten siunaus alkavalle lukuvuodelle. Koululaiset huomioivien liturgioiden lisäksi seurakunnan leireillä toimitetaan jumalanpalveluksia. Kristinoppikoulun ohjelmaan kuului vähintään yksi jumalanpalvelus joka päivä. Lasten ja nuorten leirillä toimitettiin kaksi liturgiaa. Nuorten osallistuminen on työntekijöiden näkökulmasta hyvä ainakin koululaisjumalanpalvelusten ja leireihin liittyvien jumalanpalvelusten kohdalla. Esimerkiksi kristinoppileirin päätösliturgiaan oli osallistunut myös muita nuoria kuin kristinoppikoululaisia. Tämä korostaa nuorten verkostoitumisen tukemisen tärkeyttä, sillä nuoret osallistuvat niihin palveluksiin joihin osallistuvat myös ne nuoret, joihin he ovat systeemeissään kontaktissa. Nuorisotyön toimintakuvaus huomioi myös, että Lappeenrannan kirkossa on noin kerran kuukaudessa ollut useampi poika alttariavustajana ja Imatran kirkossa on ollut yksi poika alttariavustajana.

Haastatteluhetkellä Lappeenrannan seurakunnassa toimi kaksi lastenkerhoa ja kaksi lastenkuoroa. Molemmat on tarkoitettu sekä suomenkielisille että muita kieliä äidinkielinään puhuville lapsille, mutta käytännössä niissä käy vain maahanmuuttajataustaisia lapsia. Kutsut kerhoihin ja lastenkuoroihin on lähetetty 7-15-vuotiaille seurakuntalaisille. Kerhoista vastaavat yhdessä seurakunnan toinen pappi ja seurakunnan toinen kanttori. Työ on jaettu niin, että kirkollisia aiheita käsittelevät oppitunnit ovat papin vastuualuetta ja muu ohjelma sekä kuoro kanttorin vastuulla. Kesällä järjestetään lasten- ja varhaisnuorten leiri sekä kristinoppileiri yhteistyössä muiden seurakuntien kanssa. Näiden toimintojen lisäksi seurakunta järjestää retkiä nuorille sekä kerran vuodessa koululaisjumalanpalveluksen. Leirien ja retkien järjestämistä vastuu on toisella papilla.

Leireillä nähtiin kaksi funktiota. Yhtäältä ne tarjosivat toimintaa leiri-ikäisille nuorille, mutta toisaalta ne mahdollistivat myös vanhemmille nuorille mahdollisuuden osallistua seurakunnan toimintaan leirinohjaajina. Ohjaajaksi haki paljon nuoria, ja siksi ohjaajia täytyy kierrättää, koska kaikki eivät mahdu yhdelle

leirille. Leirit oli ennen tilattu ONL:tä, mutta haastatteluhetkellä Lappeenrannan seurakunta oli alkanut tekemään yhteistyötä Kotkan seurakunnan ja ONL:n kanssa. Leirit järjestettiin haastattelun aikaan kolmantena vuonna yhdessä Kotkan seurakunnan kanssa. Juntusen ja Timosen tutkimuksen valossa seurakuntien keskinäinen ja ONL:n välinen yhteistyö ja tietojen vaihdon myötä tieto- ja osaamisresurssit ovat paremmat ja tämä edistää seurakunnan nuorisotyötä.¹⁶⁴

Kirkkoherra kuitenkin toivoi vuonna 2014, että leirit järjestettäisiin vieläkin ONL:n toimesta. Tämä olisi ollut seurakunnalle halvempaa. Toinen pappi oli kuitenkin eri mieltä. Hän näki leirit mahdollisuutena tarjota yhä useammalle seurakunnan nuorelle töitä leirinohjaajina ja rakentaa kontakteja aktiivinuoriin. Nuorten osallistuttamisella voidaan tukea heidän sosiaalistumistaan seurakuntaan.¹⁶⁵

Leireissä kirkkoherra arvosti ortodoksisista ilmapiiriä. Seurakunnan omissa leireissä kirkkoherra näkikin ongelmaksi leiriympäristön ei-ortodoksisuuden. Leirit järjestettiin vuoden 2014 haastatteluhetkellä vuokratiloissa. Sosiaalinen konteksti ei silloin vastannut ihanteellista ympäristöä eikä tukenut esimerkiksi Vramen ajatusta sosiokulttuurista kasvamista yhteisöön, yhteisössä ja yhteisön välineillä.¹⁶⁶ Vuonna 2015 ongelmaan oli reagoitu siirtämällä leirin järjestämispaikka Valamon luostariin.

ONL:oon on pidetty yhteyttä leirien loppumisenkin jälkeen. Leirinohjaajakoulutus, joka oli ohjaajana toimimisen vaatimus, tilattiin ONL:lta. Nuorisotyöstä vastaava pappi on osallistunut ONL:n järjestämille nuorisotyöpäiville Valamon luostarissa, ja kerhoissa sekä leireillä on käytetty ONL:n tuottamaa materiaalia. Lisäksi seurakunta on tilannut 6–14 -vuotiaille ONL:n julkaiseman Tuohustuli-lehden. Ongelmaksi kirkkoherra näki sen, että hänen näkemyksensä mukaan ONL yliarvioi seurakuntien resurssit. Joillakin seurakunnilla ei ole omaa ortodoksisessa ilmapiirissä toimivaa leirikeskusta. Näin esimerkiksi ONL:n järjestämälle leiritoiminnalle olisi hänen mielestään kaipausta.

Tiedotuksessa seurakunta käyttää useampaa kanavaa. Haastatteluhetkellä seurakunnan pääasiallinen tiedotuskanava oli Ortodoksiviesti-lehti. Seurakunnan

¹⁶⁴ Juntunen & Timonen 2003, 23.

¹⁶⁵ Wenger 1998, 4.

¹⁶⁶ Vrame 1999, 49.

aikaisempi lehti Analogi oli ilmestynyt viisi kertaa vuodessa. Uusi lehti ilmestyi kahdeksan kertaa vuodessa, mikä oli parannusta edelliseen. Lehdessä julkaistiin myös artikkeleita seurakunnan toiminnasta. Seurakunnanvahvuus oli seurakuntalaisten keskittyminen kahteen aluekeskukseen Lappeenrantaan ja Imatralle. Maaseudulla on vain vähän nuoria, joten nuorten tavoittaminen kävi helpommin kuin laajemmissa seurakunnissa. Toiminnasta tiedotettiin ainakin kristinoppileiriläisille kirjeitse. Toisen papin mukaan hän oli aiemmin lähettänyt kaksi kertaa vuodessa tiedotteen seurakunnan lapsille ja varhaisnuorille, mutta haastatteluhetkellä se ei taloussyistä ollut enää mahdollista. Toinen pappi piti kirjettä parhaimpana, mutta myös kalliina tiedonvälitysväylänä.

Että kyllähän tuo kirje on äärettömän tehokas väline edelleen jostain syystä. Jotkut ihmiset on semmoisia ettei ne lue sanomalehtien ilmoituksia, eikä ne lue, eikä ne käy nettisivuilla. Sellaset varsinkin, jotka ovat passiivisia muuten seurakunnan suhteen. Niitä ei sitten oikein tavota muuten kuin kirjeitse. Mutta se on tietysti aika kallis tapa, tuo kirje. Se on sen parisataa euroa kun ne lähettää.

Toiminnasta on ollut ilmoitus myös Internetissä, mutta mielikuva nettiuutisoinnin tavoitavuudesta ei ollut korkea. Kirkkoherran mielikuva oli se, että suhteellisen pieni joukko seuraa netti-ilmoituksia. Yksi tiedotuksellinen ongelmaryhmä ovat seurakuntaan kuulumattomat maahanmuuttajataustaiset ortodoksit. Näille kirkon jäseniksi kastetuille, mutta siihen virallisesti kuulumattomille nuorille eivät kulkeneet lehdet eivätkä kirjeet. Sama ryhmä ei kirkkoherran mukaan juurikaan seurannut seurakunnan Internet-sivuja. Tällä ryhmälle ainoa tiedotuskanava olivat seurakunnan uskonnonopettajat. Seurakunnan työntekijöistä etenkin kirkkoherra näki tämän tiedotuskanavan tavoitavuuden korkeaksi. Seurakunnan alueella toimi uskonnonopettajia, joihin seurakunnan työntekijät pitivät yhteyttä ja joiden kanssa tehtiin yhteistyötä tiedotukseen liittyvissä asioissa.

Oman uskonnonopetuksen tärkeä asema näkyy seurakunnan toiminnassa. Seurakunnassa pyrittiin vuorovaikutuksellisuuteen koulujen uskonnonopettajien kanssa. Koulunsa aloittavien ortodoksilasten vanhemmilta pyydettiin tiedot siitä, missä koulussa heidän lapsensa aloittavat opiskelun syksyllä. Nämä tiedot toimitettiin ortodoksisen uskonnon opettajille. Nuorisotyöstä vastaava pappi pyrki myös vierailemaan kaikissa ortodoksisissa uskontoryhmissä seurakunnan alueella. Yhteydenpidon ja tiedotuksen lisäksi uskonnonopetuksen kautta pyrittiin lasten ja

nuorten liturgisen elämän aktivoimiseen. Seurakunnassa järjestettiin kirkaalla viikolla koululaisliturgia Lappeenrannan ja Imatran kirkoissa yhteistyössä koulujen ortodoksisten uskonnonopettajien kanssa ja lisäksi koululaisille järjestettiin siunaustilaisuus alkavalle lukuvuodelle seurakunnan molemmissa kirkoissa.

Luottamus tiedotukseen ja tiedon välittymiseen käytössä olevilla tiedotuskeinoilla vaihteli. Kirkkoherran näkemys oli positiivinen: "Jos hyödynnetään kaikkia näitä kanavia niin tiedon saa kyllä menemään sitten kyllä eteenpäin ja perille." Kanttorin näkemys ei ollut aivan yhtä varma kuin kirkkoherralla. Hän piti tiedonvälityskanavia pääosin toimivina, mutta vastauksesta välittyi myös epäilyjä: "Totta kai. Ja aina me laitamme kirjeitä, että on juhla, että on jotain tapahtumaa. No kymmenen ihmistä. Kymmenen lasta tullut. En tiedä..." Toinen pappi oli selvästi epäilevämmällä linjalla. Hänen kokemuksensa mukaan tiedonvälitys ei ilmeisesti aina toiminut: "Joskus menee, joskus ei. Kyllä se useimmiten menee, mutta tuota. Kyllä se joskus voi olla niin ettei se menekään."

Nuorisotyön tavoitteet ovat seurakunnan työntekijöillä selkeästi mielessä, mutta tavoitteita tukeva toiminta puuttuu tai on hajanaista. Seurakunnan panostus lapsi- ja nuorisotyöhön painottuu lapsuusiälle. Tämä on tärkeää perhesysteemin tärkeä asema vuoksi,¹⁶⁷ mutta tällä hetkellä jatkumollinen nuorisotyö puuttuu.

3.2 Nuorisotyön haasteet

Seuraavaksi käyn läpi seurakunnan työntekijöiden käsityksiä nuorisotyön haasteita. Haastatteluissa piirtyivät esiin seuraavat haastealueet: Kontaktin katkeaminen nuoriin useammassa nuoruuden ikävaiheessa, segregatio suomalaisten ja venäläisten lasten ja nuorten välillä, nuorille tarjottujen aktiviteettien runsaus ja kilpailu nuorten ajasta sekä rahallisten resurssien puute. Seuraavaksi tarkastelen edellä mainittuja haastealueita suhteessa teoriapohjaan ja aiempaan ortodoksisen nuorisotutkimukseen.

Tavoitteissa ja toiminnassa painoutuivat lapsityö. Nuorisolle suunnattu toiminta joko puuttuu kerhojen osalta, taikka sitä järjestetään rajoittuneesti leirien muodossa. Yksi

¹⁶⁷ Berger & Luckman 1994, 162.

seurakunnan haasteista onkin se, että kontakti nuoriin saattaa katketa useassa nuoruuden ikävaiheessa. Kirkkoherran mukaan kasvatustyön jatkumosta on kaksi mahdollista katkosta. Ensimmäinen tapahtuu heti lastenkerhoiän jälkeen. Toinen tapahtuu kristinoppikoulun jälkeen, jolloin nuorille ei myöskään ole toimintaa. Suoraa syytä toiminnan puuttumiseen ei annettu, mutta toiminnasta puuttui kirkkoherran mukaan pitkäjänteisyys. Kokeilut jäivät vuoden 2014 haastattelun mukaan usein lyhyiksi. Toisekseen saman vuoden haastattelujen perusteella syntyi käsitys että työntekijät eivät aina tiedä mistä nuoret ovat kiinnostuneita. Kirkkoherra toteaa asiasta suoraan: "Myö ei välttämättä kukaan meistä, itse asiassa kukaan meistä välttämättä tunne tai tiedä mikä on tämän hetken nuorison ja lasten tarpeet, että vois ottaa huomioon."

Toinen pappi toteaa hänkin, että toimintaa ei hänenkään mielestä osattu suunnata oikein. Erilaisia aktiviteetteja oli yritetty mutta ne eivät tuntuneet kiinnostavan nuoria. Hän toteaa, että tarvittaisiinkin jotain vapaamuotoista toimintaa, joka vetäisi nuoria paikalle:

Ei ne tule mihinkään vaan juttelemaan keskenään tänne seurakuntasaliin, mie en usko sellasia ollenkaan. Niillä on muutakin paikkoja olla jos se on siitä kiinni. Pitäis olla jotakin niin kun aika vapaamuotoista tekemistä niille.

Papiston kokemus nuorisotyön järjestämisen vaikeudesta ja epätietoisuus nuorisoa kiinnostavan toiminnan luonteesta on yhteydessä nuorisotyön tuon hetkiseen suunnittelemattomuuteen. Seurakunnalla ei ollut selkeää pohdittua nuorisotyön, toimintasuunnitelmaa. Seurakunnassa oli tehty toimintasuunnitelma nuorisotyöhön mutta ennen haastattelua toimikunnat oli yhdistetty ja samalla toimintasuunnitelmien teko oli lopetettu. Toimikunnassa on tarkoitus suunnitella toimintaa laajemmasta näkökulmasta lapsista aikuisväkeen saakka. Tavoitteena on että toiminnasta tulisi kattavampi kokonaisuus. Toimikunnassa ei kuitenkaan tehty erillistä toimintasuunnitelmaa nuorisotyölle, ja toimintasuunnitelman puuttuminen näkyi toiminnan "kokeilunomaisuutena" ja lyhytjänteisyytenä.

Seurakunnan nuorisotyöstä vastaava pappi ei nähnyt toimintasuunnitelman puuttumista ongelmana, eikä sen puuttuminen ollut hänen mukaansa vaikuttanut

toimintaan. Toisaalta hän ei myöskään näe estettä suunnitelman tekemiselle kasvatustoimikunnassa, vaikkakaan ei pidä sillä paljon käytännön merkitystä.

Toisaalta epätietoisuus nuorten toiveista voi olla yhteydessä tuon hetkisen havaintoon siitä, että nuoria ei ollut läsnä heille suunnatun toiminnan suunnittelussa. Nuorisotyöstä vastaavan papin tavoitteissa oli nähtävissä osallistuttava näkökulma, jota on alettu toteuttaa vuoden 2015 toimintakuvauksen mukaan nuorten suunnittelukokouksissa. On kuitenkin ongelmallista, että toimintasuunnitelman suuntaviivat määritellään kasvatustoimikunnassa, jossa ei ole läsnä nuoria, joille toiminta on suunnattu. Suunnitteluprosessi ei vielääkään tue osallistuttamista niin hyvin kuin voisi ja toiminta saattaa heijastaa toimikuntajäsenten asenteita ja mielikuvia nuorten kiinnostuksenaloista. Tällöin toiminnan suunnittelussa käytetään osallistuttamista tukahduttavia antidialogista menetelmää eikä se voi tavoittaa nuorten oikeita kiinnostuksenaloja.

Myös suunnittelun keskittyminen yhdelle henkilölle voi olla ongelma, jos se heikentää yhteistyötä seurakunnassa. Vuonna 2014 kirkkoherra ei täysin tiennyt, kuinka paljon toinen pappi tosiasiaa käyttää aikaansa nuorisotyöhön. Molemmilla oli hyvin erilainen käsitys esimerkiksi siitä kuinka paljon aikaa kuluu mihinkin tehtävään. Tämä näyttäisi osoittavan sen, että tieto ei aina kulkenut seurakunnan työntekijöiden välillä. Ongelma on ilmeisesti tiedostettu ja vuoden 2015 toimintakuvauksessa näkyy että toiminnan suunnitteluun osallistuu toisen papin lisäksi myös kirkkoherra.

Toinen pappi totesi nuorisotyön haasteeksi rahallisten resurssien puuttumisen. Aikaa nuorisotyön järjestämiseen olisi, mutta budjetti on pieni, joten myös toiminta on suppeaa. Budjetti nuorisotyöhön oli vuoden 2014 haastatteluhetkellä 11600 euroa. Puolet summasta kuluu haastateltavien mukaan leireihin. Loput summasta kuluvat tarvehankintoihin. Ohjaajien palkkoja ei ole tähän summaan luettu, eikä myöskään retkiä, joiden kulut osallistujat maksavat itse. Kirkkoherra toteaa itsekin summan olevan pieni. Nuorisotyöhön suhtaudutaan seurakunnassa toisen papin mukaan "periaatteessa positiivisesti, mutta taloudelliset resurssit puuttuvat." Hän myös luettelee konkreettisia seurauksia:

Me ei olla esimerkiksi voitu pariin vuoteen tehdä tällaista koululaisten nyky-yläkoululaisille tarkoitettua retkeä joka tehtiin pari kertaa Valamon luostarissa käytiin, ja sitten käytiin Helsingissä. Se on jäänyt kokonaan pois esimerkiks. Ja sitten jos miettii just jotakin, että pitäs teini-ikäisille, pitäs hankkia jotakin kalustoa tonne vaikka niin ei siihen ole varaa.

Yksi kerho ja kuorotoiminnan mahdollinen haaste oli myös toiminnan keskittyminen venäjänkielisille lapsille ja nuorille. Kirkkoherran näkökulmasta kerhot ja lapsikuoro toimivat käytännössä venäjänkielisinä ja suomenkielinen voi kohdata niissä kielimuurin. Toinen pappi ei näe ongelmaa aivan näin vakavana, mutta tiedostaa ongelman. Seurakunnassa oli aiemmin toiminut erikseen kerho suomenkielisille ja venäjänkielisille lapsille. Kerhouudistuksen tarkoitus oli yhdistää suomenkieliset ja venäjänkieliset samoihin ryhmiin integroitumisen tehostamiseksi.

Miusta se oli parempi... Miusta oli huono menettely se kun oli kaks eri kerhoa. On parempi että ne on kaikki yhdessä kerhossa. Ei sellasta jaottelua kielen mukaan, ei sellasta pitäs harrastaa ollenkaan. Se toimii ihan hyvin. Ehkä se on vähän ongelmallista, se tulee tuosta Tatjanan haastattelussa, että nää kuorothan on venäjänkielisiä, niihin osallistuu ainoastaan näitä lapsia, jotka osaa venäjää.

Hyvää tarkoittaneesta kehitysideasta on siis tullut yllättävä ongelma kun kerhoihin ja kuoroon ei löydy suomenkielisiä lapsia. Venäjänkieliset ovat integroituneet kerhoihin hyvin, mutta tämä on tuonut mukanaan segregaaation suomalaisten ja venäläisten välillä. Suomenkielisten poisjäänti painottaa yhä enemmän venäjänkielen käyttöä kerhoissa ja kirkkoherran mukaan venäjää taitamattomien osallistuminen toimintaan vaikeutuu. Toisen papin mielestä kerhoihin osallistumiseen voivat vaikuttaa myös suomenkielisten ennakkoluulot. Jotkut lapsista saattavat hänen mukaansa "vierastaa" venäjänkielen käyttöä. Suomenkielisten seurakuntalaisten parissa voitaisiin siis tarvita tässä suhteessa asennekasvatusta.

Toinen syy löytyy kirkkoherran näkemyksen mukaan siitä, että venäläisten joukossa on ollut paljon nuoria aikuisia ja sitä kautta lapsiperheitä. Tätä kautta myös enemmistö lapsista tuli kirkkoherran käsityksen mukaan venäjänkielisistä perheistä. Kolmas syy löytyi kirkkoherran mukaan perhekulttuureista. Venäläisissä perheissä vanhemmat päättivät lapsen harrastuksista. Näin ollen jos perheissä katsottiin että kerhoon osallistuminen oli tärkeää, vietiin lapsi kerhoon. Hänen mukaansa venäläiset

olivatkin lähtökohtaisesti aktiivisempia tuomaan lapsia mukaan toimintaan. Kantaväestöllä ei kirkkoherran käsityksen mukaan ollut samanlaista intoa tuoda lapsia kerhoihin.

Kirkkoherra näkeekin yhtenä nuorisotyön haasteena myös passiivisten vanhempien aktivoinnin. Kirkkoherralla oli vaikutelma, että vanhemmilla voi olla positiivinen suhtautuminen uskonnollisiin tapoihin, kuten kasteeseen, mutta syvempi kiinnostus lapsen uskontokasvatukseen puuttuu. Vanhemmat saattavat myös ajatella että uskontokasvatus kuuluu uskontotunneille. Kirkkoherran mielestä seurakunnan kuuluu välttää tällaista ajattelua ja tukea perhettä uskontokasvatuksen perussysteeminä. Toisaalta seurakuntien täytyisi hänen näkemyksen mukaan havahtua omaan vastuuseen uskontokasvattajina ja kasvatuksen tukijoina, kun uskontokasvatuksen määrää kouluissa vääjäämättä leikataan.

Yksi nuorisotyön haasteista on myös nuorille suunnattujen aktiviteettien runsaus. Systemiteorian valossa tämä on seurausta sosiaalisen verkoston laajenemisesta perhepiiristä vertaisryhmiin. Perheen ulkopuolella tapahtuvalle sekundaarisosialisaatiolle on luonteenomaista, että se ei suuntaudu vain yhteen kohteeseen, vaan eri todellisuudet kilpailevat ihmisen huomiosta. Tämän on huomionnut myös seurakunnan papisto. Kilpailutilanteessa toiminnan fokusointi, suunnittelun tarve ja nuorten huomiointi korostuvat.

Kilpailu on tietysti kova. Että seurakunnan pitäisi löytää jotakin sellaisia toimintamuotoja, jotka pärjää siinä kilpailussa, että eihän meidän tarvitse kaikkee tehdä samaa mitä kunnat ja kaupungit tai jotkiin muut järjestöt tekee.

Myös toinen pappi toi esiin kilpailun nuorten ajankäytöstä. Haaste vaikuttaisi hänen kommenttinsa perusteella olevan siinä, miten nuoret saataisiin valitsemaan juuri seurakunnan toiminnan. Tilanne on hänen mukaansa heikko: "Mutta se ongelma on just siinä, että jos meillä ei ole tavallaan tarjota mitään muuta kun se että tulkaa tänne seurakuntasalille." Toiminnan kehittämisen esteenä hän näkee rahallisten resurssien puuttumisen.

Työntekijöiden näkemykset haasteista vaihtelivat. Kirkkoherra koki, että seurakunnan positiivisia voimavaroja ei vielä osattu täysin hyödyntää. Toinen pappi

ja kanttori kokivat ongelmaksi rahallisten resurssien puutteen. Kukaan työntekijöistä ei nähnyt suoranaisia ongelmia tiedotuksessa.

Haastavia tekijöitä Lappeenrannan seurakunnassa ovat kilpailu nuorten ajankäytöstä, sekä toiminnan kielellinen jakautuminen ja suomalaisten perheiden passiivisuus. Haastatteluista voi kuitenkin tulkita, että Lappeenrannan seurakunnan nuorisotoiminnan hajanaisuus ja kokeilunomaisuus ovat toiminnan keskeisiä haasteita. Ongelmasta heijastuu työntekijöiden oma kokemus epätietoisuudesta nuorten kiinnostuksenaloja koskien. Nuoria kiinnostavan toiminnan järjestämistä koskevat haasteet ovat yhteydessä siihen, ettei nuoria ollut osallistutettu heitä koskevan toiminnan suunnitteluun. Nuorten omat näkemykset eivät tällöin voineet näkyä toiminnan sisällössä, joten toiminnasta ei saatu heitä kiinnostavaa. Ongelmaan oli haastattelujen jälkeen puututtu järjestämällä suunnittelukokouksia nuorten kanssa, mutta toiminnan suuntaviivojen ja pääasiallisen sisällön suunnittelu oli yhä kasvatustoimikunnan ja työntekijöiden vastuulla. Antidialogiset menetelmät eivät tue osallistumista, joka on edellytys yhteisöön kasvamiselle.¹⁶⁸ Nuorten asema on tällöin osallisuuden sijasta toiminnan kohde ja seurakunnan asema typistyy palveluita tarjoavaksi instituutioksi. Nuoret kasvavat passiiviseen rooliin ja seurakunta ei toimi päätarkoituksessaan yhteisönä.

Seurakunnan lapsi ja nuorisotyössä painottui lapsuusikä ja perheen arvon korostaminen. Koulomzin kuitenkin muistuttaa, että nuoret pitäisi nähdä aktiivisina, omaa maailmankuvaa rakentavina toimijoina.¹⁶⁹ Perhesysteemien lisäksi myös vertaisryhmien vaikutuksen huomioiminen on tärkeää. Aikosen, Juntusen ja Timosen tutkimuksien valossa nuorten vertaisryhmillä on nuorille tärkeä painoarvo.¹⁷⁰

3.3. Nuorisotyön kehittämismahdollisuudet

Seuraavaksi nostan esiin ja pohtimaan työntekijöiden käsityksiä seurakunnan nuorisotyön kehittämismahdollisuuksista. Nuorisotyön kehittämismahdollisuudet

¹⁶⁸ Kurki 2007, 213.

¹⁶⁹ Koulomzin, 2004, 24.

¹⁷⁰ Kurki 2007, 213.

rakentuvat rahallisten resurssien puutteen vuoksi olemassa olevien toimintojen ympärille. Toimintaa haluttiin kuitenkin monipuolistaa ja kehittää.

Työntekijöiden näkemykset heijastivat heidän tehtäväkuviaan. Kirkkoherran kehitysideat koskivat seurakunnan toimintaa kokonaisuutena ja hän omasi myös vahvat käsitykset seurakunnan ydinresursseista. Nuorisopapilla sen sijaan oli yksityiskohtaisempia nuorisotyötä koskevia ajatuksia. Kanttorin kehitysideat liittyivät kirkollisiin juhliin ja perhetoimintaan. Kirkkoherran ja nuorisotyöstä vastaavan papin välillä oli eriäviä mielipiteitä resursseista sekä niiden riittävydestä.

Kirkkoherran mukaan nuorisotyö tulisi saada "laaja-alaisemmaksi, innovatiivisemmaksi ja vastaamaan nykyajan haasteita". Toimintaa pitäisi siis monipuolistaa ja kehittää uusia nuorille sopivia toimintamuotoja. Tätä varten tarvitaan uusia ideoita ja näkökulmia nuorisotyön järjestämiseen. Kirkkoherra lähestyi asiaa leiritoiminnan näkökulmasta. Hänen näkökulmastaan leiritoimintaa voitaisiin lisätä viikonloppuleirien tai päiväleirien muodossa. Edellä mainittuja lyhytleirejä voitaisiin sijoittaa vuoden varrelle erilaisten tapahtumien yhteyteen. Hän myös koki että nuorten, lapsien ja perheiden on helpompi osallistua toimintaan joka on kertaluonteista ennemmin kuin viikoittain toistuvaa.

Toisen papin mukaan seurakunnassa pitäisi järjestää teini-ikäisille oma leiri, retkiä ja tapahtumia sekä kokeilla nuorisokahvilan tai kerhon käynnistämistä Lappeenrannan seurakuntatalolla. Leirin järjestämistä haastateltava oli jo aiemmin ehdottanut, mutta siihen eivät olleet rahalliset resurssit riittäneet. Yhtenä nuorisotyön haasteena toinen pappi ja kanttori näkivätkin rahallisten resurssien puutteen. Varojen puuttuessa toivoi kirkkoherra, että toimintaa järjestettäisiin olemassa olevien resurssien varassa. Näitä olivat hänen mukaansa seurakunnan tilat, seurakunnan jo olemassa olevat toiminnot, nuorten innostuneisuus sekä henkilöresurssit. Määrärahat tai niiden puute ei ollut kirkkoherran näkemyksen mukaan ongelma jos olemassa olevat resurssit saataisiin suunnattua paremmin.

Haastattelujen perusteella on havaittavissa, että tilojen käytössä on hyödyntämätöntä potentiaalia. Nuorille suunnattua toimintaa ei niissä juuri järjestetä. Toinen pappi huomioi, että tällä hetkellä tilat eivät kuitenkaan kiinnosta nuoria. Nuoret kaipaivat tilojen lisäksi heitä kiinnostavia toimintoja. Huomio vastaa myös Aikosen

tutkimustuloksia, joiden mukaan nuorisotyön täytyy koskettaa nuorten kiinnostuksenaloja tavoittaakseen nuoret.¹⁷¹ Niinpä nuorisotyön kehittäminen vaatisi nuorisopapin mukaan joka tapauksessa joitakin rahallisia investointeja.

Nuorten kiinnostuksenalojen löytäminen oli ongelma Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyössä. Nuorten osallistuttaminen toiminnan suunnitteluun ja sen kautta seurakunnan toimintaan innostaminen voisi toimia vastauksena kiinnostavuusongelmaan. Työntekijöiden haastatteluissa seurakunnan voimavaroiksi luettiin tilojen ja työntekijäresurssien ohella seurakunnan nuorten innostuneisuus. Leirinohjaajiksi on runsaasti hakijoita. Nuoret itse ovat asiantuntijoita nuorisokulttuurissa, toimivat aktiivisina vaikuttajina nuorten sosiaalisissa verkostoissa ja ovat potentiaalinen vapaaehtoisvoimavara. Aktiivinuorissa olevaa potentiaalia ei kuitenkaan vuonna 2014 osattu vielä hyödyntää, tai sitä ei ymmärretty:

ainakin ite harmitellu sitä että nää nuoret jotka on ihan ahkerasti käynyt siellä, niin harvaa sitten muuten enää kuitenkaan näkyy missään enää. Mutta toisaalta eihän meillä ole sellaisia toimintoja missä voisi olla mukana juuri sen ikäset, että se kristinoppikoulu on melkein ainoa siellä nuorten puolella sitten

Yksi lähtökohta innostavaan nuorisotyöhön on nuorten päätösvallan lisääminen heitä koskevassa toiminnassa.¹⁷² Tällä lisätään integraation tunnetta yhteisöön, jonka osa nuori kokee olevansa. Nuorisopappi oli jo pohtinut miten toiminnassa voitaisiin pyrkiä lisäämään nuorten omaa vastuuta ja heidän osallistumista sen järjestämiseen:

Että ois semmonen niin kun, tavallaan sellainen tila jossa ne viihtyisivät yhdessä. Ei siinä aikuisten pitäis olla hirveesti päällepäsmärinä. Tietysti jotain pitää olla että siinä on se ortodoksisuus ja sen opettaminen, mutta tuota mikä parasta olis että niitä vetäs joku toinen nuori sitä iltaa tai sitä yhdessäoloa siellä. Pikkasen vanhempi kuin ne keskimäärin siellä ovat ja ymmärrettävästi se aikuisen valvonta rajottus meilkein siihen että kattois ettei tulis mitään, ei tarteis kokoajan olla läsnä siinä, vaan enemmänkin kattoo ettei tänne tule mitään rähinäporukoita tai mitään.

Nuoria osallistutettiin jossain määrin toiminnan suunnitteluun sekä leirien järjestämiseen leirinohjaajina. Osallistuttavaa lähestymistapaa voitaisiin kuitenkin

¹⁷¹ Aikonen 1987, 104.

¹⁷² Kurki 2007, 212.

lisätä myös muussa seurakunnallisessa toiminnassa. Nuorista lähtöisin olevalla suunnittelulla ja toiminnan toteuttamisella innostetaan nuoria aktiiviseen osallistumiseen. Osallistuessaan toiminnan järjestämiseen he pääsevät näkemään ja pohtimaan oman toimintansa vaikutuksia yhteisölle ja heille itselleen. Työn merkityksellisyys lisää tunnesidettä, jonka kautta Bergerin ja Luckmannin teorian valossa tuetaan sekundaarisosialisaatiota yhteisöön.¹⁷³

Seurakunnan työntekijät ehdottivat useita toimintomuotoja joissa voitaisiin toteuttaa osallistuttavaa nuorisotyötä. Seurakuntataloja keittiöineen voisi hyödyntää toimintaympäristöinä erilaiselle projektitoiminnalle. Sekä kirkkoherran että toisen papin toiveena oli, että seurakuntataloilla olisi mahdollisuus toteuttaa toimintaa nykyistä laajemmassa muodossa. Toinen pappi oli jo miettinyt toiminnan järjestämistä ja piti sen toteuttamista mahdollisena kohtuullisen pienin rahallisin investoinnin:

Niin mie toivoisin että jos se on vaikka, jos ne on nää meidän omat tilat, tuossa kerhuhuoneessa olis vaikka pingispöytä ja nehän on semmoisia, että ne pystyy saamaan kokoon, joku biljardipöytä jota ne pystyy pelaamaan siellä, tai jotakin muuta tälläisiä pelejä jota ne pystyy yhdessä harrastaa siellä. Että niillä olis joku siellä tavallaan joka vetäis niitä. Semmonen että olis niin kun yhdessä tekemistä siinä. Jotain tälläisiä pelejä jota yhdessä pelata. Ja sen puitteissa tapahtuis sitten tälläisiä. Että kuitenkin... Tai sit... Sitten että siinä vois olla jotain tarjoilua sitten, joku tämmönen nuorisokahvilan tapanen jossa niillä olis mahdollisuus sitten vaikka. Ilmaseks voitais jotakin tarjota tietysti mutta sitten että olis mahdollisuus maksaakkin siinä.

Nuoret voitaisiin osallistuttaa tilasuunnitteluun. Tavoitteellisen kohteen voi löytää kirkkoherralta, joka piti leirintoiminnan ongelmana vuokratilojen ei-ortodoksisuuden. Voitaisiin pohtia kuinka leirinohjaajat voitaisiin osallistuttaa vielä laajemmin leirin valmisteluun ja ortodoksisen ilmapiirin rakentamiseen.

Seurakunnalla on käynnissä aktiivinen diakoniat toiminta ja kirkkoherran mukaan tämän parista löytyy innovatiivisia vapaaehtoistoimijoita. Yhteistyötä tällaisen aktiivisen toiminnon kanssa voitaisiin hyödyntää projekteissa. Nuoret voisivat saada ohjeistusta diakoniat toimijoilta, joita samalla osallistutettaisiin toimimaan nuorten kanssa.

¹⁷³ Berger & Luckman 1994, 164.

Myös kanttorilla oli ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Hän toivoi juhlapäivien ohjelmaksi tilaisuuksia, joihin koko perhe voisi osallistua. Kirkolliset juhlat ja ajan pyhittäminen ovat liturgisen elämän ydin. Nuorten osallistuttaminen tähän on yksi uskontokasvatuksen tärkeitä kohtia. Jumalanpalvelukset ja nuorten maailman merkitysrakenteet eivät kohdanneet. Tällöin nuoret voitaisiin osallistuttaa jumalanpalveluselämään jonkin heille merkityksellisen kautta. Näin heidät saadaan myös tiedostamaan juhlan ja liturgian yhteys. Nuorten kanssa voitaisiin esimerkiksi pohtia, miten he haluaisivat osallistua juhlien organisointiin esimerkiksi kirkkokahvien, kuorolaulun tai jumalanpalvelusavustajana toimimisen kautta. Kirkkokahveja voidaan hyödyntää myös varojen keräämisessä.

Huomionarvoista on, että toiminnan suunnittelu ja nuorten kiinnostuksen aloja vastaava ortodoksisessa viitekehyksessä toteutettava toiminta ovat jo itsessään uskontokasvatusta. Sekundaarisosialisaatiota tuetaan tukemalla prosessia, jossa kirkon todellisuudesta tehdään merkityksellinen nuorelle liittämällä se hänelle jo merkityksellisiin asioihin.¹⁷⁴

3.5 Yhteenveto

Tässä kappaleessa olen esitellyt nuorisotyöhön tai sen suunnitteluun osallistuvien Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan työntekijöiden käsityksiä seurakunnan nuorisotyöstä. Seurakunnan toiminnan keskeisiksi tavoitteiksi nähtiin nuorten sitouttaminen, kontaktien rakentaminen lapsiperheiden ja kirkon välille sekä aktiiviseen jumalanpalveluselämään sitouttaminen. Kaikki nämä tavoitteet voidaan sijoittaa teoriapohjassa esitettyyn ortodoksisen uskontokasvatuksen päämäärään, joka on nuorten sosiaalistaminen liturgiseen seurakuntayhteisöön.

Nuorisotoiminnan sisällössä painottuivat leirit joiden ympärille pääasiainen seurakunnan järjestämä nuorisotoiminta rakentui. Pohja sosiaalistumiselle rakennettiin lastenkerhoissa. Mahdollisimman monelle kristinoppileirin käyneelle nuorelle pyrittiin tarjoamaan mahdollisuus toimia ohjaajana leirillä. Seurakunnan järjestämän nuorisotoiminnan lisäksi nuorisotyön sisällössä korostuu

¹⁷⁴ Berger & Luckman 1994, 162.

uskonnonopetuksen ja omanuskonnon tuntien arvo sosiaalistajina, tiedotuskanavana ja verkostoitumisympäristöinä.

Nuorisotyön keskeisiksi ongelmiksi nähtiin kontaktin katkeaminen nuoriin useammassa nuoruusiän ikävaiheessa, nuoria kiinnostavan toiminnan suunnittelun vaikeus, segregatio suomalaisten ja venäläisten välillä, nuorille tarjottujen aktiviteettien runsaus ja kilpailu ajasta sekä rahallisten resurssien puute. Toiminta ei siis tällä hetkellä ole kovin monipuolista ja nuorille tarjottu toiminta rakentuu täysin leirien ympärille, jotka taas on tarkoitettu vain tietyille ikäryhmille.

Toiminnan sisällön kehittymismahdollisuuksien nähtiin olevan olemassa olevissa toiminnoissa ja aktiivisten nuorten osallistuttamisessa. Itse toimintaa haluttiin monipuolistaa ja kehittää uusia toimintamuotoja. Kirkkoherran toivomus toiminnan rakentamisesta olemassa olevien toimintojen ympärille on ristiriidassa uusien toimintamuotojen kehittämisen kanssa.

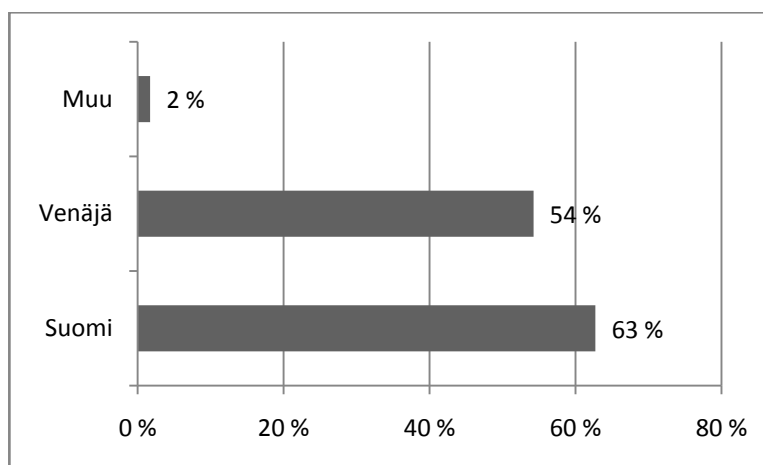
Kyselyjen perusteella jäi epävarmaksi toteutuuko seurakunnan työntekijöiden näkökulmasta nuorisotyön osallistuttava tavoite. Nuoria osallistutetaan jossain määrin toiminnan suunnitteluun, mutta seurakunnassa ei ole erillistä nuorisotoimikuntaa johon nuoret voisivat ottaa osaa. Se että nuoret eivät osallistu toiminnan suunnitteluun, ja nuoria kiinnostavan toiminnan suunnittelun vaikeus, vaikuttavat olevan yhteydessä toisiinsa.

4 Nuorisotyö nuorten näkökulmasta

Tässä osiossa käydään läpi nuorille suoritettujen kyselyiden tuloksia. Tulosten perusteella nostan esille nuorten näkökulmia heitä koskevasta toiminnasta. Luvussa 4.1 käsitellään nuorten sosiaalisia systeemejä ja luvussa 4.2 nuorten osallistumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Luvussa 4.3 käsitellään nuorten ajatuksia nuorisotyöstä ja sen ongelmista sekä toiveita toimintaa koskien. Keskeiset havainnot kootaan yhteen luvussa 4.4.

4.1 Nuorten sosiaaliset systeemit

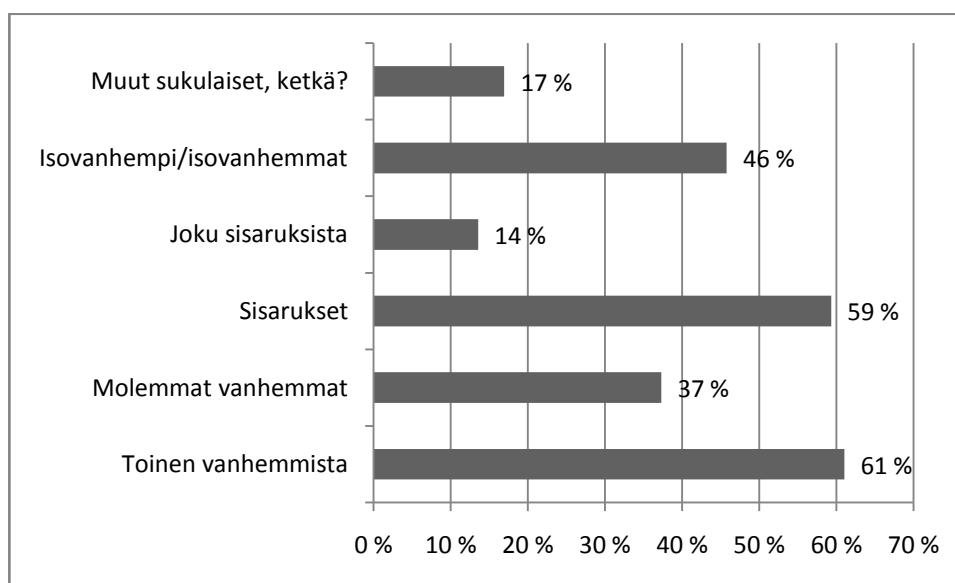
Seuraavaksi tarkastelen nuorten sosiaalisia systeemejä. Kyselyaineiston perusteella vastaajien enemmistön sosiaalisissa systeemeissä toinen vanhempi ja sisarukset olivat ortodokseja. Lappeenrannan seurakunnan nuoret ovat myös keskenään hyvin verkostoituneita. Nuorilla on siis systeemeissään kontakteja ortodokseihin, mutta vain vähemmistön kohdalla uskonnollisista kysymyksistä keskustellaan kaveripiirissä tai perheissä. Ortodoksisuus näkyi enemmistön kotona ikonin muodossa, mutta muuten uskonnollisuus ei näkynyt enemmistön arjessa. Tutkimuskohteelle merkittävä piirre on, että valtaosa kyselyyn vastanneista nuorista oli venäjänkielentaitoisia. Esittelen seuraavaksi edellä mainittuja teemoja ja tarkastelen niiden vaikutusta nuorten osallistumiseen.

Kaavio 1 Vastanneiden kieli

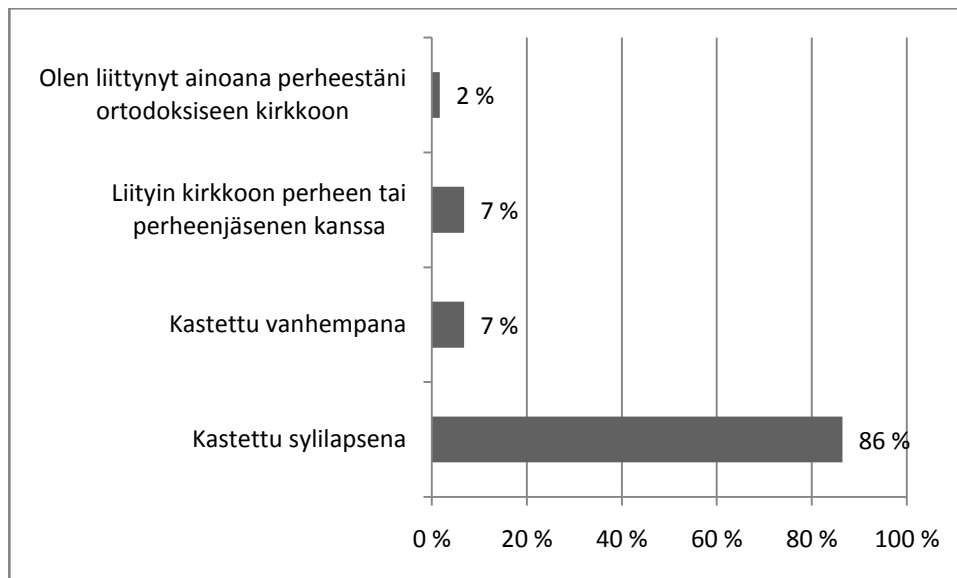
Enemmistö vastanneista oli äidinkieleltään suomenkielisiä, mutta kuten kaaviosta 1 näkyy, suuri osa vastanneista puhui venäjää joko äidinkielenään tai toisena äidinkielenään. Suomen ja venäjän lisäksi yhden vastaajan äidinkielenä oli romanian. Vastaukset eivät osoita, ovatko venäjänkieliset ensimmäisen polven maahanmuuttajia vai maahanmuuttajien lapsia. Monivalintakysymyksen vastauksissa ainoastaan venäjää äidinkielenään puhuvia oli 37%, kaksikielisiksi itsensä ilmoitti 17% ja ainoastaan suomenkieltä puhuvia oli 44%. Ainoastaan suomea äidinkielenään puhuvat jäävät siis vähemmistöön enemmistön ollessa venäjänkielentaitoisia.

Seurakunnan työntekijöiden kokemuksista huolimatta vain melko pieni prosentti vastanneista koki kielimuurin ongelmaksi. Suomalaisista 2% koki tämän osallistumista vaikeuttavaksi, kaksikielistä 2% ja venäjänkielisistä 3%. Voidaan havaita, että vaikka enemmistön yhteinen äidinkieli on venäjä, harvempi joukko suomalaisia kokee kielimuurin ongelmaksi. Ilmeisesti suomalaisten parissa venäjän kielen käyttöön on totuttu ja yhteistoiminta koetaan luontevaksi.

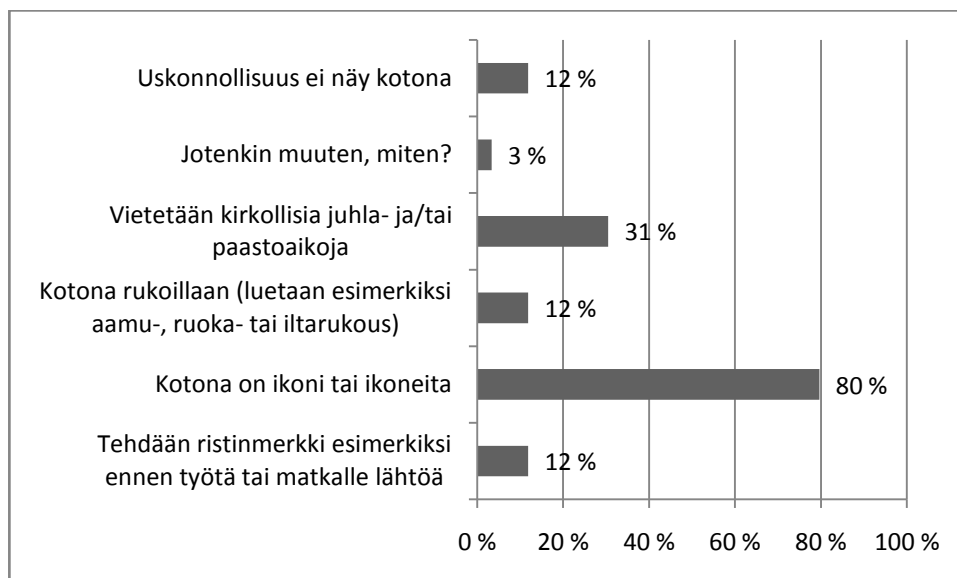
Kaavio 2 Perheen ortodoksisuus

Kaaviosta 3 näkyy miten ainoastaan 2% nuorista oli kastettu ainoana perheenjäsenenä kirkkoon. Enemmistöllä nuorista vain toinen vanhemmista kuului ortodoksiseen kirkkoon. Seka-avioliitot ovat siis seurakunnassa arkipäivää. Tässä tilanteessa korostuvat toisen papin tavoitteet perheiden ortodoksijäsenten uskonnollisen identiteetin ja myönteisen suhtautumisen vahvistamisesta ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomien perheen-jäsenten ja opettajien keskuudessa.

Kaavio 3 Kirkkoon liittymisajankohta

Merkittävä enemmistö nuorista oli kastettu kirkkoon sylilapsina. Kyselyn muodosta jää avoimeksi, onko nuori kastettu sylilapsena ortodoksiseseen kirkkoon vai johonkin muuhun kirkkokuntaan. Kysymyksen asettelun vuoksi vastaukset eivät tuo esiin, onko kyse synnynnäisistä ortodokseista. Selkeästi ortodoksisuuteen liittyvät uskonnolliset tavat näkyvät jossain muodossa useimpien nuorten kotona. Kaaviossa viisi on koottuna vastaukset kysymykseen uskonnollisuuden näkymisestä kotona.

Kaavio 4 Uskonnollisuuden näkyminen kotona

Nuorista 88 % ilmoitti että uskonnollisuus näkyy heidän kotonaan jossain muodossa. Enemmistön kotona oli ikoni, ja melko suuri joukko vietti kirkollisia juhla- ja/tai

paastoaikoja. Muut käytännölliset ortodoksisen uskonnollisuuden todeksi elämisen tavat eivät kuitenkaan pääosalla näy kotona. Vain 12 %:n kotona tehtiin ristinmerkki tai rukoiltiin. Kasvatustyössä on hyvä huomioida, että ikonit kuuluvat jollain tasolla ortodoksinuorten merkitysmaailmaan. Niiden jakaman informaation tai sen itsenäiseen löytämiseen tähtäävien välineiden antaminen voivat omalta osaltaan toimia reittinä nuorten hengellisen identiteetin rakentumiseen.

Nuorista 34 % ilmoitti, että heidän kotonaan keskustellaan uskonnollisista kysymyksistä. Se, että valtaosan kotona ei puhuta uskonnollisista teemoista, on ortodoksisen uskontokasvatuksen näkökulmasta ongelma, koska uskontokasvatuksen ei ajatella rajoittuvan koululuokkaan.¹⁷⁵ Lisäksi Suomen ortodoksisen kirkon uskonnollista kasvatustyötä määrittelevät asiakirjat, strategia, toimintasuunnitelma sekä kirkkojärjestys, näkevät perheiden roolin tärkeänä.¹⁷⁶ Vastausten perusteella perheissä tapahtuva uskontokasvatus ei kuitenkaan Lappeenrannan seurakunnassa täysin toteudu.

Nuorista 78 %:n ystäväpiiriin kuului muita ortodokseja. Nuorten verkostoituminen on hyvällä tasolla. Kappaleessa 2.2 käytiin läpi systeemiteoriaa, jonka näkökulmasta yhteen systeemin jäseneen vaikuttamalla voidaan vaikuttaa välillisesti muihinkin sen jäseniin. Nuorten verkostot tukevat näin tiedonvälitystä ja toiminnan muodostumista. Tämä antaa mahdollisuuksia nuorista itsestään nousevaan toimintaan sekä nuorten välisen vuorovaikutuksen kautta tapahtuvaan tiedotukseen. Toisaalta systeemissä välittyvän tiedonkulun este on se, ettei uskonnollisista kysymyksistä juuri puhuttu. Vain 22 % oli keskustellut ystäväpiirissään uskonnollisista kysymyksistä. Aiheesta keskustelu oli vähäistä myös niiden parissa, joilla oli ortodoksiystävä. Näistä 28 % oli keskustellut aiheesta ystäväpiirissä.

Seurakunnan nuorisotyön tavoitteiden kannalta voidaan pitää positiivisena tuloksena sitä, että uskonnollisuus näkyi pääosalla koti-ilmapiirissä. Tämä on yksi kiinnekohta nuorten merkitysmaailmaan, jota voidaan kasvatuksessa hyödyntää. Suuntaamalla nuoren huomio ikoniin voidaan luoda pohjaa nuoressa tapahtuvalle muovautumiselle.

¹⁷⁵Tarasar, 1994, 25–26.

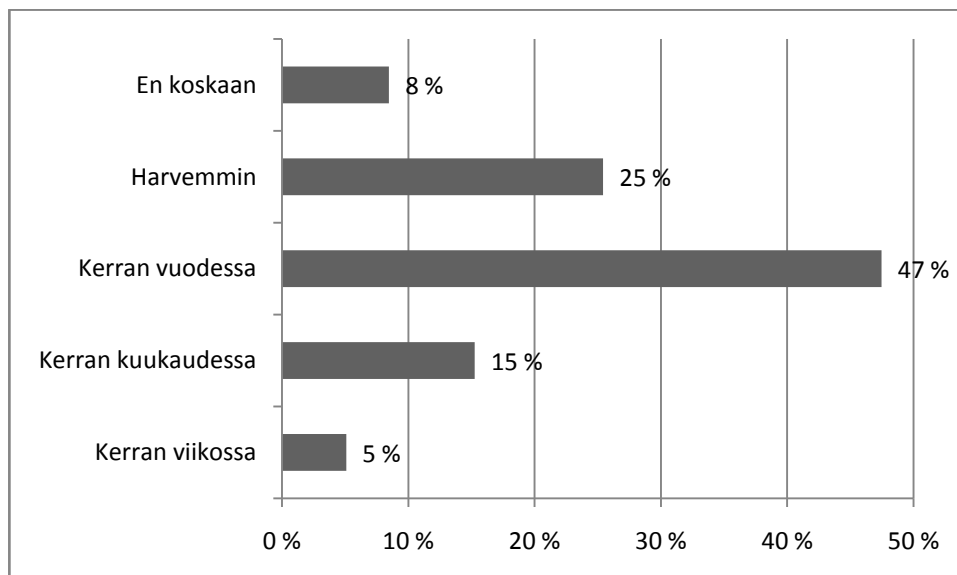
¹⁷⁶ Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2015–2020; Kirkon strategia 2010–2015, 4,10; Kirkkojärjestys, 2,9§

Dialogisen näkökulman mukaisesti nuoren täytyy itse käydä itse hengellinen pohdinta, mutta katekeetti voi toimia kasvamisprosessin innostajana ja tukijana.

Opetusvastuu jää kuitenkin pääosalla koululle ja kirkolle. Ortodoksisuudesta ei keskusteltu kotona eikä ystäväpiirissä. Agogena toimiva nuorisotyö on haastavaa, jos nuorilla ei ole perheiden välityksellä kosketusta kirkkoon ja ortodoksiseen elämäntapaan. Näin nuoren uskonnollinen identiteetti on yksinomaan perhesysteemin ulkopuolisen sekundaarisosialisaation varassa, jonka tukeminen ilman perheessä tapahtuvassa primaarisosialisaatiossa luotua pohjaa on haastavaa.

4.2 Osallistuminen seurakunnan toimintaan

Tässä alaluvussa käsittelen nuorten osallistumista seurakunnan toimintaan. Nuorten osallistuminen seurakunnalliseen toimintaan oli kohtalaista, mutta liturgiseen elämään nuoret ottivat osaa heikosti. Enemmistö nuorista ei myöskään toivonut lisää toimintaa seurakunnalta. Perheiden jumalanpalvelusaktiivisuus oli myös heikko, vaikkakin uskonnollisuus näkyy kotiympäristössä. Seuraavaksi käsittelen edeltäviä osallistumiseen liittyviä teemoja ja käyn läpi osallistumista tukevia havaintoja.

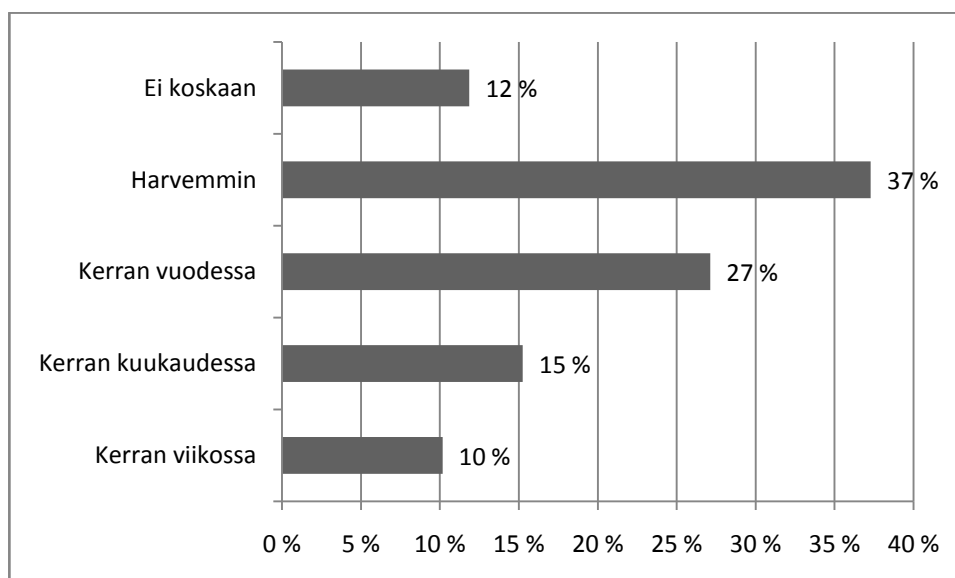

Kaavio 5 Kuinka usein nuori osallistuu jumalanpalveluksiin

Kaaviosta 6 näkyy että lähes puolet vastanneista (47 %) osallistuu jumalanpalveluksiin vain kerran vuodessa. Toiseksi suurin ryhmä 25 % osallistui

harvemmin. Pienehkö osa 8 % ei osallistunut koskaan jumalanpalveluksiin. Jumalanpalveluksiin osallistumattomien luku on pieni mutta yhteisön itseymmärryksen kannalta ongelmallinen. Ortodoksisen näkökulman mukaan yhteisön jäsenyys nähdään liturgisesta näkökulmasta. Schmemmann kirjoittaa tähän liittyen siitä, miten liturgia on yhteisön näkyvä merkki ja eukaristian kautta yhteisön jäsenet saavuttavat yhteyden keskenään.¹⁷⁷ Näin kirkko saavuttaa päämääränsä Kristuksen ruumiina. Osa jäsenistöstä on katkaissut ehtoollisyhteytensä ja tätä kautta yhteytensä liturgiseen yhteisöön.

Niistä nuorista, jotka osallistuivat jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin, osallistui muuhunkin seurakunnalliseen toimintaan 42 % ja näistä nuorista lisää seurakunnallista toimintaa toivoi 33 %. Kerran vuodessa, harvemmin tai ei koskaan jumalanpalveluksiin osallistuvista nuorista nuorisotoimintaan osallistui 50 %, ja näistä nuorista lisää nuorisotoimintaa toivoi 41 %. Sekä osallistumisessa että osallistumishalukkuudessa luvut olivat korkeammat niillä, jotka eivät osallistuneet jumalanpalveluksiin. Voidaan olettaa tämän johtuvan siitä, että jumalanpalveluselämä koskettaa niihin aktiivisesti osallistuvien nuorten merkitysmaailmaa. Jumalanpalveluselämältään aktiivisille nuorille jumalanpalvelukset ovat siis merkityksellisiä ja täyttävät toiminnan tarpeen.

Kaavio 6 Perheen osallistuminen jumalanpalveluksiin

¹⁷⁷ Schmemmann 1974, 25.

Perheiden osallistuminen jumalanpalveluksiin oli heterogeenisempää kuin nuorten. Perheenjäsenten osalta jumalanpalveluksiin hyvin harvoin tai ei lainkaan osallistuvien ryhmä oli suurempi kuin nuorilla itsellään, mutta toisaalta myös säännöllisesti kirkossa käyviä oli nuoriin verrattuna enemmän. Nuorista lähes puolet eli 47 % ilmoitti käyvänsä kirkossa kerran vuodessa, mikä todennäköisesti selittyy osallistumisella koululaisjumalanpalveluksiin. Koululaisjumalanpalveluksilla lienee siis merkittävä tehtävä nuorten uskontokasvatuksessa.

Pääosa nuorista 81 % osallistui jumalanpalveluksiin perheen kanssa. Perheissä, joissa osallistuttiin jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin, 73 % nuorista osallistui myös itse jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin. Perheissä, jotka osallistuivat jumalanpalveluksiin kerran vuodessa tai harvemmin, nuorista vain 4 % osallistui kerran kuukaudessa jumalanpalveluksiin. Ainutkaan näiden perheiden nuorista ei osallistunut jumalanpalveluksiin viikoittain. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että perheiden jumalanpalvelusaktiivisuudella on tärkeä vaikutus nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Nuorista, joiden perheet osallistuivat jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin, osallistui muuhun toimintaan 33 % ja lisää nuorisotoimintaa seurakunnalta toivoi 47 %. Kerran vuodessa, harvemmin tai ei koskaan jumalanpalveluksiin osallistuvien perheiden lapsilla osallistumisaktiivisuus oli 53 % ja lisää toimintaa toivoi 33 %.

Vastanneista 15% osallistui jumalanpalveluksiin ystävien kanssa. Näiden vastanneiden jumalanpalvelusaktiivisuus ei ollut korkea; he osallistuivat jumalanpalveluksiin kerran vuodessa ja harvemmin. Oletettavasti tässäkin on kyse niistä nuorista, jotka osallistuvat liturgiaan kerran vuodessa koulun kanssa. Näistä nuorista seurakunnallista nuorisotoimintaa oli osallistunut 56 %. Yksin jumalanpalveluksiin osallistui 10 %. Näiden nuorten jumalanpalvelusaktiivisuus ei myöskään ollut korkea. Vastanneista 83 % osallistui jumalanpalveluksiin kerran vuodessa tai harvemmin ja 17 % ei osallistunut koskaan jumalanpalveluksiin. Yksin jumalanpalveluksiin osallistuneista muuhun toimintaan oli osallistunut 50 %.

Voidaan siis todeta, että perheiden jumalanpalvelusaktiivisuus vaikuttaa positiivisesti nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen muttei muuhun seurakunnalliseen aktiivisuuteen. Niillä nuorilla, joiden kotona uskonnollisuus näkyi, 21 % osallistui jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin, kun taas niillä, joilla

uskonnollisuus ei näkynyt, jumalanpalveluksiin osallistui vastaavasti vain 14 %. Edelliset havainnot osoittavat oikeaksi teoriapohjan ja seurakunnan työntekijöiden väittämän vanhempien esimerkin kautta tapahtuvan uskontokasvatuksen tärkeydestä.

Sen sijaan nuorista, joiden perheet osallistuivat jumalanpalveluksiin kerran vuodessa harvemmin tai ei koskaan, nuorten jumalanpalvelusaktiivisuus oli pienempi mutta osallistumisaktiivisuus korkeampi. Nuorista 47 % toivoi seurakunnalta lisää toimintaa, kun taas koko joukolla luku oli 37 %. Keskimääräistä useampi näistä nuorista toivoi siis lisää toimintaa seurakunnan taholta. Ystävien kanssa tai yksin jumalanpalveluksiin osallistuneilla nuorilla jumalanpalvelusaktiivisuus oli pieni mutta osallistumisaktiivisuus oli 53 %, mikä on korkeampi kuin kaikkien nuorten osallistumisprosenttiin, joka oli 47 %. Tulokset ovat yllättäviä mutta voivat selittyä sillä, että ne nuoret, joiden perhesysteemin merkitysmaailmaa jumalanpalvelukset eivät kosketa, hakevat seurakunnalta toisenlaista toimintaa.

Yli puolet vastanneista, 56 %, ei tiennyt, mitä seurakunnallista toimintaa seurakunta järjestää nuorille. Tämän perusteella tieto ei välity toivotulla tavalla, mikä on toimivan nuorisotyön kannalta ongelma. Tiedon välittyminen oli yhteydessä osallistumisaktiivisuuteen ja 65 % niistä jotka tiesivät toiminnasta olivat myös osallistuneet siihen. Tulokset korostavat tiedotuksen tärkeyttä, jota myös Yeung peräänkuuluttaa omien tutkimustulostensa pohjalta.¹⁷⁸ Toisaalta ongelmat tiedon välityksessä eivät ole ainoa tekijä joka selittää tulosta, vaan toisaalta siihen vaikuttaa myös nuorten motivaatio. 62 % vastaajista jotka eivät halunneet seurakunnalta toimintaa, eivät myöskään tienneet mitä toimintaa seurakunta nuorille järjestää. Ilmeisesti tämä joukko ei ollut kiinnostunut myöskään hakemaan tietoa.

Seurakuntaan passiivisesti suhtautuvat nuoret eivät siis innostu hakemaan tietoa ja osallistumaan. Jotta nuoret saadaan osallistutettua seurakunnan toimintaan, tarvitaan innostamista ja aktivointia. Tähän taas vaaditaan näkyvyyden lisäämistä nuorten suuntaan sekä aktiivista tiedotusta.

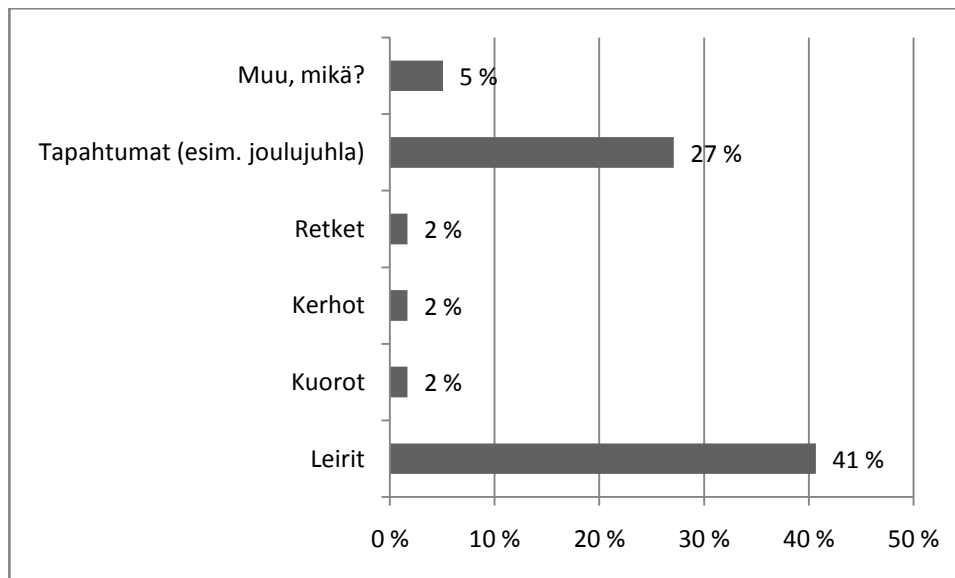
Vastaajista vähemmistö 47 % oli ottanut osaa seurakunnan nuorisotoimintaan kuluneen vuoden aikana. Niistä nuorista, joilla oli ortodoksikavereita, vain hieman isompi joukko, 50 %, osallistui seurakunnalliseen toimintaan. Nuorten

¹⁷⁸ Yeung 2002, 78.

verkostoitumisen ei voitu havaita vaikuttavan merkittävästi osallistumisaktiivisuuteen, mutta toimintaan osallistuneista 82 %:lla oli ortodoksiystävä, ja osallistuminen tukee selvästi nuorten keskinäistä verkostoitumista. Osallistuminen oli toisaalta yhteydessä tiedon välittymiseen. Niistä, jotka tiesivät paremmin seurakunnan toiminnasta, 64 % oli osallistunut seurakunnalliseen toimintaan. Näistä nuorista 46 % toivoi seurakunnalta lisää toimintaa nuorille.

Se, että kotona puhuttiin uskonnollista kysymyksistä, näyttää vaikuttavan positiivisesti osallistumisaktiivisuuteen. Nuorista joiden kotona puhuttiin uskonnosta 65 % osallistui nuorisotoimintaan, kun taas niistä nuorista, joiden kotona ei puhuttu uskonnollisista kysymyksistä, 38 % oli ottanut osaa nuorisotoimintaan. Jumalanpalvelusaktiivisuuteen uskonnollisista kysymyksistä keskustelu ei kuitenkaan näytä vaikuttavan.

Yksi edellisen väliluvun tuloksista oli se, että Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyö oli yhteydessä maahanmuuttajatyöhön. Venäläiset nuoret olivat kuitenkin melko passiivisia osallistumaan toimintaan. Venäjänkielisten osallistuminen jumalanpalveluksiin oli hieman korkeampi kuin suomenkielisten, mutta huomattavasti useampi suomenkielinen nuori osallistui seurakunnan muuhun toimintaan. Venäjää yhtenä äidinkielenään puhuvista jumalanpalveluksiin kerran kuussa tai useammin osallistui 22 %, kun suomenkielisillä osallistumisprosentti oli hieman matalampi, 19%. Venäjänkielisistä ja kaksikielistä nuorista muuhun toimintaan oli osallistunut 38 % kun taas suomenkielisillä osallistumisprosentti oli 59 %. Venäjänkielisistä 55 % olisi kuitenkin toivonut seurakunnalta lisää toimintaa nuorille, kun suomenkielisillä vastaava prosentti oli 37 %. Tulokset voivat kertoa siitä, että venäjänkieliset nuoret eivät koe nykyistä nuorisotoimintaa mielekkääksi, mutta oletettavasti osallistumattomuuteen vaikuttaa myös se, ettei tieto toiminnasta tavoita näitä nuoria. Suomenkielisistä 56 % oli selvillä siitä, mitä toimintaa seurakunta järjestää nuorille, kun taas venäjänkielisistä nuorisotoiminnasta tiesi vain 34 %.

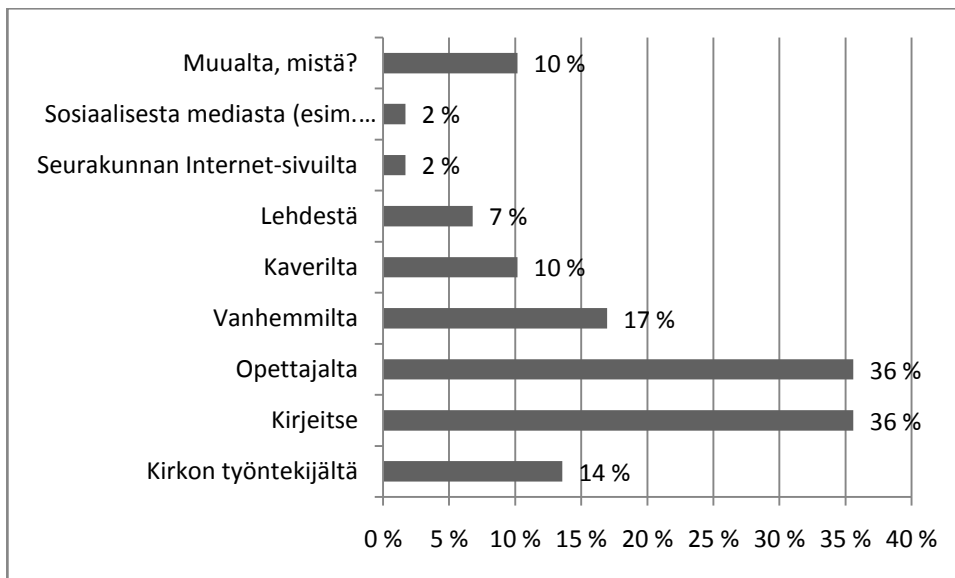

Kaavio 7 toiminnot, joihin nuoret ottavat osaa

Tärkein toimintomuoto, johon nuoret ottivat osaa, olivat leirit. Kaikista toimintaan osallistuneista 86 % oli ottanut osallistunut leireille. Kaikista kyselyyn vastanneista osallistuneiden määrä oli 41%. Leiritoiminta siis tavoittaa nuoret ja on heidän näkökulmastaan kiinnostavaa. Toisaalta leirit olivat mittaushetkellä näkyvin osa Lappeenrannan seurakunnan nuorisotoimintaa, eikä muuta toimintaa juuri ollut.

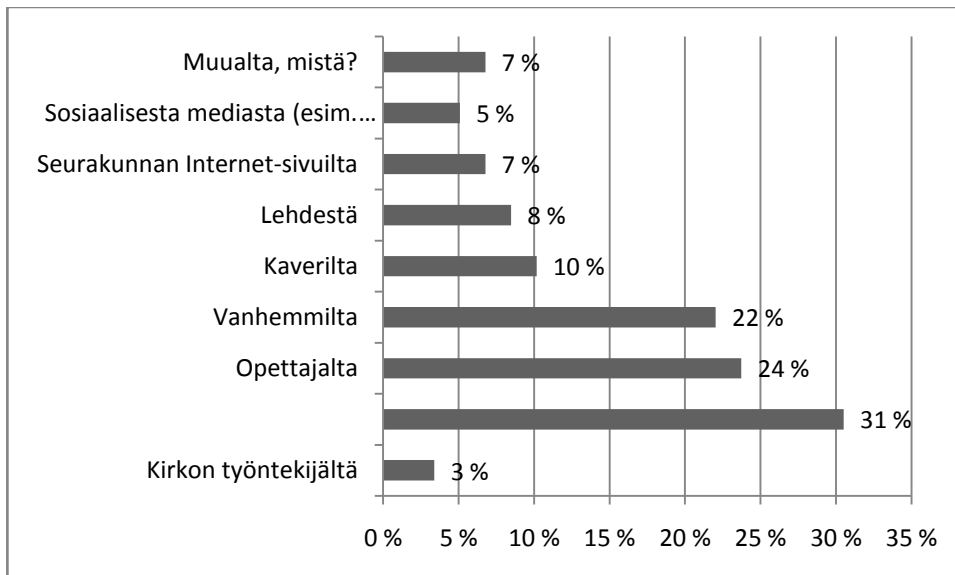
Leirit vaikuttivat positiivisesti nuorten verkostoitumiseen. 71 %:lla leireille osallistuneista oli ortodoksiystävä. Sen sijaan leireille osallistuvista nuorista vain 13 % osallistui jumalanpalveluksiin kerran kuukaudessa tai useammin, kun kaikkien vastaajien kohdalla prosentti oli 20 %. Leirit eivät siis vaikuttaneet nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Leireille osallistuneista vain 8 % oli osallistunut muuhun seurakunnalliseen toimintaan, mutta 42 % toivoi lisää toimintaa nuorille. Leireille osallistumattomista toiminnan laajentamista toivoi 26 %. Tulos kertoo oletettavasti tämänhetkisen nuorisotoiminnan yksipuolisuudesta. Leiritoimintaan osallistuneille ei ollut enää leirien lisäksi muuta toimintaa, johon ottaa osaa, joten he toivoivat seurakunnalta lisää toimintaa.

Leirien lisäksi toinen nuorten osallistumiskohde olivat seurakunnalliset tapahtumat. Toimintaan osallistuneista yli puolet eli 57 % oli osallistunut vuoden aikana johonkin seurakunnalliseen tapahtumaan. Tapahtumiin osallistuttaminen suoraan innostanut nuoria jumalanpalveluksiin. Näistä nuorista jumalanpalveluksiin osallistui kerran kuussa tai useammin 33 % kun koko joukolla luku oli 20 %.

Kaavio 8 tiedonväilyskanavat

Tietoa seurakunnan toiminnasta oli saatu eniten kirjeitse 36% ja opettajalta 36%. Kolmanneksi eniten tietoa oli saatu omilta vanhemmilta 17%. Nämä olivat myös tiedonväilyskanavat, joita seurakunta aktiivisesti käytti, joten tulos oli linjassa tämän kanssa.

Kaavio 9 Nuorten toivomat tiedonväilyskanavat

Vastaukset siitä mistä tietoa haluttaisiin saada, jakautuivat melko heterogeenisesti. Melko moni nuorista suosi perinteisiä tiedonväilyskanavia. Suurin joukko 31% haluaisi kuitenkin saada perinteisiä tiedotuskirjeitä. Tässä suhteessa nuorisopapin

havainto kirjeiden tavoittavuudesta pätee. Tämän jälkeen suosituimmat tiedonvälityskanavat olivat opettaja 24% ja vanhemmat 24%.

Yllättävää tuloksessa on se, että nuorille ominaiset tiedonvälityskanavat eivät saavuttaneet nuorten kyselyssä suosiota. Internet-sivustoja ja sosiaalista mediaa ei koettu niin tärkeiksi tiedotuskanaviksi. On mahdollista, että nuoret kokevat kirkon sosiaalisesta mediasta ulkopuoliseksi. Kirkolta haetaan mahdollisesti pysyvyyttä ja jonkinasteista konservatismia, mutta toisaalta tässä on myös vaarana, että kirkko eriytyy nuorten arkipäivän ilmiöistä ja sen vuoksi se aletaan mieltää ulkopuoliseksi instituutioksi.

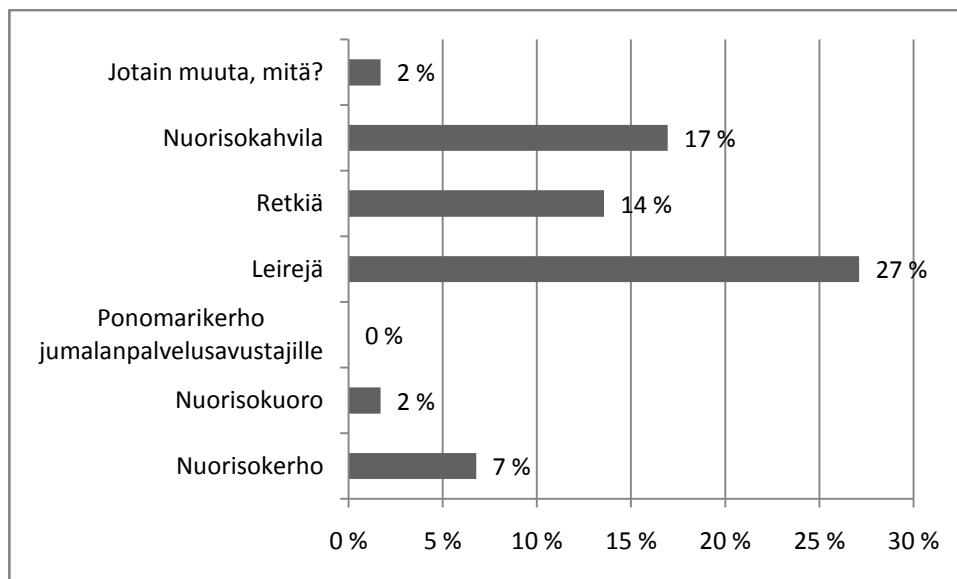
Toinen kiinnostava tulos on se, että osa nuorista kaipaisi enemmän tietoa seurakunnan toiminnasta vanhemmiltaan. Vanhempien asema uskontokasvattajina ja arvostuksen rakentajina näkyy osalla nuorista vielä tässäkin ikävaiheessa. Vanhempien kasvatustehtävän tukeminen on siis tärkeää.

Nuoret eivät juuri saaneet tietoa toiminnasta kirkon työntekijöiltä, eivätkä myöskään kokeneet työntekijöitä tärkeinä tiedonvälityskanavina. On mahdollista, että nuoret voivat kokea papin tai kanttorin etäisemmäksi kuin esimerkiksi uskonnonopettajan. Tämänkin tuloksen perusteella näkyvyyden ja nuorten kohtaamisen lisääminen olisi tärkeää.

Tuloksista näkyy myös opettajien tärkeä asema tiedonvälittäjinä. Vuorovaikutus opettajien ja seurakunnan työntekijöiden välillä on siis tärkeää. Voitaisiin pohtia, miten opettajia voitaisiin tukea työssään. Toisaalta pitäisikö opettajien kanssa järjestää seurakuntatasolla keskusteluja, jossa seurakunnan työntekijät voisivat jakaa tietoa opettajille? Toisaalta tässä korostuu myös ortodoksisen opettajakoulutuksen arvo. Ortodoksisen kasvatusteorian valossa ei-ortodoksinen opettaja ei voi toimia täyspainoisesti opettajana ortodokseille. Tällöin opettaja toimisi vain tiedon jakajana, vaikka ortodoksisesta näkökulmasta opetusta tarkastellaan holistisesta näkökulmasta. Opettaja toimii siis sekä tiedon jakaja että opettaa käytännön ja esimerkin kautta. Näin hän tukee nuorten sosiaalistumista omaan yhteisöönsä.

Lappeenrannassa uskonnonopetuksen vähentämisellä voi olla negatiivisia vaikutuksia myös nuorisotyöhön. Ortodoksien kannalta koulun uskontokasvatuksella

on tällä hetkellä erittäin tärkeä merkitys uskonnollisen identiteetin muodostumisen kannalta. Opetuksen vähentäminen tai lopetus olisi siis nykytilanteessa ongelmallista.

Kaavio 10 Nuorten toivotat toimintamuodot

Nuorista 37 % kaipasi seurakunnalta lisää toimintaa nuorille. Niistä nuorista jotka ottivat jo osaa toimintaan 50 % toivoi seurakunnalta lisää toimintaa, kun taas kaikkien nuorten kohdalla luku oli 26 %. Tämä ilmaisee jo aiemmin mainittua yksipuolisuusongelmaa. Osallistumattomien nuorien on aina mahdollista ottaa osaa leireille, mutta niille nuorille jotka ovat jo mukana leiritoiminnassa ei ole tarjolla muita toimintamuotoja.

Eniten seurakunnalta toivottiin leirejä, nuorisokahvilaa ja retkiä, ja hieman pienempi joukko toivoi myös nuorisokerhoa. Suurin ryhmä, 27% nuorista, toivoi seurakunnalta leirejä. Toiseksi suosituin toimintamuoto oli nuorisokahvila, jota toivoi 17 % nuorista. Jos lasketaan yhteen nuorisokahvilaa ja nuorisokerhoa, tai näitä molempia toivoneet nuoret, tulee prosentiksi 20 %. Nuorten osallistuttavaan suunnitteluun ja toteutukseen tukeutuva nuorisokerho / kahvilamuotoinen toiminta voisi siis tavoittaa nuoria. Kolmanneksi suosituin toimintamuoto olivat retket joita toivoi 14 %. Työntekijöiden näkökulmasta retkien järjestämisessä tulivat usein budjettikysymykset vastaan. Retket voitaisiin sitouttaa muuhun toimintaan niin, että nuoret itse voisivat kerätä varoja retkiä varten.

Ortodoksisesta kasvatusnäkökulmasta katsottuna kuorotoiminta olisi luonnollinen kasvatusympäristö jossa altistaa nuoret ortodoksiselle ilmapiirille. Kuitenkin kovinkaan moni nuori ei ollut kiinnostunut kuorotoiminnasta. Kanttorin mielestä tilanne on surullinen, sillä perheet joiden ei ole mahdollista tukea maksullista musiikkiharrastusta, eivät tuo lapsiaan myöskään seurakunnan järjestämään maksuttomaan toimintaan. Näin lapset jäävät musiikkiharrastuksen ulkopuolelle.

Pieni osa nuorista 12% haluaisi osallistua jumalanpalvelusten järjestämiseen. Toisaalta niiden toimittamisen harjoitteluun ei haluta sitoutua. Ainoakaan vastaajista ei toivonut ponomarikerhoa ja vain 2% toivoi nuorisokuoroa. Liturgiseen osallistumiseen tähtäävät toiminnot eivät siis ole korkealla nuorten kiinnostuksenaloissa.

Tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös että nuorten osallistumisaktiivisuutta lisääviä tekijöitä ovat perheysteemissä tapahtuva uskonnollisista teemoista keskustelu sekä toiminnasta tiedottaminen. Tiedonvälitys seurakunnassa ei kuitenkaan toimi oletetulla tavalla, ja enemmistö nuorista ei tiedä seurakunnassa järjestettävästä toiminnasta. Tämä korostui etenkin venäjänkielisten kohdalla joiden tietoisuus seurakunnan järjestämästä toiminnasta oli huomattavasti alhaisempi kuin suomalaisnuorilla. Myös venäläisnuorten osallistumisaktiivisuus on pienempi.

Nuorten osallistuminen seurakunnalliseen toimintaan oli kohtuullista ja lähes puolet oli osallistunut johonkin nuorisotoimintaan vuoden aikana. Jumalanpalveluksiin nuoret ottivat osaa harvemmin. Koululaisjumalanpalveluksilla voidaan havaita olevan tärkeä vaikutus nuorten jumalanpalveluksiin osallistuttajina. Lähes puolet nuorista kertoi osallistuvansa jumalanpalveluksiin kerran vuodessa, mikä on selitettävissä vuosittaisilla koululaisjumalanpalveluksista. Toinen nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen vaikuttava tekijä oli perheen jumalanpalvelusaktiivisuus.

Nuoret ottivat eniten osaa leiritoimintaan, jota nuoret myös toivoivat seurakunnalta. Nuoret jotka osallistuivat leireille toivoivat seurakunnalta lisää toimintamuotoja, toisin kuin ne jotka eivät olleet kuluneen vuoden aikana osallistuneet leireille. Tulosten voidaan tulkita kuvastavat myös seurakunnan tämänhetkisen toiminnan

yksipuolisuutta. Leireille osallistuville enää ole muita toimintomuotoja osallistumishalukkuutta voisi olla.

4.3 Nuorten toivomuksia ja ajatuksia nuorisotoiminnasta sekä sen ongelmista

Seuraavaksi käyn läpi nuorille suunnattujen avointen kysymyksiensä sisältöä ja pyrin tuomaan paremmin esiin nuorten omaa näkökulmaa nuorisotyöhön. Vastaajista 37% toivoi seurakunnalta lisää toimintaa nuorille. Suosituimmaksi osallistumistavaksi osoittautui leirit, joiden järjestämiseen 12% vastanneista ilmoitti haluavansa osallistua. Nuorista 2 % oli kiinnostuneita nuorisokahvilan ja 2% retkien järjestämisestä. Nuorista 3% oli halukkaita osallistumaan tapahtumien järjestämiseen.

Nuoret toivat niukalti esille omia harrastemuotojaan, joita he haluaisivat tuoda seurakuntaelämään. Harrastusmuodot, joita nuoret toivat esille, liittyivät esiintymiseen (teatteri ja musiikkiharrastukset) ja urheiluun (frisbeegolf). 7% vastanneista koki, ettei heidän harrastuksensa sovi seurakunnan piiriin. Tilanteessa, jossa nuoret selvästi irrottavat oman arkimaailmansa kirkon maailmasta, kerhotoiminnan järjestäminen nuorille on haastavaa. Osa nuorista myös toivoi, että toimintaa järjestettäisiin, mutta he itse eivät haluaisi osallistua sen järjestämiseen. Tässä tapauksessa seurakunta koetaan palveluntarjoajana, ei yhteisönä, jonka toimintaan nuori voisi itse vaikuttaa ja osallistua.

Nuorten pohdinnoista tuli jälleen esiin uskonnonopetuksen tärkeys ja halu osallistua oman uskonnon tunneille. Eräs vastaajista totesi haluavansa osallistua uskonnontunneille tietääkseen omasta uskonnosta. Uskonnotunnit koetaan tärkeinä ja kiinnostavina. On myös kiinnostavaa havaita, että nuoret kokevat koulun uskontotunnit seurakunnalliseksi toiminnaksi. Tämä korostaa jälleen uskonnonopettajan asemaa nuorten maailmassa ja seurakunnan työntekijöiden ja uskonnonopettajien välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä.

Niiltä nuorilta, jotka eivät kaivanneet seurakunnalta toimintaa nuorilta, kysyttiin syytä kielteiseen vastaukseen. Nuorten vastauksista ilmeni viisi eri syytä osallistumattomuuteen. Suurin syy oli se, ettei nuorilla ollut tietoa toiminnasta. Muita

merkittäviä syitä olivat kilpailu nuorten ajasta, seurakuntaelämän eriytyminen nuorten merkitysmaailmasta ja sosiaaliset syyt. 10 % nuorista kirjoittaa, että toimintaa on tarpeeksi, ja näistä 12 % eli 3 % kaikista vastanneista toteaa, että pelkkä uskonnotunti riittäisi nuorisotoiminnaksi. Osalla nuorista vastaukset ilmaisivat kirkon ja uskonnon vastustusta, mutta näiden nuorten määrä oli vain 5 % vastanneista.

Peräti 56 % nuorista ei tiennyt mitä toimintaa seurakunta järjestää nuorille. Tämä näkyi myös nuorten ajatuksista toimintaan osallistumattomuudesta. Nuorista 12 % kirjoittaa, etteivät he tiedä mitä toimintaa nuorille järjestetään. Tieto toiminnasta ei siis välity.

Nuorten vastausten perusteella seurakunnallinen toiminta joutuu kamppailemaan nuorten ajasta muiden palveluntarjoajien kanssa. 17% vastaajista totesi, ettei heidän aikansa riitä seurakunnan toimintaan. Eräs vastaaja kirjoitti:

Olisihan se hyvä juttu, että seurakunta järjestää nuorille kerhoja ym. mutta itse en mene niihin, sillä ei ole aikaa. Kävin kyllä pienenä seurakunnan käsityökerhossa ja pidin siitä kovasti.

Toisaalta kilpailun ratkeaminen harrastusten hyväksi ilmaisee, että harrastukset koskettavat nuorten merkitysmaailmaa enemmän kuin seurakunnan toiminta.

Yksi syy osallistumattomuuteen liittyykin nuorten kiinnostuksenaloihin. Kirkon taholta tarjottavaa toimintaa ei mielletty kiinnostavaksi. 17 % vastanneista toteaa, että toiminta ei kiinnosta tai se on tylsää tai tarpeetonta. Yksi vastanneista kirjoittaa, että hän osallistuisi, mutta kiinnostavaa toimintaa ei ole. Eräs vastanneista toteaa, miten "seurakunta kuulostaa vanhanaikaiselta" ja "mielikuva seurakunnan järjestämistä tapahtumista on homehtunut". Tällaisista vastauksista tulee ilmi nuorten kokemus kirkosta vanhempien sukupolvien instituutiona, joka ei kosketa nuorten merkitysmaailmaa. Samaa viestiä antaa se, miten osa nuorista kokee, ettei harrastuksen tuominen seurakunnan piiriin ole sopivaa. Koulomzinin mukaan tilannetta pahentaa, jos nuorten kohdalla toimitaan autoritaarisesti sen sijaan, että annettaisiin heidän tehdä seurakuntaelämästä heidän omaansa.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Koulomzin 2004, 74.

Osa nuorista mainitsee myös sosiaaliset syyt osallistumattomuuteen. Osa nuorista oletti, että toimintaan osallistuu vain vähän ihmisiä. Nuorista 12 % oli mielikuva siitä, että toimintaan osallistuu vain vähän ihmisiä tai toiminnasta puuttuvat samanhenkiset ihmiset. Tämä tulos on linjassa Aikosen, Timosen ja Juntusen tulosten kanssa, joissa ystäväsuhteiden muodostuminen nähtiin suurimpana osallistumisyyneä.¹⁸⁰ Leirit kiinnostavat nuoria, koska he tietävät, että niille saapuu nuoria ja myös leirien järjestämiseen osallistuu nuoria. Nuorille täytyisi siis välittää viestiä, että todellisuudessa melko moni nuori kaipaa seurakunnalta toimintaa leirien ulkopuolella, ja todentaa, että kirkon elämä koskettaa myös heidän maailmaansa.

Nuoret saattavat olla myös epävarmoja osallistumaan vieraaksi koettuihin asioihin. Eräs nuorista esimerkiksi kirjoittaa, ettei hän osallistu jumalanpalvelusten järjestämiseen, koska ne ovat "hankalia, pitkiä ja tarkkoja", ja että "epäonnistuminen pelottaisi liikaa". Vaikka nuoret ovat aikuisuuden kynnyksellä, he tarvitsevat hyväksyntää ja tukea aikuisilta ja ohjaajilta. Sama koskee myös nuorten osallistumista seurakuntaelämään; nuorisotyöntekijän tulee tukea ja rohkaista nuoria osallistumiseen ja suojella heitä sitä vaarantavilta tekijöiltä.

4.4 Yhteenveto

Tässä luvussa on tuotu esiin nuorten osallistumiseen liittyviä tekijöitä sekä nuorten näkökulmaa nuorisotyöstä. Tulokset kertovat nuorten osallistumisaktiivisuuden olevan kohtalainen mutta jumalanpalvelusaktiivisuuden olevan heikko.

Nuorten näkökulmasta syyt osallistumishaluttomuuteen voitiin jakaa viiteen luokkaan: tietämättömyyteen toimintamahdollisuuksista, kilpailuun nuorten ajasta, seurakuntaelämän eriytymiseen nuorten merkitysmaailmasta, sosiaalisiin syihin ja kirkon ja uskonnon vastustamiseen. Nuorten systeemeiden havaittiin olevan yhteydessä heidän osallistumiseensa ja osallistumismotivaatioonsa.

¹⁸⁰ Aikonen 1987, 103; Juntunen & Timonen 2003, 14.

Nuorista, jotka omasivat aktiivisen jumalanpalveluselämän enemmistö ei osallistunut seurakunnan nuorisotoimintaan, eivätkä he myöskään kaivanneet seurakunnalta lisää toimintaa nuorille. Tulos on yllättävä, mutta voi selittyä sillä, että jumalanpalvelukset ovat näille nuorille merkityksellisiä ja täyttävät itsessään näiden nuorten toiveet seurakunnalliselta toiminnalta.

Positiivisena tuloksena havaittiin, että nuorten verkostoitumisen taso seurakunnassa oli hyvä. Verkostoituminen ei kuitenkaan vaikuttanut positiivisesti osallistumiseen tai osallistumishalukkuuteen. Sen sijaan seurakunnan toimintaan osallistuminen tuki verkostoitumista. Leirit vaikuttivat positiivisesti nuorten osallistumishalukkuuteen mutteivät jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Eri toimintamuodoista nuoret olivat myös ottaneet eniten osaa leireille.

Perheiden jumalanpalvelusaktiivisuus vaikutti positiivisesti nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen, ja se, että kotona keskusteltiin uskonnollisista kysymyksistä, vaikutti positiivisesti muuhun seurakunnalliseen osallistumisaktiivisuuteen. Uskonnollisuuden näkyminen kotiympäristössä ei puolestaan ollut yhteydessä toimintaan osallistumisen kanssa mutta vaikutti hieman jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Tulokset siis vahvistavat teoriapohjan väittämän ja työntekijöiden käsitykset perheissä tapahtuvan kasvatuksen oleellisuudesta. Positiivista oli, että uskonnollisuus näkyi enemmistöllä jossain muodossa kotiympäristössä. Sen sijaan uskontokasvatuksen kannalta on haitallista, että uskonnosta ei juuri puhuttu perheissä tai ystäväpiireissä. Perheet myös osallistuivat jumalanpalveluksiin harvoin, enemmistö vain kerran vuodessa.

Perheissä, joissa vanhemmat osallistuivat harvoin jumalanpalveluksiin, tai nuorilla, jotka osallistuivat jumalanpalveluksiin yksin tai ystävien kanssa, jumalanpalvelusaktiivisuus oli heikompi mutta osallistumisprosentti muuhun toimintaan korkeampi. Niiden nuorten, joiden systeemeiden relevanssirakenteita jumalanpalvelukset eivät kohtaa, hakevat muuta seurakunnallista toimintaa.

Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön havaittiin olevan yhteydessä maahanmuuttajatyöhön, sillä venäjää äidinkielenään puhuvien määrä oli merkittävä (52 %) ja suomea ainoana äidinkielenään puhuvat jäivät siis vähemmistöön. Suomi oli kuitenkin enemmistön yhteinen äidinkieli ja vastanneista 63 % oli

suomenkielentaitoisia. Venäläisten jumalanpalveluksiin osallistuminen oli hieman aktiivisempaa kuin suomalaisten, mutta osallistumisprosentti muuhun seurakunnalliseen toimintaan jäi matalaksi. Syy tähän ei näytä olevan venäläisnuorten haluttomuus osallistua, koska enemmistö toivoi seurakunnalta lisää nuorisotoimintaa. Sen sijaan venäläisnuorten tietoisuus olemassa olevasta toiminnasta oli heikko. Tieto toiminnasta ei siis tavoita venäläisnuoria.

Ne, jotka toivoivat seurakunnalta lisää nuorisotoimintaa, kaipasivat retkiä, kerhoja ja nuorisokahvilaa. Nuoret toivat avoimissa vastauksissa vain vähän esille omia harrastemuotojaan. Tämä voi kertoa siitä, että nuoret irrottavat arjen merkityks maailman kirkon merkityksmaailmasta. Yksi teema, joka avoimissa kysymyksissä tuli ilmi, oli halu osallistua oman uskonnon tunneille. Uskontotunnit nähtiin nuorten näkökulmasta myös osana seurakunnan nuorisotyötä.

Enemmistö nuorista ei tiennyt, mitä toimintaa seurakunta nuorille järjestää. Tämä on ongelma, koska nuorten osallistumisen ja tiedonkulun välillä voitiin havaita olevan yhteys. Tieto välittyi parhaiten kirjeitse, opettajan sekä vanhempien kautta. Nuoret eivät kuitenkaan kaivanneet muutosta tiedotuskanaviin.

5 Johtopäätökset ja kehitysideat

5.1 Tutkimustuloksista nousevat johtopäätökset

Tutkimustavoitteena oli selvittää, miten nuorisotyötä toteutetaan Lappeenrannan ortodoksisessa seurakunnassa, mitkä ovat toiminnan tavoitteet ja miten toiminnan sisältö ja tavoitteet kohtaavat. Tutkimus ajoittui vuosille 2014 ja 2015. Tutkimustehtävä toteutettiin yhtäältä analysoimalla seurakunnan työntekijöiden käsityksiä nuorisotyöstä ja toisaalta selvittämällä lomakekyselyn avulla, minkälaisia käsityksiä ja toiveita seurakunnan alueen nuorilla on heille suunnatusta seurakunnan toiminnasta. Lisäksi tulosten pohjalta pyrittiin luomaan kehitysideoita nuorisotyöhön.

Työntekijöiden näkökulmasta Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön tavoitteiksi voidaan nostaa nuorten sitouttaminen seurakuntaan, kontaktin rakentaminen perheiden ja kirkon välille sekä aktiiviseen jumalanpalveluselämään sitouttaminen. Suomen ortodoksisista kirkkoa ohjaavassa materiaalisissa sekä teologisissa teoriapohjassa nuorisotyötä tarkasteltiin uskontokasvatuksen näkökulmasta. Seurakunnan tavoitteet ovat linjassa tämän näkökulman kanssa, ja niihin sisältyy ortodoksisen uskontokasvatuksen tavoite yhteisöön sosiaalistamisena. Seurakuntaan sitoutumisen ja sosiaalistumisen välillä on yhteys, koska sosiaalistumisen kautta ihminen alkaa nähdä itsensä osana tiettyä yhteisöä ja yhteisöstä rakentuu osa hänen identiteettiään. Yhteisöön sosiaalistumisen kautta ihminen siis sitoutuu yhteisöön.

Nykyisellä toiminnalla ei kuitenkaan kyselytulosten mukaan päästä täysin nuorisotyön tavoitteisiin. Nuorten sitoutuminen seurakunnan toimintaan ei ollut kovin vahva. Nuoret osallistuivat melko aktiivisesti seurakunnan nuorisotoimintaan, mutta nuorten jumalanpalvelusaktiivisuus oli heikkoa. Kontakti perheisiin vaikutti myöskin olevan heikko, jos tilannetta tarkastellaan jumalanpalvelusaktiivisuuden kannalta. Toisaalta suurimmalla osalla nuorista uskonnollisuus näkyi jollain tavalla kotiympäristössä.

Toiminnan sisältö rakentuu seuraavasti: Pohja nuoruusiässä tapahtuvalle sekundaarisosialisaatiolle rakennettiin lastenkerhoissa. Nuorille ei järjestetty kerhomuotoista toimintaa, mutta seurakunnassa järjestettiin vuosittain leirit varhaisnuorille ja kristinoppikouluikäisille. Tämän lisäksi mahdollisimman monelle

seurakunnan nuorelle pyrittiin tarjoamaan mahdollisuus toimia leirinohjaajana. Seurakunnassa pyrittiin edistämään nuorten osallistumista toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen järjestämällä leirejä edeltäviä suunnittelukokouksia. Nuorisotoiminta rakentui seurakunnassa siis kokonaan leirien ympärille. Pääosa niistä, jotka olivat osallistuneet toimintaan, olivat olleet leirillä (41%). Toinen toimintomuoto, johon nuoret olivat ottaneet osaa, olivat seurakunnalliset tapahtumat. Osa nuorista myös koki avoimissa vastauksissa uskonnotunnin osaksi seurakunnan toimintaa ja oman uskonnonopetuksen nähtiin olevan yhteydessä nuorisotyöhön. Uskonnotuntien arvo nähtiin nuorten sosiaalistajana, tiedotuskanavana sekä verkostoitumisympäristönä.

Nuorisotyön sisällössä sitouttava tavoite näkyy pyrkimyksenä osallistuttaa nuoria seurakunnan toimintaan leiriläisinä sekä toimintaa suunnittelevina ja toteuttavina leirinohjaajina. Leirien sosiaalistava vaikutus ilmenee ortodoksisessa ilmapiirissä, vuorovaikutuksellisessa oppimisessa sekä verkostoitumisen tukemisessa. Pelkästään leiritoiminnan ympärille rakentuva nuorisotyö ei ole kuitenkaan kovin kattavaa, ja yhteys nuoriin katkeaa useammassa ikävaiheessa.

Seurakunnan nuorisotyön tavoitteiden kannalta positiivinen tulos oli se, että vastanneista 47 % oli osallistunut seurakunnan toimintaan kuluneen vuoden aikana. 50 % nuorista jotka osallistuivat seurakunnan toimintaan myös kaipasivat nuorille lisää toimintamuotoja, kun taas kaikista nuorista 37 % kaipasi seurakunnalta lisää toimintaa nuorille. Tämä kuvastaa toiminnan yksipuolisuutta. Nuorille jotka ottivat jo osaa leireille ei ollut enää muita toimintamuotoja. Aktiivisten nuorten sosiaalistaminen seurakuntaan vaatisi siis toiminnan sisällön laajentamista.

Jumalanpalvelusten kohdalla sitouttava päämäärä ei täysin toteudu. Nuorista 80 % osallistui jumalanpalvelukseen vain kerran vuodessa tai harvemmin. On sekä teologinen että sosiologinen ongelma, jos enemmistö nuorista osallistuu yhteisön ydintoimintoon näin harvoin. Koululaisjumalanpalveluksilla näyttäisi olevan perheiden jumalanpalvelusaktiivisuuden lisäksi tärkeä osallistuttava rooli nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuden tukijana.

Venäläisten jumalanpalvelukseen osallistuminen oli hieman aktiivisempaa kuin suomalaisten, mutta venäjänkielisillä osallistumisprosentti muuhun seurakunnalliseen toimintaan jäi matalaksi. Venäjänkielisten osallistumisprosentti

seurakunnalliseen toimintaan on 38 %, kun taas suomenkielisillä luku on 59 %. Syy tähän ei näytä olevan venäläisnuorten haluttomuus osallistua, koska enemmistö toivoi seurakunnalta lisää nuorisotoimintaa. Sen sijaan venäläisnuorten tietoisuus olemassa olevasta toiminnasta oli heikko. Tiedotusta venäjänkielisille nuorille täytyisi siis tehostaa.

Nuorten esittämät syyt osallistumattomuuteen jakautuivat viiteen luokkaan: Se, ettei nuorilla ollut tietoa toiminnasta, kilpailu nuorten ajasta, seurakuntaelämän eriytyminen nuorten merkitysmaailmasta ja sosiaaliset syyt, kokemus että toimintaa on tarpeeksi sekä kirkon ja uskonnon vastaisuus. Yksi kyselyn tuloksista oli havainto, että enemmistö nuorista, 56 %, ei tiennyt mitä toimintaa seurakunta järjestää. Tiedon välittyminen ja seurakunnan huono näkyvyys ovat ongelma, jota työntekijät eivät ole huomioineet. Toisaalta tulos voi olla myös yhteydessä kokemukseen toiminnan epämielkkyydestä. Nuoret saattavat kokea, ettei seurakunnalla ole tarjota heille sopivaa toimintaa. Näkyvyys ja tiedotusongelmista kertoo kuitenkin se, että nuorista 12 % koki, että jos toimintaa järjestettäisiin, muut nuoret eivät ottaisi siihen osaa. Todellisuudessa kuitenkin 47 % nuorista osallistuu toimintaan, mutta tämä tieto ei välity kaikille nuorille.

Vastaajista 17 % kirjoittaa, ettei tämänhetkinen toiminta kiinnosta tai se on tylsää tai tarpeetonta. Seurakunnan toiminta ei siis kosketa kyseisten nuorten merkitysmaailmaa. Tämä ilmaisee toiminnan yksipuolisuuden joka on johtanut ongelmiin toiminnan tavoittavuudessa.

Toiminnan yksipuolisuus vaikuttaisi johtuvan sekä rahallisten resurssien puutteesta, että nuoria kiinnostavan toiminnan kehittämiseen liittyvistä ongelmista. Ongelmat toiminnan suuntaamisessa ovat yhteydessä siihen, ettei nuoria osallistuteta riittävästi toiminnan suunnitteluun. Toiminnan suunnittelun antidialogisuus ei tue sosiaalistumista, ja lisäksi nuoret ovat omaksuneet seurakunnassa passiivisen roolin. Näin seurakunta koetaan palveluntarjoajana, ei yhteisönä, jonka toimintaan nuori voisi itse vaikuttaa ja osallistua. Huomio nousee siitä havainnosta, että nuoret toivat kyselyssä niukalti esiin omia harrastemuotojaan ja lisäksi 7% vastanneista totesi kokevansa, etteivät harrastukset sovi seurakunnan piiriin. Tilanteessa, jossa nuoret ovat passivoituneet ja selvästi irrottavat oman arkimaailmansa kirkon maailmasta, on

haastava. Onkin hyvä, että tilanteeseen on vuoden 2015 toimintaraportin mukaan puututtu osallistuttamalla nuoria leirien ja kerhotoiminnan suunnitteluun.

Nuorisotyön toisena tavoitteena nähtiin kontaktin rakentaminen lapsiperheiden ja seurakunnan välille. Perheet huomioidaan seurakunnassa kerhojen ja tapahtumien muodossa. Lisäksi vanhempiin otettiin yhteyttä kirjeitse koulujen alkaessa. Nuorten kohdalla samanlaista toimintojen ohella tapahtuvaa kontaktia tai kirjeitse tapahtuvaa yhteydenpitoa ei vaikuttanut olevan paitsi leireihin liittyen. Tavoite kontaktin ylläpidosta perheisiin ei siis näy toiminnan sisällössä.

Heikko kontakti voi olla yksi syy perheiden passivoitumiseen. Perheistä vain 20 % osallistui jumalanpalveluksiin kerran kuukaudessa tai useammin. Perheiden heikko osallistuminen jumalanpalveluksiin oli yhteydessä myös nuorten heikkoon jumalanpalvelusaktiivisuuteen, joten nuoret ovat perheittensä mukana erkaantumassa seurakunnan ydintoiminnosta. Toisaalta heikosti jumalanpalveluksiin osallistuvien perheiden lasten osallistumisprosentti muuhun toimintaan kuin jumalanpalveluksiin oli 53%. Osallistuminen muuhun toimintaan oli siis huomattavasti innokkaampaa kuin aktiivisesti jumalanpalveluksiin osallistuvien perheiden lapsilla, joista toimintaan osallistui 33 %. Tämä kertoo siitä, että perheissä joissa jumalanpalvelusten merkitystä ei ymmärretty, yhteyttä seurakuntaan haettiin muuta kautta.

Nuorista vain 34 % ilmoitti, että heidän kotonaan keskusteltiin uskonnollisista kysymyksistä. Nuorten uskontokasvatus jää enemmistöllä kirkon ja koulun vastuulle. Teoriapohjan näkökulmasta uskontokasvatus ei toimi, jos nuorella ei ole perheensä kautta kosketusta kirkkoon, koska nuoren uskonnollinen identiteetti jää yksinomaan sekundaarisosialisaation varaan. Tämä sosiaalistumisen muoto on vuorostaan paljon herkempää ulkoisille vaikutuksille. Positiivinen tulos oli, että 88 % nuorista ilmoittaa uskonnollisuuden ilmenevän jollakin tapaa kotiympäristössä.

Kolmas nuorisotyön tavoite oli aktiiviseen jumalanpalveluselämään innostaminen. Tavoite näkyi toiminnan sisällössä kahdella tapaa: leireille osallistuvia nuoria osallistutettiin jumalanpalveluksiin, ja Lappeenrannassa sekä Imatralla järjestettiin kerran vuodessa koululaisjumalanpalvelus. Nuorista 80% kuitenkin ilmoittaa osallistuvansa jumalanpalveluksiin vain kerran vuodessa tai harvemmin. Myöskään

leirit eivät tukeneet nuoren jumalanpalvelusaktiivisuutta. Leireille osallistuvista nuorista vain 13 % osallistui jumalanpalvelukseen kerran kuukaudessa tai useammin, kun kaikkien vastaajien kohdalla prosentti oli 20 %. Tavoitteeseen ei siis päästä, eikä nuorten kohdalla voida puhua liturgisesta katekeesista, koska enemmistöllä liturgiassa tapahtuva yhteisöllinen kohtaamispiinta on niin suppea.

Positiivinen tulos oli se, että 12 % nuorista haluaisi osallistua jumalanpalvelusten järjestämiseen. Toisaalta jumalanpalvelusten toimittamisen harjoitteluun ei haluta sitoutua. Ainoakaan vastaajista ei toivonut ponomarikerhoa, ja vain 2% toivoi nuorisokuoroa. Nuoret eivät siis miellä jumalanpalvelusten toimitusta osaksi merkityksensä maailmaansa. Yksi vastaajista kertoi epävarmuudestaan jumalanpalvelusten toimittamisesta. Tulokset eivät kerro, kokevatko muut nuoret samalla tavoin, mutta voi olla, että nuoret kokevat olevansa liian epävarmoja osallistumaan.

Tällä hetkellä toiminnan sisältö ja tavoitteet eivät täysin kohtaa. Toiminnan sisältöön liittyvät puutteet voidaan jakaa viiteen kohtaan. Ensimmäinen puute on toiminnan yksipuolisuus ja siitä seuraavat ongelmat toiminnan tavoitavuudessa. Toinen puute on se, ettei nuoria osallistuteta vielä tarpeeksi toiminnan suunnitteluun, jolloin toiminta ei tavoita nuorten merkityksensä maailmaa. Kolmas puute on heikko kontakti vanhempiin, johon syynä on myös vanhempien passiivisuus. Lisäksi seurakunnassa voitaisiin lisätä nuoria osallistuttavia jumalanpalveluksia, joilla näyttää positiivinen vaikutus nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Viides ongelma koskee toimintaa koskevaa tiedotusta.

Jotta nuorisotyö toteutuu sosiaalistamisen tukemisena, täytyy nuoria innostaa ja osallistuttaa toimintaan. Osallistuttamisen tarve huomioidaan myös kirkon strategiassa, joka sitoo seurakuntien toimintaa vuosille 2015-2020. Seurakunnallisen nuorisotyön näkökulmaa tulisi muuttaa. Tällä hetkellä nuoret nähdään kohteena, jolle tarjotaan palveluita. Samalla seurakunta kilpailee muita palveluntarjoajia vastaan. Seurakunnan tarkoitus on kuitenkin olla ennen kaikkea liturginen yhteisö. Nuorille ei pitäisi järjestää toimintaa, vaan nuoret tulisi ottaa osaksi toimintaa. Tähän vaaditaan nuorten ja työntekijöiden sekä nuorten keskinäistä kohtaamista ja dialogia. Yhteisö rakentuu siihen osallistuvista jäsenistä, jotka kasvavat mutta myös kasvattavat yhteisöä. Toteutettavien projektien kautta seurakunnassa voitaisiin nähdä myös nuorten potentiaali ja se, mitä heillä on annettavaa seurakunnalle.

5.2 Nuorisotyön kehitysideat

Tutkimuksen ensimmäinen tulos on, etteivät nuorisotyön tavoitteet ja sisältö kaikilta kohdin kohtaa. Seuraavaksi esitän tulosten pohjalta nousevia toiminnan sisältöä koskevia kehitysideoita. Ideat kohdistuvat neljään alueeseen: Toiminnan suunnitteluun, toiminnan toteutukseen, toimintomuotojen sisältöön, tiedotukseen ja nuorten liturgisen elämän kehittämiseen.

Ensimmäinen nuorisotoiminnan kehitysalue koskee toiminnan suunnittelua. Nuorten sitouttamisessa yksi keskeinen ongelmakohta on se, ettei osa nuorista koe toimintaa mielekkääksi, eli sen sisältö ei kosketa heidän merkitysmailmaansa. Myös papistolla on kokemus nuorisotyön järjestämisen vaikeudesta ja epätietoisuutta nuorisoa kiinnostavan toiminnan luonteesta. Kiinnostavuusongelma ja siitä juontuva osallistumattomuus ovat yhteydessä siihen, ettei nuoria osallistuteta riittävästi toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Seurakunnassa on motivoituneita nuoria, jotka voisivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Näille nuorille pitäisi tarjota foorumi, jossa heillä on mahdollisuus ideoiden julkilausumiseen. Myös kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmassa seurakunnallisia toimintoja toivotaan kehitettävän aktivoivampaan ja osallistuttavampaan suuntaan. Innostamalla nuoria toiminnan suunnitteluun voidaan nuorissa herättää aloitteellisuutta ja vastuullisuutta mikä tukee nuorten osallistumista seurakunnan toimintaan.

Nuoria innostamaan tulisi perustaa erillinen toimintaa suunnitteleva nuorisotoimikunta, johon nuoret itse saisivat ottaa osaa. Toiminnan suunnitteluun osallistuttaminen ensinnäkin tukee nuorisotyön sosiaalistavaa päämäärää, koska sen kautta toimintaa suunnittelevat nuoret saavat sitoa hengellisyyden ja paikkansa yhteisössä osaksi omaa merkitysmailmaansa. Toisekseen nuorisotoimikunta voi toimia seurakunnan päättävien elinten ja nuorten keskinäisenä tiedonvälityskanavana. Vastanneista 78% ilmoitti, että heillä oli ortodoksiystävä, joten nuorten osallistuttaminen voi tehostaa seurakunnan ja nuorten systeemien välillisiä kontakteja. Aikosen sekä Timosen ja Juntusen tutkimuksien mukaan sosiaaliset syyt ja verkostoituminen olivat nuorille tärkeitä syitä seurakunnan toimintaan motivoivia syitä. Toimintaa suunnitteleva ja sen järjestämiseen osallistuva joukko innostuneita nuoria voisi toimia linkkinä seurakunnan ja nuorten sosiaalisten

systemien välillä. Nuorille välitetään viesti, että toiminnassa on muitakin samanmielisiä nuoria ja toiminta on heidän omaansa.

Kolmas nuorisotoimikunnan perustamista puoltava seikka on, että nuorten osallistuttaminen helpottaa nuorille merkityksellisen toiminnan suunnittelua. Innostavassa nuorisotyössä lähdetään liikkeelle asioista, jotka ovat merkityksellisiä nuorille, ja heidät ohjataan näiden asioiden kautta kirkon elämään. Seurakunnan nuorisopappi pohti myös itse mahdollisuutta vapaamuotoiseen toimintaan, joka ei suoranaisesti liity uskonnonopetukseen, mutta toteutuu ortodoksisessa viitekehyksessä. Osallistuttavan suunnittelun kautta toiminnan sisältö nousi nuorista itsestään, ja he saisivat itse rakentaa yhteyttään kirkkoon omasta merkityksimaailmastaan käsin. Näin seurakuntayhteisö alettaisiin vahvemmin mieltämään omaksi yhteisöksi ja toiminnasta saadaan myös nuoria itseään kiinnostavaa. Nuorten laajamittainen osallistuttaminen toiminnan suunnitteluun tehostaisi myös rahallisten resurssien suuntaamista nuoria kiinnostaviin toimintoihin.

Innostavassa nuorisotyössä nuorisotyöntekijä voisi toimia toiminnan suunnitteluprosessissa valvojana, joka tuo dialogisen metodin kautta esiin ortodoksisen viitekehyksen sisällä olevia toimintamahdollisuuksia. Lisäksi nuorisotyöstä vastaavan papin tulee toimia välittäjänä nuorten ja seurakunnan hallinnon välillä sekä poistaa osallistumista haittaavia tekijöitä. Toiminnan suuntaamisen vaikeus on oletettavasti ollut yhteydessä siihen, ettei nuorten näkökulma näy seurakunnan päättävissä elimissä. Nuorisotyöntekijän tulee olla henkilö, joka ajaa nuorten asiaa ja pitää sen näkyvästi esillä. Vaikka kirkon strategiassakin mainittujen sukupolvien välisten kulttuurierojen vuoksi ideoiden kohtaaminen voi olla haastavaa, on huomioitava, että nuoret voivat omilla ajatuksillaan rikastuttaa seurakunnan toimintaa ja tuoda siihen uusia elementtejä. Se, että seurakunnan työntekijä aktiivisesti ajaa näkyvällä tavalla nuorista lähtöisin olevia tavoitteita, välittää myös nuorille viestiä siitä, että he ovat osa seurakuntayhteisöä. Vuorovaikutuksen lisääminen voi myös lisätä integraation tunnetta. Viestinnän tulee olla molemminpuolista, joten nuorisopappi voi välittää myös nuorille tietoa siitä, mitä prosesseja neuvostossa ja valtuustossa on käynnissä heitä koskien.

Toinen kehitysalue koskee toiminnan toteutusta. Toiminnan suunnittelun ohella nuoret tulisi osallistuttaa toiminnan järjestämiseen. Tämä auttaisi nuoria osallistumaan yhteisön toimintaan sekä tiedostamaan oman toimintansa arvon, mikä kehittää tunnesidettä yhteisöä kohtaan ja vahvistaa sekundaarisosialisaatiota. Projektiluonteisella ja tavoitteellisella toiminnalla voitaisiin innostaa nuoria osallistumaan toiminnan järjestämiseen ja siihen osallistumiseen. Nuorista 17% koki ajanpuutteen ongelmaksi. Projektiluonteisen toiminnan etu on siinä, että toiminnan aikataulu määrittyy toiminnan motivoivien tavoitteiden perusteella. Tavoitteiden ei tarvitse olla korkeita, ellei se ole nuorten toivomus. Pääasia on, että toiminta saadaan liikkeelle nuorista itsestään ja se motivoi heitä. Seurakunnan työntekijän tulee olla myös valmis väistymään, kun toiminta on lähtenyt liikkeelle. Tällä hetkellä seurakunnan nuorten on jo mahdollista osallistua toiminnan järjestämiseen leirinohjaajina. Tässä väliluvussa käyn kuitenkin läpi myös muita osallistuttamismahdollisuuksia.

Yksi Lappeenrannan seurakunnan nuorisotoiminnan ongelmista on sen yksipuolisuus, josta seuraa puutteita toiminnan tavoittavuudessa. Työntekijöiden näkökulmasta toimintaa haluttiinkin monipuolistaa ja kehittää uusia toimintamuotoja. Tutkimustulokset antavat kuvaa siitä, että leirit kiinnostavat melko isoa osaa nuorista. Nuorista 22% toivoi seurakunnalta lisää leirejä, ja 12% vastanneista haluaisi myös osallistua leirien järjestämiseen. Leirit ovat siis toimintamuoto, joka tavoittaa nuoret ja johon nuoret haluaisivat osallistua, ja niissä seurakunnalla on valmis nuoria tavoittava ja kiinnostava toimintamuoto. Leirit vaikuttavat myös positiivisesti nuorten osallistumishalukkuuteen seurakunnan muihin toimintoihin. Nämä leiritoimintaa puoltavat seikat on myös hyvä ottaa huomioon rahallisia resursseja suunnatessa. Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä voitaisiin lähteä kehittämään leiritoimintalähtöisesti.

Kirkkoherran haastattelussa tuli esiin ehdotus siirtyä pitkistä leireistä vuoden mittaan järjestettäviin lyhempiin leiritoimintoihin. Nuorten vastauksista voidaan kuitenkin vetää johtopäätös, että nykyinen leirimuoto on toimiva ja se tavoittaa nuoret. Leirien jakamisen sijasta niihin tulisi siirtää lisää rahallisia resursseja, jotta voitaisiin toteuttaa varhaisnuorten- ja kristinoppikoululeirin lisäksi kolmas leiri nuorille. Vuonna 2015 tällaista leiriä oli suunniteltu, mutta suunnitelma oli kaatunut nuorten osallistumattomuuteen. Tuolloin leiri oli suunniteltu yhdessä diakoniatoimen kanssa.

Aiempien tutkimusten mukaan nuorille leiriohjelmaa tärkeämpää on muiden nuorten tapaaminen. Leiriä ei siis tarvitse markkinoida sisältölähtöisesti, vaikka ohjelmaan voitaisiin sisällyttää seurakunnan muiden toimintojen kanssa yhdessä suunniteltua toimintaa. Leirit tulisi myös nuorten ajanpuutteen vuoksi sijoittaa kesäloma-ajalle, jolloin useimmilla nuorilla on aikaa osallistua niille.

Projektiluonteisessa osallistumiseen innostavassa toiminnassa leirit tarjoavat seurakunnan tärkeimmän toimintamahdollisuuden. Nuorten vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että leirien ympärille rakennettava osallistuttava toiminta kiinnostaa laajaa joukkoa nuorista. Seurakunnan omissa leireissä on etuna se, että moni oman seurakunnan nuori saadaan osallistutettua niiden järjestämiseen. Voitaisiin pohtia, voisiko tätä osallistumishalua hyödyntää laajemmin. Kirkkoherra näki vuokraleirikeskuksen ongelmaksi sen ei-ortodoksisen ympäristön. Voisiko tiloille tehdä jotain ohjaajien kanssa? Ennen leiriä pidettävässä ohjaajien kokouksessa voitaisiin tehdä suunnitelma, miten tilasta tehdään ortodoksinen ja nuorille kiinnostava, sekä toteuttaa suunnitelma ennen leirin alkua. Seurakunnassa voitaisiin harkita leiriä edeltäviä talkoita leirikeskuksella, johon nuoret voisivat osallistua.

Leirit tukevat nuorten keskinäistä verkostoitumista. 71 %:lla leireille osallistuneista oli ortodoksiystävä. Leirit eivät kuitenkaan vaikuttaneet nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen. Leireihin voisikin sisällyttää lisää jumalanpalvelukset merkitykselliseksi tekevää ohjelmaa, ja lisäksi nuoria voidaan osallistuttaa jumalanpalvelusten toimittamiseen ja näin lisätä nuorten varmuutta liturgiseen elämään osallistumiseen. Tulosten mukaan leireille osallistuminen vaikutti kuitenkin positiivisesti nuorten muuhun osallistumisaktiivisuuteen. Leirilähtöisessä nuorisotoiminnassa leirit voivat toimia siis reittinä myös muuhun seurakunnalliseen toimintaan. Leireillä tapahtuvaan kohtaamiseen ja dialogisuuteen onkin erityisesti panostettava, koska leireillä nuoret, joilla voi olla vähän tai ei ollenkaan kosketusta kirkkoon, rakentavat mielikuvan seurakunnan toiminnasta. Seurakunnan työntekijät voivat tehdä itsensä tutuiksi nuorille leirin aikana. Leiristä voitaisiin varata aikaa nuorten kanssa tapahtuviin keskusteluihin, joissa innostettaisiin nuoria nuorisotoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Nuoria voidaan innostaa toiminnan suunnitteluun jo leirin aikana, mikä tukee myöhempää osallistumista. Lisäksi

nuorisopappi voi kerätä ideoita ja toiminnasta innostuneiden nuorten yhteystietoja, joita voi hyödyntää leirin jälkeen.

Nuorista 17 % toivoi nuorisokahvilaa. Jos lasketaan yhteen nuorisokahvilaa ja nuorisokerhoa, tai näitä molempia toivoneet nuoret, tulee prosentiksi 20 %. Tästä voidaan tehdä johtopäätös että nuorisokerho/kahvilamuotoinen toiminta voisi olla kannattavaa, jos sen sisältö saadaan tavoittamaan nuorten kiinnostuksenaloja. Tämä kuitenkin vaatii nuorten osallistuttamista toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Ongelmaksi voi kuitenkin muodostua se, että vaikka nuoret kaipasivat nuorisokahvilaa tai -kerhoa, vain 2 % nuorista haluaa osallistua sen järjestämiseen. Jos nuoria saataisiin kuitenkin innostettua nuorisotoimikunnan kautta myös toiminnan järjestämiseen, kerhomuotoista toimintaa kannattaisi harkita. Säännöllinen osallistuttava toiminta tukee hyvin nuorten sosiaalistumista yhteisöön.

Nuorisokahvilan tai kerhon käynnistämisessä voitaisiin myös harkita prosessimuotoista innostavaa lähestymistapaa. Tällä hetkellä seurakunnalla on toimivia tiloja ilman nuorisoa kiinnostavaa sisältöä. Aktiiviset leirinohjaajanuoret voitaisiin koota, tehdä heidän kanssaan tavoitteellinen suunnitelma ja toteuttaa jonkin seurakunnallisen tilan muutostyö nuorten kiinnostuksenaloja vastaavaksi. Tämän tyyppinen projektimuotoinen toiminta voisi pitää sisällään nuorten kokoamista yhteen, tarpeiden pohdintaa ja rahankeruuta. Kun tavoite esimerkiksi tilojen kohdalla on saavutettu, voidaan nuorten kanssa tehdä jatkosuunnitelmia toiminnalle ja innostaa nuoria mahdollisen kerhomuotoisen toiminnan järjestämiseen ja harrastustensa seurakunnan pariin tuomiseen.

Kolmanneksi suurin joukko nuorista 36 % toivoi retkiä. Retket voivat toimia muun toiminnan oheistoimintana tai motivoivina tavoitteina. Projektimuotoisessa toiminnassa voitaisiin ottaa kerhokauden päätöstavoitteeksi rahan keräämisen nuorten näkökulmasta merkittävältä tuntuvaa retkeä varten.

Nuorista 27% oli osallistunut vuoden aikana ainakin yhteen seurakunnalliseen tapahtumaan. Nuorilla on siis jonkinlainen kosketus kirkkokahvitoimintaan. Projektimuotoisessa tavoitteeseen pyrkivässä toiminnassa, jossa on tarkoitus kerätä varoja, voitaisiin myös pohtia nuorten kanssa kirkkokahvien

järjestämismahdollisuuksia seurakunnassa. Tämäkin on oivallinen tapa osallistuttaa nuoria seurakuntaelämään sekä samalla kerätä varoja toimintaa varten.

Kolmas kehitysalue koskee Lappeenrannan seurakunnan tiedotusta. Tutkimustuloksista ilmeni, että 56 % nuorista ei tiennyt, mitä toimintaa seurakunta järjestää nuorille. Tiedotusongelmat korostuivat etenkin maahanmuuttajanuorten kohdalla. Myös nuorten kokemus toiminnan epämielikkyydestä voi olla yhteydessä siihen, etteivät he tiedä, mitä toimintaa seurakunta nuorille järjestää.

Kontaktia nuoriin täytyisi siis tehostaa, ja tämän vuoksi seurakunnassa voitaisiin pyrkiä kehittämään seurakunnan näkyvyyttä ja tiedotusta. Nuorille tulisi myös aktiivisesti tiedottaa järjestetystä toiminnasta ja osallistumisaktiivisuudesta. Koska nuoret osallistuivat vain harvoin seurakunnan toimintoihin ja jumalanpalveluksiin, suorat kytkökset nuorten systeemien ja kirkkoyhteisön välillä olivat vähissä. Tässä tilanteessa seurakunnan täytyy panostaa muihin kontaktikanaviin.

Nuoret eivät nähneet sosiaalista mediaa tai Internetiä tärkeinä tiedonvälityskanavina. Niille ei ole myöskään ollut tarvetta, koska seurakunnassa ei ole säännöllisesti kokoontuvaa nuorisotoimintaa. Jos seurakunnassa aiotaan käynnistää tässä tutkimuksessa esitetynlaista nuorten aikatauluihin sovitettua projektitoimintaa, voitaisiin kuitenkin harkita sosiaalista mediaa tiedonvälityskanavana. Nuorilla on paljon harrastuksia ja aikataulut ovat muuttuvia. Päivään ja kellonaikaan sidottuun toimintaan osallistuminen on vaikeaa. Projektimuotoisen toiminnan aikatauluista on hyvä keskustella dialogisesti nuorten kanssa, tiedustella heidän aikataulujaan ja sopia seuraavista tapaamisista.

Kyselyvastausten perusteella parhaat tiedonvälityskanavat olivat kirje, opettaja ja omat vanhemmat. Tässä suhteessa työntekijät ovat olleet oikeilla linjoilla, mutta toimintaa täytyisi vielä tehostaa. Rahallisia resursseja tulisi siis leirien lisäksi suunnata tiedotukseen. Tuloksien perusteella tehokkain keino ovat nuorille lähetettävät kirjeet, ja niihin laitettava rahallinen panostus menee oikeaan kohteeseen. Nuorille lähetettävissä kirjeissä voitaisiin kuvata seurakunnassa järjestettävää toimintaa, esitellä työntekijöitä ja kertoa tulevista tapahtumista ja leireistä. Lisäksi venäjänkielisiin perheisiin voitaisiin lähettää vastaavat kirjeet venäjänkielellä.

Opettaja oli tärkein kanava, jonka kautta tieto toiminnasta oli välittynyt nuorille. Nuorista 36 % oli saanut tietoa nuorisotoiminnasta opettajan kautta. Osa nuorista myös mielsi uskontotunnit seurakunnalliseksi nuorisotoiminnaksi. Seurakunnan taholta uskontotuntien arvo on tiedostettu ja kirkkoherran näkemyksen mukaan uskonnontunnit ovat tärkeä tiedonvälityskanava. Sekä uskonnontunnin tärkeys tiedonvälittäjänä että opettajan rooli seurakunnan edustajana korostavat yhteistyön tarvetta seurakunnan ja opettajien välillä. Vuoden 2015 toimintasuunnitelmasta myös näkyy, että tällaista vuorovaikutusta seurakunnassa on pyritty ylläpitämään, ja sitä on hyvä myös syventää.

Nuorista 14 % oli saanut tietoa toiminnasta seurakunnan työntekijöiltä, ja vain 3 % toivoi saavansa tietoa toiminnasta tätä kautta. Nuoret eivät kokeneet juuri saaneensa tietoa toiminnasta kirkon työntekijöiltä, eivätkä myöskään kokeneet työntekijöitä tärkeinä tiedonvälityskanavina. Tämä kertoo siitä, että kontakti nuoriin on tällä hetkellä heikko. On mahdollista, että nuoret voivat kokea papin tai kanttorin etäisempänä kuin esimerkiksi uskonnonopettajan. Tämänkin tuloksen perusteella nuorisotoimikunta yhteisenä foorumina, tiedotus ja sen kautta tapahtuva työntekijöiden näkyvyyden lisääminen olisi tärkeää.

Nuorista 24 % toivoi vanhemmilta aktiivisuutta tiedotuksessa. Perheissä ei oltu erityisen aktiivisia keskustelemaan uskonnollisista kysymyksistä eikä osallistumaan jumalanpalveluksiin. Uskonnollisuus ei tältä osin näy nuorten arjessa, eikä se siis kosketa heidän merkitysmailmaansa. Tässä on haaste, johon voidaan pyrkiä vastaamaan aktiivisella kontaktinpidolla vanhempiin. Tiedotuksen lisäksi yksi seurakunnan nuorisotyön puutteista koski juuri heikkoa kontaktin ylläpitoa vanhempiin. Lapsuusiässä perheisiin pidettiin aktiivisemmin yhteyttä, mutta nuoruusiässä kontaktit vähenivät. Nuorten lisäksi kuitenkin myös perheitä pitäisi tulosten perusteella pyrkiä aktivoimaan. Vatanen ehdottaa myös perheiden kohtaamiseen tähtäviä seurakunnallisia toimintamuotoja: vanhempainiltoja, perheleirejä ja retkiä. Lappeenrannan seurakunnassa kirje on tällä hetkellä kustannustehokkain kontaktinpitotapa.

Seurakunta oli 2015 lähestynyt lasten vanhempia kirjeitse, ja samoin voitaisiin tehdä myös nuorten vanhempien kohdalla. Tiedotuskirjeet voitaisiin sijoittaa nuoruuden

siirtymävaiheisiin liittyvien onnittelukirjeiden yhteyteen. Kirjeet voitaisiin sijoittaa esimerkiksi peruskoulun loppuun ja lukion tai ammattikoulun alkuun sekä ylioppilaaksi valmistumiseen. Kirjeissä on se etu, että yhdellä kirjeellä voidaan informoida koko perhettä. Kirjekuoreen voitaisiin lisätä myös muuta tietoa: omat viesti vanhemmille ja nuorille, seurakunnan työntekijöiden ja toiminnan esitys sekä kirkkoherran tervehdys.

Neljäs kehitysalue koskee on nuorten osallistumattomuus liturgiseen elämään. Nuorten jumalanpalvelusaktiivisuuteen vaikutti positiivisesti ainoastaan perheiden aktiivinen jumalanpalveluselämä. Vastaajista 81 %, eli suurin osa nuorista, ottaa tällä hetkellä osaa jumalanpalveluksiin perheen kanssa, mutta enemmistöllä perheiden jumalanpalvelusaktiivisuus ei ole kuitenkaan korkea. Liturginen elämä ei tavoita perheiden tarjoaman mallin kautta nuoria ja nuoret ovat kasvamassa liturgisen yhteisön ulkopuolelle. Tilanteessa, jossa vanhempien ja kummien opetusrooli on kateissa ja oman uskonnonopetusta vähennetään, kirkon työntekijöiden täytyy ottaa aktiivinen rooli uskontokasvattajina.

Perheiden ja nuorten aktivoimiseksi seurakunnassa voitaisiin harkita nuoruusiän siirtymävaiheisiin liittyviä jumalanpalveluksia. Tällä hetkellä lapsille järjestetään liturgian yhteydessä siunaustilaisuus koulujen alkaessa. Esimerkiksi lukiosta ja peruskoulusta valmistuville voitaisiin myös harkita rukouspalveluksen ja kirkkokahvien järjestämistä. Tiedotukseen liittyvissä ideoissa käsiteltiin eri siirtymävaiheisiin liittyviä onnittelukirjeitä, joiden yhteydessä tapahtumista ja seurakunnasta voidaan informoida vanhempia ja nuoria. Näin saataisiin tuettua toiminnan ja tiedotuksen holistisuutta.

Perheiden heikon aktiivisuuden vuoksi seurakunnassa täytyisi panostaa myös nuorten oman aktiivisuuden lisäämiseen. Tämä tapahtuisi suuntaamalla rahallisia resursseja leirien ja tiedotuksen lisäksi koululaisjumalanpalveluksiin. Nuorten osallistumisen innostamiseksi koululaisjumalanpalveluksista voitaisiin pyrkiä rakentamaan holistisia kokonaisuuksia. Opettajan kanssa voidaan etukäteen keskustella liturgian sisällöstä, ja liturgiassa jumalanpalvelusta toimittava pappi voi avata liturgian merkitystä ja sisältöä nuorille. Palveluksessa voitaisiin pyrkiä nuorten osallistuttamiseen palvelustehtävien ja tuttujen kirkkolaulujen kohdalla. Tärkeää on saada nuorille kokonaisvaltainen kokemus liturgiasta, johon he ovat osallisia

eukaristisen yhteisön jäsenenä. Jumalanpalveluksen jälkeen tarvitaan liturgiaa liturgian jälkeen. Jumalanpalveluksen jälkeen kutsutaan seurakuntasalille, jossa toimintaa tehdään nuorille tutuksi ja dialogia voidaan edistää esimerkiksi paneelikeskustelulla tulevan vuoden toiminnasta. Myös nuorisotoimikunta voi esittäytyä.

Nykytilanteessa resursseja tulisi keskittää leiritoimintaan ja leiritoiminnan kautta tapahtuvaan liturgiseen aktivoimiseen ja koululaisjumalanpalveluksiin. Kun nuorten osallistuttaminen etenee, voidaan pyrkiä käynnistämään nuorten kanssa projektiluonteista toimintaa. Tähän voisi kuulua esimerkiksi nuorisokahvila, jonka yhteydessä voitaisiin toteuttaa kerhotoimintaa nuorille, sekä leirinohjaajien kanssa erilaiset leiriä valmistelevat projektit. Toimintaa ei voida toteuttaa pelkästään olemassa olevilla resursseilla, vaan tarvitaan myös rahallista panostusta, jonka onnistuneessa suuntaamisessa auttaa nuorten osallistuttaminen toiminnan suunnitteluun.

5.3 Huomioita tutkimuksen toteutuksesta sekä jatkotutkimuksesta

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin useamman vuoden työntekijöiden haastatteluilla ja nuorille suunnatuilla kyselyillä. Johtopäätöksen reliabiliteettia pyrittiin parantamaan tarkastelemalla sekä työntekijöiden että nuorten näkökulmia. Kyselyaineistosta pohjalta tehtyjen johtopäätösten validiteettia pyrittiin parantamaan keräämällä kyselyaineisto uskonnontunneilta, ja saavuttamaan näin mahdollisimman suuri vastaajajoukko.

Kyselyaineiston keruutavassa oli kuitenkin samalla tiettyjä reliabiliteettia heikentäviä tekijöitä. Uskontotunti ei ole nuorille neutraali tilanne ja siitä muodostuvat mielikuvat ovat voineet vaikuttaa nuorten vastauksiin. Myös havaintoni vastaustilanteessa tukeutuvat kyselytilanteessa läsnä olleen opettajan havaintoihin. Opettajan persoonalla voi olla suurempi vaikutus vastaajien asenteisiin, kuin jos paikalla olisi ollut nuorille ennestään tuntematon, neutraali henkilö. Lisäksi en voinut antaa ohjeistusta itse, vaan nuorten vastaukset ovat olleet tekstiohjeiden varassa. Reliabiliteetin kannalta on positiivista, että hylättyjen lomakkeiden määrä jäi hyvin pieneksi. Tästä voidaan tehdä johtopäätös että ohjeet oli ymmärretty.

Tutkimukseni keskittyi tarkastelemaan nuorisotyön tavoitteita, sisältöä ja niiden kohtaamista. Tutkimuksessani tein lyhyen katsauksen kirkon uskontokasvatuksen teologiaan. Tätä teemaa voitaisiin kuitenkin syventää. Systemaattiseen teologiaan liittyvä jatkokysymys liittyy kirkon opettajien ja kanonien käsityksiin uskontokasvatuksesta. Edellä mainituilla tutkimustuloksilla olisi käytännöllistä hyötyä kirkon opetukseen sopivia kasvatustietojen määrittelyssä.

Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe liittyy nuorten siirtymiseen aikuisikään: miten seurakunnan jäsenten uskonnollinen identiteetti ja kytköksiin seurakunnan mesosysteemiin kehittyvät näiden siirryessä aikuisikään? Tutkimuksessani selvitin lapsuusiän primaarisosialisaation vaikutusta nuoruusiän sekundaarisosialisaatioon. Olisi tärkeää selvittää myös kirkkoon suuntautuvan sekundaarisosialisaation pysyvyyttä, sekä tekijöitä jotka vaikuttavat positiivisesti nuorten aikuisten uskonnollisen sekundaarisosialisaation ylläpitoon. Tällainen tutkimus voisi myös tukea nuorisotyön järjestämistä niin, että toiminta edistäisi paremmin nuorisotyön tavoitetta uskonnollisen sosiaalistumisen tukijana.

6 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Painamattomat lähteet

Timonen, Eeva & Juntunen, Tarja

2003 *Ortodoksinen nuorisotyö. Risti ja siunaus.* Opinnäytetyö. Joensuun Humanistinen ammattikorkeakoulu opinnäytetyö.

Vatanen, Sari

2000 *Kohtaavatko koti ja ortodoksisuus? - vanhempien käsityksiä uskontokasvatuksesta Joensuun ja Taipaleen ortodoksisissa seurakunnissa.* Joensuun yliopiston teologisen tiedekunnan pro gradu -tutkielma.

Ylä-Jussila, Aarne [aarne.yla-jussila@ort.fi]

2016 "Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan vuosikertomus 2015" Yksityinen sähköposti Mikko Mentulle. [mmentu@uef.fi]. 25.4.2016

Ylönen Markku,

1985 *Ortodoksioppilaan liturgiseen elämään sosiaalistaminen koululaispalvelusten näkökulmasta tarkasteltuna.* Joensuun yliopiston teologisen tiedekunnan pro gradu -tutkielma.

Haastattelut

Kirkkoherran haastattelu 22.5.2014. Tekijän hallussa

Toisen papin ensimmäinen haastattelu 28.5.2014. Tekijän hallussa

Toisen kanttorin haastattelu 28.5.2014. Tekijän hallussa

Toisen papin jälkimmäinen haastattelu 30.6.2015 Tekijän hallussa

Kyselyt

Imatran ja Lappeenrannan yläkoululaisten ja lukiolaisten kyselyt syyslukukaudelta 2015. Tekijän hallussa

Kirjallisuus

Aikonen, Risto

1987 *Ortodoksisen kristinopin leirikoulunuoriso, uskonnollinen sosiaalistuminen ja uudistettu leiriohjelma.* Joensuu: Joensuun yliopiston offsetpaino.

2014 *Kirkon elämää arjen yhteiskunnassa. Seisokaamme hyvin. Ortodoksisen kirkon aikuiskasvatuksen oppimateriaali.* Toim. Aikonen, Risto Okulov, Sirpa. Latvia: Jelgava Printing house. 59-85.

Antikainen, Ari & Rinne, Risto & Koski, Leena

2013 *Kasvatussosiologia.* Jyväskylä : PS-kustannus

Berger, Peter L & Luckmann, Thomas.

1994. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen - tiedonsosiologinen tutkielma:* Helsinki, Gaudeamus

Boojamra, John

1989 *Foundations for Orthodox Christian education.* Crestwood, N.Y: St. Vladimir's Seminary Press

Bronfenbrenner, Urie

1979 *The Ecology of Human Development, experiments by nature and design.* Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University press

Elias, John L.

2002 *A history of Christian education: Protestant, Catholic, and Orthodox perspectives.* Malabar, Florida: Krieger

Haikola Lotta & Horelli Liisa & Sotkasiira Tiina

2007 Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. - *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet.* Toim. Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. Helsinki: Hakapaino Oy. 2017-234.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena

2000 *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* Helsinki: Yliopistopaino.

Koulomzin, Sophie

2004 *Our Church and Our Children.* Crestwood, New York: St. Vladimir's Seminary Press

Kurki, Leena

2007 Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä. - *Nuorisokasvatuksen teoria. Perusteita ja puheenvuoroja.* Toim. Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Makkonen, Heikki

1995 *Uskonmukainen elämä.* Joensuu: University of Joensuu,

Schmemmann, Alexander

1974 *Liturgy and life- lectures and essays on Christian development through liturgical experience.* New York: Department of Religious Education.

Seppälä, Johannes

1980 *Ortodoksisen kirkon kanonit selityksineen.* Joensuu: Ortodoksisen Kirjallisuuden julkaisuneuvosto.

1983 *Paikallissynodiin kanonit.* Joensuu: Ortodoksisen Kirjallisuuden julkaisuneuvosto.

Tarasar, Constance J.

1989 *A process model for the design of curriculum for Orthodox Christian religious education.* Albany, New York: College of Education, Department of Educational Theory and Practice.

1995. Orthodox Theology and Religious Education. - *Theologies of religious education*. Toim. Randolph, Crump Miller. Birmingham: Religious Education press. 83-120.

Vrame, Anton C.

1999 *The educating icon: teaching wisdom and holiness in the Orthodox way*. Brookline, Massachusetts: Holy Cross Orthodox Press.

Wenger, Etienne Cambridge

1998 *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: University Press.

Yeung, Anne Birgitta

2002 Nuorten osallisuus vapaaehtoistoiminnassa ja seurakunnassa. - *Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina: Artikkeleita osallisuudesta*. Toim, Gretschel, Anu. Helsinki: Kuntatalon paino. 76-89.

SÄHKÖISET JULKAISUT

Kirkkojärjestys

2006 12. joulukuuta 2006 Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokouksessa hyväksytty kirkkojärjestys. -
[https://www.ort.fi/virallisia_asiakirjoja/kirkkojaerjestys]. 6.8.2016

Kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2016-2020

2016 Kirkolliskokouksen 26.11.2015 hyväksymä tavoite- ja toimintasuunnitelma vuosille 2016–2020. -
[https://www.ort.fi/virallisia_asiakirjoja/kirkon-tavoite-ja-toimintasuunnitelma-vuosille-2016-2020]. 6.8.2016

Kirkon strategia 2010-2015

2009 23. marraskuuta 2009 kirkolliskokouksessa hyväksytty kirkon strategia vuosille 2010–2015. - [https://www.ort.fi/virallisia_asiakirjoja/kirkon-strategia-2010-2015]. 6.8.2016

Laki ortodoksisesta kirkosta

2006 N:o 985. Laki ortodoksisesta kirkosta. Annettu Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2006. - [https://www.ort.fi/virallisia_asiakirjoja/laki-ortodoksisesta-kirkosta-lag-om-ortodoxa-kyrkan]. 6.8.2016

Seurakunnat

2016 Seurakunnat. [<https://www.ort.fi/seurakunnat>]. 6.8.2016

Liitteet:

Liite 1.

Kirkkoherran haastattelukysymykset

1. Mitä nuorisotoimintaa Lappeenrannan seurakunnassa järjestetään tällä hetkellä (esim. kerhoja, leirejä)?
2. Järjestetäänkö toiminta yksin vai yhteistyöseurakunnan tai/ja ONL:n kanssa?
3. Kuinka monta Lappeenrannan seurakunnan nuorta on osallistunut seurakunnan organisoimaan toimintaan vuonna 2013?
4. Mitkä ovat Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyön tavoitteet?
5. Millä keinoilla tavoitteisiin tällä hetkellä pyritään?
6. Laaditteko vuosittain erillisen nuorisotyötä koskevan toimintasuunnitelman?
7. Kuka vastaa Lappeenrannan seurakunnan nuorisotoiminnasta (pappi, kanttori, vapaaehtoinen)? Kuinka paljon työntekijällä on viikossa aikaa käytettävissä nuorisotyöhön?
8. Kuinka paljon seurakunnassa on rahaa käytössä varsinaiseen nuorisotyöhön vuonna 2014?
(ei sisällä uskonnonopetusmäärärahoja)
_____e
9. Miten Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä pitäisi teistä kehittää?
10. Mitkä ovat nuorisotyön haasteet Lappeenrannan seurakunnassa?
11. Entä mitkä ovat sen mahdollisuudet?

Liite 2.

Toisen papin haastattelukysymykset

1. Miten nuorisotyö näkyy toisen papin työssä Lappeenrannan seurakunnassa? Onko nuorisotyötä erikseen mainittu työtehtävissäsi?
2. Millaista nuorisotoimintaa olet ohjannut seurakunnassa?
3. Kuinka paljon työaika teillä on käytettävissä nuorisotyöhön?
4. Mitkä ovat nuorisotyön tavoitteet?
5. Suunnitteletko nuorisotyötä etukäteen?
6. Miten nuorisotyöstä tiedotetaan seurakuntalaisille?
7. Miten nuorisotyötä on tuettu ja huomioitu Lappeenrannan seurakunnassa?
8. Onko seurakunnassa järjestetty nuorisotoimintaa, tai harkittu sen järjestämistä yhteistyöseurakunnan tai/ja ONL:n kanssa?
9. Millainen koulutus teillä on nuorisotyöhön?
10. Miten Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä pitäisi teistä kehittää?
11. Mitkä ovat nuorisotyön haasteet Lappeenrannan seurakunnassa?
12. Entä mitkä ovat sen mahdollisuudet?

Liite 3.

Toisen kanttorin haastattelukysymykset

1. Miten nuorisotyö näkyy kanttorin työssä Lappeenrannan seurakunnassa? Onko nuorisotyötä erikseen mainittu työtehtävissä?
2. Millaista nuorisotoimintaa tai siihen liittyvää toimintaa olet ohjannut seurakunnassa?
3. Kuinka tarkkaan ja pitkälle suunnittelet toimintaa etukäteen?
4. Miten nuorisotyötä on tuettu ja huomioitu Lappeenrannan seurakunnassa?
5. Onko seurakunnassa järjestetty nuorisotoimintaa tai harkittu sen järjestämistä yhteistyössä muiden seurakuntien tai ONL:n kanssa?
6. Oletko saanut koulutusta nuorisotyöhön?
7. Mitkä ovat mielestäsi kirkolta nuorille suunnatun työn tavoitteet?
8. Miten Lappeenrannan seurakunnan nuorisotyötä pitäisi kehittää?
9. Mitkä ovat mielestäsi nuorisotyön haasteet Lappeenrannan seurakunnassa?
10. Entä mitkä ovat sen mahdollisuudet?

Liite 4.

Nuorten kyselylomake

Teen tutkimusta Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan nuorisotyöstä Itä-Suomen yliopistossa. Tutkimustani varten pyydän sinua vastaamaan muutamaaan kysymykseen. Lue kysymykset tarkasti ja vastaa jokaiseen kysymykseen. Monivalintakysymyksissä ympyröi sopivin/sopivimmat vaihtoehdot. Avoimissa kysymyksissä kirjoita vastaus sille varattuun kohtaan. Vastaukset käsitellään nimettöminä. Kiitos osallistumisesta!

1. Syntymävuosi _____

2. Äidinkieli

Suomi

Venäjä

Jokin

muu,

mikä?

3. Onko perheessäsä muita ortodokseja?

Toinen vanhemmista

Molemmat vanhemmat

Sisarukset

Joku sisaruksista

Isovanhempi/isovanhemmat

Muut sukulaiset, ketkä? _____

4. Kuinka olet päätenyt ortodoksiseen kirkkoon?

Kastettu sylilapsena

Kastettu vanhempana

Liityin kirkkoon perheen tai perheenjäsenen kanssa

Olen liittynyt ainoana perheestäni ortodoksiseen kirkkoon

5. Miten uskonnollisuus näkyy kotonasi?

Tehdään ristinmerkki esimerkiksi ennen työtä tai matkalle lähtöä

Kotona on ikoni tai ikoneita

Kotona rukoillaan (luetaan esimerkiksi aamu-, ruoka- tai iltarukous)

Vietetään kirkollisia juhla- ja/tai paastoaikoja

Jotenkin muuten, miten? _____

Uskonnollisuus ei näy kotona

6. Keskustellaanko kotonasi uskonnollisista kysymyksistä?

Kyllä

Ei

7. Kuuluuko lähipiiriisi, esimerkiksi ystäviisi ortodokseja?

Kyllä

Ei

8. Keskusteletko ystäviesi kanssa uskonnollisista kysymyksistä?

Kyllä

Ei

9. Kuinka usein käyt itse ortodoksisessa kirkossa? Ympyröi yksi.

Kerran viikossa

Kerran kuukaudessa

Kerran vuodessa

Harvemmin

En koskaan

10. Kuinka usein muut perheenjäsenesi käyvät ortodoksisessa kirkossa? Ympyröi yksi.

Kerran viikossa

Kerran kuukaudessa

Kerran vuodessa

Harvemmin

Ei koskaan

11. Jos käyt ortodoksisessa kirkossa, kenen kanssa käyt?

Yksin

Perheen kanssa

Ystävien kanssa

12. Tiedätkö mitä toimintaa oma seurakuntasi järjestää nuorille?

En

Kyllä,

mitä? _____

13. Osallistutko johonkin seurakunnan toimintaan (muu kuin jumalanpalvelus)?

Kyllä

En

14. Mihin seurakunnan toimintaan olet osallistunut menneen vuoden aikana?

Leirit

Kuorot

Kerhot

Retket

Tapahtumat (esim. joulujuhla)

Muu, mikä? _____

15. Jos olet osallistunut seurakunnan toimintaan, mitä kautta olet saanut tietoa siitä?

Kirkon työntekijältä

Kirjeitse

Opettajalta

Vanhemmilta

Kaverilta

Lehdestä

Seurakunnan Internet-sivuilta

Sosiaalisesta mediasta (esim. Facebook)

Muualta,

mistä? _____

16. Mitä kautta haluaisit saada tietoa seurakunnan toiminnasta?

Kirkon työntekijältä

Kirjeitse

Vanhemmilta

Kaverilta

Opettajalta

Lehdestä

Seurakunnan Internet-sivuilta

Sosiaalisesta mediasta (esim. Facebook)

Muualta, mistä? _____

17. Haluaisitko, että seurakunnassa järjestettäisiin enemmän toimintaa nuorille?

Kyllä

En

18. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, minkälaista toimintaa kaipaisit seurakunnalta?

Nuorisokerho

Nuorisokuoro

Ponomarikerho jumalanpalvelusavustajille

Leirejä

Retkiä

Nuorisokahvila

Jotain muuta, mitä? _____

19. Haluaisitko osallistua jumalanpalvelusten toimittamiseen (esimerkiksi laulajana, lukijana tai jumalanpalvelusavustajana)?

Kyllä

En

20. Minkälaisen toiminnan järjestämiseen haluaisit itse osallistua seurakunnassa, tai onko sinulla harrastus jonka haluaisit tuoda seurakunnan piiriin?

21. Jos et kaipaa seurakunnalta toimintaa nuorille, miksi?

22. Koetko, että kieli rajoittaa osallistumistasi seurakunnan toimintaan?

Kyllä

Ei